

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEK DEJEL - ZDRUŽITE SE!

DANES:

POGOVORI 60«:

Franc Plazar: NEKATERE OSNOVE ZA USPEŠEN RAZVOJ TURIZMA IN GOSTINSTVA
Marija Briški: ZAKAJ SO VLAGATELJI POSEGLI PO SVOJI DENARNI REZERV
Franc Mrevlje: NAGRAJEVANJE VZDRŽEVALNIH SLUŽB
Roman Albreht: NEKAJ ZAPISKOV O PLAČNI POLITIKI NA NIZOZEMSKEM IN V ZAHODNI NEMCIJI

Sobota, 5. novembra 1960
Štev. 44, leto XVIII.

V OKVIRU

Ko bi se dalo, bi predlagal, da sprejmemo zakon, ki bi ukazal, da mora vsak državljan vsaj enkrat na leto obiskati zasedanje delavskega sveta. Nedavno tega sem bil na zasedanju delavskega sveta ekonomske enote topilnice v jeseniški železarni. Tam sem bil slučajno in povsem prostovoljno.

Seja je trajala tri polne ure, ki so minule, da človek ni vedel, kdaj in kako. Razpravljali so o tromesečnem obračunu. To pa pomeni, da so govorili o vsem: o kakovosti izdelka v martinovkah in elektropeči, o hodu plavžev, o odno-

upravljavce. Pretehtali ga bodo in rekli: »može.« Potem ga bodo uresničili, ker vedo, kaj jim bo uresničenje prineslo.

Cudili bi se, kako pravzaprav tiste drobne pripombe in kritike, ki jih je izrekel član delavskega sveta na račun surovin in drugi na račun organizacije dela in potem še tretji, pomenijo druga ob drugi velike stvari v proizvodnem procesu take tovarne.

Cudili bi se, kako terjajo izpolnitev sklepov, in potem, kako si posamezniki ženejo k srcu, grajo strokovnjaka, inženirja, češ, fantje, takole pa ne bo šlo. Zrelosti bi se čudili,

OPTIMIZEM

sih do ljudi, skratka o vsem, tudi o osebnih dohodkih, čeprav v treh urah ni bilo slišati besede o tem. Nihče ni namreč dejal, da bi bilo prav, če bi ta ali drug kaj več dobil, tako je bilo nekoč, ko so se včasih tudi dolge seje sukale samo okoli tega. Delavski svet ekonomske enote sam razdeljuje osebne dohodke in ti so večji, če gospodarijo boljše, in narobe seveda. Govorili so torej o proizvodnji in zato pravim, posredno tudi o osebnih dohodkih. Tega, da je razprava o proizvodnji obenem razprava o standardu, pa se je tukaj zbrani delavski svet še kako dobro zavedal.

No in? Takih sej, kjer govorijo o takih stvareh, je dovolj. Prav verjetno, toda kdorkoli bi tu sedel in prisluhnil razpravi, bi se čudil in hočeš nočeš bi ga prevzel optimizem, da bomo s takimi delavskimi sveti še marsikaj dosegli. Še mnogo več ton in še mnogo boljše kakovost izdelka bodo dale jeseniške peči.

Plan? Kakršnegakoli hočete postavite pred te proizvajalce-

čutu odgovornosti in preprosti besedi. Take seje se ne da opisati, češ, ta je rekel to in to in dobil tak in tak odgovor. Tako sejo je treba samo poslušati. Potem bi si želeli, da bi bile take seje kmalu tudi povsod drugod, kajti pogoji za to so tu in naš optimizem bo lahko še večji, če pristanete na tako stopnjevanje — optimizma.

Njim, članom pa se je zdelo to običajna seja. No, nekaj boljša kot pred leti, ko obratni delavski sveti še niso imeli s čim gospodariti in ko je bilo še vse skupaj bolj v povojih. Končno njim optimizem sploh ni potreben in bržkone tudi taka ocena njihovega dela ne. Vse to bi bolj koristilo nam, drugim državljanom, ki smo včasih tako hudo daleč od tega.

Da, ko bi se dalo ukazati, da gremo vsi na sejo jeseniškega obratnega delavskega sveta. Ne gre le za optimizem. Tudi kakšna ovira, ki jih, upravljavce, omejuje, bi hitreje padla kot sicer.

MITJA ŠVAB

NISMO ZA DECENTRALIZACIJO SAMO DO PODJETIJ

KAKO JE Z OBRATNIMI DELAVSKIMI SVETI V GOZDARSTVU IN LESNI INDUSTRIJI

Ni slučajno, da kolektivi gozdnih gospodarstev in lesno-industrijskih podjetij zadnji čas vse pogosteje in tehtneje razpravljajo o mestu, vlogi in nalogah obratnih delavskih svetov. Tudi tu kot v podjetjih drugih panog, namreč prihaja vse jasneje do izraza dvojje spoznanje:

● da sta nadaljnji razvoj in krepitev delavskega samoupravljanja z določenih vidikov pomembnejša od samega razdeljevanja osebnih dohodkov in

● da lahko tako imenovana decentralizacija samoupravljanja, to je prenašanja določenih pristojnosti, pravic in dolžnosti na obratne delavske svete v mnogočem vpliva na večjo ekonomičnost in rentabilnost podjetja, na rast storilnosti in produktivnosti, na izpolnitev organizacije dela ipd. Torej krepitev in razvoj samoupravljanja posredno vplivata na ugodnejše oblikovanje dohodka podjetja, na sredstva, namenjena za osebne dohodke, za modernizacijo proizvodnje in družbeni standard.

Tam, kjer so prešli na snovanje ekonomskih enot (takšnih prizadevanj pa je v teh dveh panogah vse več) prihajajo vse jasneje do izraza zahteve delavcev, naj samoupravni organi enote odločajo ne samo o razdelitvi sredstev za osebne dohodke, temveč tudi o stvareh, ki tako ali drugače vplivajo na oblikovanje dohodka podjetja v celoti. To pomeni, da pričakujejo delavci od osnovanja ekonomskih enot več kot samo to, da se posebej ugotalja njihov ekonomski uspeh. S sredstvi, ustvarjenimi v svoji enoti, hočejo proizvajalci v okviru določene ekonomske politike podjetja samostojno razpolagati. In če teže za tem, da bo teh sredstev več, potem zahtevajo tudi določen vpliv na takšno urejanje vseh zadev in okviru ekonomske enote, da bodo sredstva naraščala,

da bo naraščal dohodek, da bo rastla produktivnost.

Tudi tam, kjer še niso prešli na snovanje ekonomskih enot, jih primeri iz sorodnih podjetij (kjer so se za to že odločili) opozarjajo, da je treba obe stvari skladno urejati, to je preiti na snovanje ekonomskih enot in volitev samoupravnih organov ali za vsa-

ko enoto posebej, ali za več enot skupno. Sodiijo namreč, da je osrednji samoupravni organ v marsikaterem podjetju preveč »oddaljen« od konkretnih problemov v obratih in oddelkih, da so bi lahko učinkovito vplival na smotrnejše gospodarjenje.

Trditve o »oddaljenosti« osrednjih samoupravnih organov podjetij od konkretnih problemov še posebej drži za gozdna gospodarstva zaradi razsežnega področja, ki ga obsegajo. Člani osrednjih delavskih svetov so oddaljeni po 70 in celo več kilometrov od sedežev gospodarstev (na primer na Goriškem in tudi drugod) in se zato tudi redkeje sestajajo. Kot zatrjujejo vodstva podjetij, znašajo namreč samo stroški in dnevnice za eno takšno zasedanje do 200.000 dinarjev. Teh stroškov se v takšnih podjetjih izogibajo, zato so zasedanja redka, člani delavskih svetov pa na sploh nimajo pregleda o problematiki na posameznih deloviščih ali področjih. Seveda ni nič čudnega, če je v takšnem primeru marsikje delavsko upravljanje samo plašč, pod katerim se skrivajo več ali manj samovoljne težnje določene

nega kroga ali posameznikov iz vrst upravnega aparata. Ni moč trditi, da je odločitev upravnega aparata o določenih stvareh v vsakem primeru ekonomsko škodljiva, vendar ni redkost, da so marsikdaj in marsikje najvažnejši sklepi sprejeti mimo organov upravljanja, bolje rečeno celo proti volji proizvajalcev. To pa ni v skladu z načeli samoupravljanja. Gradivo za seje ni dovolj tehtno pripravljeno in kolektiv ni obveščen o sklepih delavskega sveta, kaj šele, da bi lahko občutneje vplival na oblikovanje sklepov sploh. Prav takšna »oddaljenost« osrednjih samoupravnih organov od konkretnih problemov posameznih delovišč in obratov naravnost terja snovanje tako imenovanih obratnih delavskih svetov in prenašanje določenih pristojnosti, pravic in dolžnosti na te samoupravne organe.

V gozdnih gospodarstvih je sicer moč čuti ugovore, češ čemu bi snovali obratne delavske svete, ali še določeneje rečeno, čemu bi prepuščali kakršnekoli pristojnosti tem obratnim samoupravnim (Nadaljevanje na 2. str.)

KAKO PRIPRAVLJAJO OBČINE LETNE IN PERSPEKTIVNE DRUŽBENE PLANE

SPET NA VRAT, NA NOS

Do zdaj je bilo v navadi, da so v številnih občinah in okrajih sestavljali letne družbene plane na temelju svojih, sicer pogostokrat nepopolnih podatkov in ne na osnovi podatkov in planov podjetij. Razumljivo je, da so se v gospodarskih organizacijah upirali takemu predpisovanju in vsiljevanju planov. Samo načrtovanje, ki raste od spodaj, iz podjetij navzgor, na osnovi njihovih podatkov, lahko zagotovi in s tem opozori na resnične možnosti vsestranskega razvoja v komuni. Čeprav je res, da v nekaterih gospodarskih organizacijah še vedno molče o rezervah (pogostokrat prav zaradi takšnega nesmiselnega planiranja v občini) in planirajo zelo oprezno, je zadnji čas, da so ljudski odbori v večini primerov opustili dosedanje prakso »načrtovanja od zgoraj«, tako da zdaj svoje plane vedno bolj sestavljajo na podlagi podatkov in predlogov podjetij.

Narobe bi bilo, če bi ob takšni tehniki snovanja družbenih planov, le-te sestavljali na hitro. Letos, ko ljudski odbori hkrati pripravljajo družbene plane za prihodnje leto in perspektivne družbene načrte za razdobje do 1965. leta, bi bila takšna hitrica hudo škodljiva. Žal, je takšna bojazen utemeljena. Nekateri podatki namreč opozarjajo, da ljudski odbori marsikod začenejo sestavljati družbene plane na osnovi delnih podatkov iz podjetij, sicer pa po starem, na podlagi podatkov iz začetka leta. Zakaj?

Nekatere gospodarske organizacije s precejšnjo zamudo pošiljajo svoje podatke odelkom za gospodarstvo občinskih ljudskih odborov, ki so (ponekod od julija, drugod od avgusta dalje) opozarjali, naj podjetja izdelajo svoje plane in jih pošljejo na občine do začetka septembra.

Precej gospodarskih organizacij pa niti do zdaj še ni odposlalo svojih planov na občine! Glede tega so zanimivi odgovori, ki smo jih dobili na oddelkih za gospodarstvo nekaterih občin.

● Občina Kranj: »Razen podjetij tekstilne industrije, tovarn »Sava« in »Iskra«, ki morajo svoje načrte vnaprej vskladiti z zveznim planom, smo zdaj — z enomesečno zamudo — vendarle zbrali vse podatke vseh gospodarskih organizacij.«

● Občina Jesenice: »Analizirali smo predloge gospodarskih organizacij. Družbeni plan bo izdelan do predvidenega roka: do konca oktobra. Če bi podjetja pravočasno poslala podatke (do 1. septembra), ne bi bilo treba tako hiteti!«

● Občina Ljubljana-Črnuče: »Največ težav smo imeli z manjšimi, predvsem obrtnimi in gostinskimi podjetji. Nasploh je

bilo precej »prošjačenja«, da smo zbrali plane podjetij z našega področja.«

● Občina Ljubljana-Moste: »Če ne bi že 23. junija poslali okrožnico vsem gospodarskim organizacijam, naj čimprej pripravijo vsaj glavne elemente perspektivnega plana in plana za prihodnje leto, najbrž ne bi uspeli vsaj kolikor toliko v miru in brez naglice sestaviti občinski družbeni plan. Okrajni zavod za plan je razposlal okrožnico o sestavljanju planov šele 3. avgusta (čeprav je sklical konferenco o tem že julija), podjetjem pa določil, da do 1. septembra pošljejo podatke na občino. Tak čas je bil prekratek, da bi podjetja izdelala dobro plane, če jih seveda niso vsaj v grobem pripravila že prej. Tako se je dogodilo, da je bil marsikateri plan podjetja precej šablonsko pripravljen, da ne omenjamo raznih tehničnih pomanjkljivosti, ki so značilne za večino planov podjetij. Te stvari je zdaj pri nas že uredila in popravila posebna komisija, v kateri so sodelovali tudi zastopniki prizadetih podjetij.«

Ti podatki nam povedo, da so zavoljo nediscipline podjetij občinski ljudski odbori prišli v zagate s časom, kar vpliva, oziroma bo vplivalo na sestavo njihovih in okrajnih družbenih planov. Sicer še ni podatkov, kako poteka sestavljanje družbenih planov v drugih okrajih, toda podatki iz nekaterih občin kažejo, da s tem ni nič bolje kot v ljubljanskem okraju. Zavod za plan tega okraja pa, ker ne dobi občinskih družbenih planov, (Nadaljevanje na 3. str.)

ISKRE IZPOD NOVEGA STROJA...

Foto: M. Sparovec

To je eden izmed električnih varilnih strojev, ki jih je pravkar kupila Tovarna verig Lesce in s katerimi izdeluje težke sidrne verige v premeru do 50 mm. To je res veriga in pol! Vendar pa še to ni nič proti verigam v premeru do 100 mm, ki pa jih bodo začeli — prav tako z novimi stroji — proizvajati v začetku prihodnjega leta. Odslej takšnih verig ne bomo več uvažali!

7 dni
v sindikatih

KRITIČNA OCENA DELA DRUŽBENIH ORGANOV V ZDRAVSTVU

UČIMO SE NA IZKUŠNJA

V 376 upravnih odborih zdravstvenih ustanov in v svetih za zdravstvo je v naši republiki 4200 državljanov. Tem organom je družba zaupala zelo pomembno vlogo, saj je zdravstvena služba izredno pomembno področje javnih služb, ki z zdravstvenim zavarovanjem vseh prebivalcev še bolj pridobiva na pomenu. Skupno je sedaj še več kot milijon zavarovanih oseb, kolikšni so izdatki zanjo nam povedo podatki o stroških za bolnično zdravljenje v prvem polletju letošnjega leta. Ti znašajo 2.389, 468.000 dinarjev za ambulantno zdravljenje pa 1.152,288.000 dinarjev. Če prištejemo še druge izdatke za zdravstveno varstvo, družbi res ne more biti vseeno, kar je povezano z delom zdravstvenih delavcev. Ne gre pa le za te vrste izdatkov. Znano je, da velika sredstva porabimo tudi za investiranje oziroma razširitev zdravstvenih kapacitet, kar je prav tako zelo velikega pomena. Zato je delovanje družbenih organov tako pomembno, pomembno pa bo tudi v bodoče.

● Problemi s področja stanovanjske izgradnje so bili minuli teden predmet razprav raznih sindikalnih vodstev. O tem so razpravljali na seji predsedstva Občinskega sindikalnega sveta Kranj. Sklenili so predlagati, naj bi pristojni organi čimprej izdelali in sprejeli urbanističen načrt. Stanovanjski sklad naj bi dal posameznikom kredit za gradnjo stanovanja do milijon dinarjev, razliko v ceni stanovanja pa naj bi krila gospodarska organizacija oziroma tisti, ki želi dobiti stanovanje, in sicer v skladu s politiko, ki jo določi organ upravljanja. Zavod za stanovanjsko izgradnjo naj bi posloval kot servis, ki sprejema naročila in opravlja usluge. Kjer pa bi gospodarskim organizacijam ali posameznikom uspelo zgraditi stanovanja ceneje, naj bi jim bila ta možnost omogočena.

● Tudi na sindikalnem svetu v Škofji Loki so razpravljali o stanovanjski izgradnji. Plenum je med drugim sklenil svetovati, naj podjetja namenijo del sredstev za to in jih dajejo na razpolago v obliki kredita tistim delavcem, ki si sami grade hišice.

● O organizacijsko-političnih vprašanjih so razpravljali na sejah posameznih sindikalnih vodstev. Na seji predsedstva ObSS Kranj so ugotovili, da vodstva sindikalnih podjetij ne uresničujejo dosledno sprejetih sklepov. Predsedstvo ObSS Radovljica je razpravljalo o združitvi sindikalnih svetov Radovljica, Bled in Bohinjskega jezera. Mimo drugega so na seji razpravljali tudi o odnosu odborov zborov proizvajalcev do volivcev. Odborniki se namreč ne posvetujejo z delavskimi sveti in kolektivi pred razpravo in odločanjem o raznih važnih zadevah.

● O varnosti pri delu so razpravljali še na Občinskem sindikalnem svetu v Škofji Loki. O tem je razpravljalo plenum Občinskega sindikalnega sveta Radovljica, v Gorici pa je bilo sklicano zato skupno zasedanje skupščine Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje in plenuma Okrajnega sindikalnega sveta.

● Tajništvo Občinskega sindikalnega sveta Kranj je razpravljalo, kako naj bi izobraževali odbornike za delo v sindikalnih organizacijah in organih upravljanja.

● O izobraževanju je razpravljalo predsedstvo Republiškega odbora sindikata komunalnih in obrtnih delavcev Slovenije. Predsedstvo je proučilo strokovno izobraževanje delavcev, zaposlenih v obrti in komunalni, sedaj pa bodo na osnovi razprave pripravili gradivo v zvezi z reorganizacijo in reformo strokovnega šolstva.

Nerazumevanje

Uslužbenka ene izmed ustanov je dobila od zdravstvenega doma poziv naj pride na fluorografiranje, in sicer med delovnim časom. Predstojnika zavoda je zaprosila, naj bi ji dovolil obisk v ustanovi popoldan, to je v prostem času, kajti dopoldne ima toliko dela, da ji je delovno mesto nemogoče zapustiti. Predstojnik zdravstvene ustanove ni ustregel njeni želji, temveč jo je opozoril, da če ne pride v ustanovo predpisani dan in uro, jo bo javil sodniku za prekrške in lahko jo doleti kazen 10.000 dinarjev.

Njen predstojnik je povelj, ko je zvedel za to nerazumevanje zdravstvenega osebja hotel govoriti s predstojnikom ustanove. Toda to na to ni bil pripravljen in ni hotel razmišljati ali je takšen ukrep pameten ali ne, temveč se je skliceval na zakonski predpis.

To ni edin primer tako neživiljskega obravnavanja stvari. Ob taki neživiljskosti se nam zastavlja dvojno vprašanje:

— ali je v današnji dobi sploh še smotno, da z grožnjo in s kaznijo kličemo delavce z delovnega mesta med delovnim časom, ko vemo, da je prenekanteremu delavcu dragocena vsaka minuta, saj je od njegovega učinka odvisen njegov prejemek?

— ali ne bi bilo smotno, da bi samoupravni organi v zdravstvenih ustanovah vzeli v roke svinčnik in izračunali, kolikšna je lahko škoda ob takšnem neživiljskem uresničevanju, sicer potrebnih zdravstveno-preventivnih pregledov. Tudi zdravstvene ustanove so sedaj samostojne gospodarske organizacije in ti ter drugi organi naj bi razmislili, kolikšna škoda bi bila njim samim prizadejana, če bi jih nekdo prisiljeval, da morajo zapustiti svoje delovno mesto med delovnim časom, sicer jih doleti občutna kazen.

To dvojno vprašanje terjajo odgovor in bolj življenjske obravnavanje omenjenih in drugih zadev.

P. D.

DELAVSKA ENOTNOST

Ustanovljena 20. novembra 1942

List izdaja Republiki svet ZSJ za Slovenijo

Glavni in odgovorni urednik

MITJA ŠVAB

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR DORNIK PETER GASPERSIK SONJA MAVER MILAN VOLJC JANEZ TEHNIČNI UREDNIK JANEZ SUSTER

List izdaja v tiskarski povezavi s Radom. Natislo, tiskarstvo in uprave: Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2. poštni predal 313-VI. telefon uredništva: 33-722 in 30-672. Račun pri Komunalni banki v Ljubljani št. 800 705/183. Posamezniki številka stane 20 din. Naročnina je četrtletna 250 polletna 500 in letna 1000 din. List tiska CJP - Ljudska pravica. - Poština plačana v gotovini

kolegiji so v smislu predpisov porobor in tam, kjer ti niso bili delavni, tudi niso mogli pomagati upravnim odborom pri njihovem delu.

Ugotovljeno pa je tudi bilo, da za vzgojo članov družbenih organov v zdravstvu skoroda ni bilo ničesar storjeno. To je velika pomanjkljivost. Deloma tudi zaradi tega nekateri odbori niso opravili svoje dolžnosti. Kratki seminarji ob imenovanju upravnih odborov bi verjetno mnogo prispevali k njihovi delavnosti. V zvezi s tem je bilo tudi omenjeno, da ni jasno, kdo naj skrbi za imenovanje novih upravnih odborov. Družbeni organi so izvoljeni v neodrejenem času, čeprav bi bilo koristno, da bi prevzeli svoje naloge ob zaključku oziroma začetku poslovne dobe. Tudi njihovi stiki z javnostjo niso zadovoljivi. Teh skoroda ni, pa bi bilo vendarle umestno, da bi predstavniki teh odborov oziroma svetov vsak na kratko poročali o delu tudi na letnih konferencah družbeno-političnih organizacij. Nekoliko boljši, a še vedno nezadovoljivi so bili stiki z bolniki, pa tudi kolektivi bi morali biti v večji meri povezani z družbenim organom.

To so le nekatera vprašanja, ki jih je bilo slišati na omenjenem posvetu, ki je bil nedvomno koristen, čeprav vsebuje novi zakon glede družbenega upravljanja v zdravstvu določene spremembe. Ugotovitve lahko s pridom uporabimo zlasti v vseh tistih primerih, ko gre za izboljšanje dela družbenega organa, ki ga bodo po novem predstavljali sveti v zdravstvenih ustanovah. Prav tolikšno pozornost pa bo treba posvetiti tudi bodočim upravnim odborom, v katerih bodo le zaposleni, ki s tem prevzamejo tudi večjo odgovornost za uspešnejsše delo v zdravstvu nasploh. Jč.

NISMO ZA DECENTRALIZACIJO SAMO DO PODJETIJ

(Nadaljevanje s 1. strani)

organom, ko ima že osrednji delavski svet tako zvezane roke. Sečnja lesa (količinska) je že vnaprej določena, vnaprej so določeni glavni kupci lesa, cena se ne oblikuje po načelu ponudbe in povpraševanja in podobno, zato lahko osrednji delavski svet odloča le o majhnih obrobnihih zadevah. Na večje pristojnosti obratnih delavskih svetov torej ni moč preiti prej, dokler ne bo spreminjena delitev dohodka. Res je, da so te objektivne okoliščine dokajšnja ovira za hitrejši razvoj samoupravljanja v gozdnih gospodarstvih. Res pa je tudi, da se za temi objektivnimi okoliščinami skriva nezaupanje posameznikov, strah da ne bi samoupravni organi obratov ali ekonomskih enot opozarjali na vrsto stvari, ki bi jih moralo vodstvo urejati drugače, da bi naraščali dohodek, produktivnost in osebni dohodki. Prevladovanje takšnih mnenj pomeni izgubljanje časa. Potlej namreč, ko bo delitev dohodka spremenjena, se bodo v takšnih podjetjih šele začeli pripravljati na decentralizacijo samoupravljanja namesto da bi le še izboljšali delo obratnih samoupravnih organov in jim dali še več pristojnosti.

Kako ekonomsko in politično uspešne so lahko odločitve obratnih samoupravnih organov, povedo primeri iz nekaterih lesno-industrijskih podjetij, na primer iz podjetja »Brest« — Cerknica. Tu sta osrednji delavski svet in direkcija podjetja prenesla doma vse pomembnejše pristojnosti na obratne samoupravne organe. Osrednji delavski svet si je pridržal, kot vedo povedati predstavniki tega podjetja, le še tiste pristojnosti, s katerimi usmerja politiko podjetja na sploh, to je del komercialne službe, splošno investicijsko politiko in izobraževanje kadrov. Toda tudi komercialna ni v tem podjetju povsem samostojna, določenih pogodb namreč ne more skleniti brez privolitve vodstva obrata, oziroma obratnih samoupravnih organov. Ta decentralizacija pa že prispeva svoj delež na raznih področjih. Recimo v tem podjetju sedaj neprimerno lažje premagujejo težave glede obratnih sredstev. Medtem ko je imelo podjetje še pred časom vloženih 70 do 80 milijonov dinarjev v reprodukcijskem materialu, potrebujejo zanj sedaj le še okoli 45 milijon

nov dinarjev. Neidočega blaga in »škarta« skoraj ni.

Zaradi tega, ker si je osrednji delavski svet pridržal le tiste pristojnosti, ki so pomembne za podjetja kot celoto, so tudi njegova zasedanja vse redkejša. Nasprotno pa se obratni samoupravni organi vse pogostje sestajajo, če hočejo biti »na tekočem«. Dogodi se celo, da se sestanejo tudi po trikrat na mesec. To pa pomeni, da se je samoupravljanje sedaj neprimerno bolj približalo neposrednemu proizvajalcu.

»Zato da bo delavsko samoupravljanje približano vsakemu neposrednemu proizvajalcu, da ne bodo tako pogoste težnje, da bi se, recimo v gozdarstvu, osamosvojili ta ali ni obrat, je nesmiselno terjati decentralizacijo samo do podjetja, tu pa naj bi ostalo vse pri starem«, je bilo rečeno na zadnjem plenumu Republiškega odbora sindikata gozdnih in lesnih delavcev Slovenije.

Doslej niso bile namreč redke zahteve, da se je hotel ta ali oni obrat osamosvojiti, čeprav so se kolektivi teh obratov zavedali, da bo osamosvojitve škodljiva za njih same. Če bi imeli kolektivi obratov več pravic, torej če bi v takšnih podjetjih uresničevali načela o decentralizaciji samoupravljanja in obratnih samoupravnih organom prepuščali določene samostojnosti, pravice in dolžnosti, ne da bi bilo takšnih zahtev, nasprotno, takšna decentralizacija bi kolektiv še bolj združevala in prinašala vedno večje gospodarske koristi. Na plenumu je bilo še rečeno, da se je treba prilagoditi v obeh panogah novim smerem poslovanja gospodarstva in upravljanja, to je snovanju ekonomskih enot in njim ustreznih samoupravnih organov, ki naj imajo določene pristojnosti, pravice in dolžnosti. Če bi v podjetjih osnovali ekonomske enote in bi bile to samo mesto za merje-

PRISPEVATELJAMO VAM

Kooperacija ni samo tehnična zadeva

Stjepana Šauberta, novega predsednika Republiškega odbora sindikata kovinarjev, začel lopotati svojega dela s prave plat.

novi predsednik Republiškega odbora sindikata kovinarjev začel lopotati svojega dela s prave plat.

Tovariš Marjan Rožič, dosednji predsednik Republiškega odbora sindikata kovinarjev Slovenije, je odšel v dvoletno politično šolo v Beograd in namesto njega je plenum tega sindikata izvolil za novega predsednika Stjepana Šauberta, dosedanjega podpredsednika Okrajnega sindikalnega sveta v Mariboru.

Tovariš Stjepan Šaubert je bil rojen 28. maja 1933. leta v Sarajevu. Tam je tudi obiskoval gimnazij in leta 1947 odšel v Industrijsko šolo Skodovih zavodov v Čehoslovaški. Industrijsko šolo je po vrnitvi iz Čehoslovaške dokončal v Tovarni avtomobilov v Mariboru. Tu je obiskoval še molstersko šolo za kovinsko stroko. V Tovarni avtomobilov je bil tudi predsednik izvršnega odbora sindikalne podružnice, avgusta lani pa je bil izvoljen za podpredsednika Okrajnega sindikalnega sveta v Mariboru. Stjepan Šaubert je bil že doslej član predsedstva Republiškega odbora sindikata kovinarjev Slovenije, razen tega pa je bil na zadnjem kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije izvoljen za člana plenuma.

»Torej spet pri planu, saj ste vendar vso razpravo na plenumu posvetili samo temu?«

»Da, spet. To ni malenkostna stvar in zdi se mi, da se je včasih lotevamo z napačne plati. Kadar planiramo, vidimo pogostokrat pred seboj le številke. Manj pa smo pozorni, kadar recimo o tem razpravljamo, kakšne družbene odnose hočemo z njim uveljaviti.«

»In kaj sodiš o razpravi na vašem zadnjem plenumu?«

»Zdi se mi, da smo z razpravo uspeli, kajti o planu smo razpravljali prav s teh vidikov. To pa bo tudi najboljša priprava za naš kongres.«

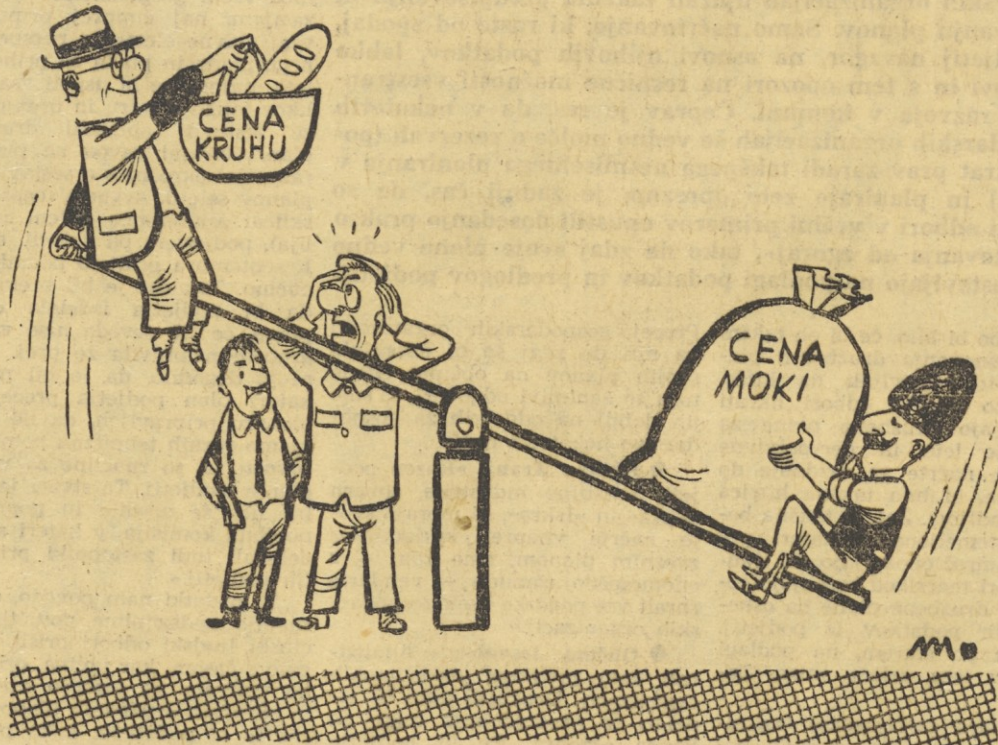
»Vidiš,« je nadaljeval, »tudi o drugih stvareh včasih preveč tehnokratsko razpravljamo. Recimo o kooperaciji. Prav zato pa marsikdaj kooperacija med posameznimi podjetji ne daje tistih sadov, ki si jih obetamo. Kooperacija ni suh operativno tehnični akt, to je odnos med dvema ali več podjetji, ki lahko pospešuje ali pa zavira razvoj samoupravljanja. Torej tudi o kooperaciji razpravljamo prenekaterikrat premalo s teh družbeno-političnih vidikov in zato prihaja do nasprotij med podjetji, do zastojev v proizvodnji, do razprtij, ki jih ne bi bilo, če bi kooperacijo pojmovali drugače.«

Ze samo ta kratki razgovor me je prepričal, da se je

nje količinskih učinkov, bi bila to tehnokratska rešitev. Takšne rešitve bi lahko prej ali slej porodile zelo hude politične probleme. Omenjenemu tehnokratizmu (ki se tudi kaj lahko izrodi v birokratizem) se je moč izogniti, le hkrati z snovanjem obratnih samoupravnih organov (za eno samo ali več ekonomskih enot skupaj). S takšno organizacijo samoupravljanja je moč doseči, da bodo lahko vsi delavci aktivno sodelovali pri sprejemanju sklepov, pri upravljanju in odločanju, pa čeprav je obrat oddaljen nekaj deset kilometrov od sedeža podjetja.

S teh vidikov je bila zelo koristna odločitev sindikata delavcev lesne industrije gozdarstva Slovenije, da je na zadnjem plenumu razpravljalo o nadaljnjem razvoju in krepitvi samoupravljanja in predvsem o mestu, vlogi in nalogah obratnih delavskih svetov. Umestna je tudi odločitev, naj bi posebna komisija proučila delovanje že obstoječih obratnih delavskih svetov, njihove pristojnosti, pravice in dolžnosti in posredovala pridobljene izkušnje drugim kolektivom.

PETER DORNIK

— Ja, madona, kdo si je pa spet ta »instrument« zmisli!

Karikatura: M. Maver

BOLJ UČINKOVITO OBVEŠČANJE

Zavod za izobraževanje kadrov in proučevanje organizacije dela v Kranju je letos po naročilu uprave tovarne »Iskra« analiziral anketo, ki so jo v tem podjetju izvedli pred časom. S to anketo naj bi proučili nekatere probleme kadrovske politike v tem podjetju. Anketa je seveda vsebovala vrsto vprašanj. Skupina vprašanj pa naj bi dala odgovor na to, kako je kolektiv obveščen o posameznih stvareh. Tokrat si pogledajmo ugotovitve o tej skupini vprašanj.

Čeprav je v Iskri informativna služba dokaj dobro organizirana (saj so v podjetju izvedli že vrsto učinkovitih ukrepov, zadnji čas organizirajo tako imenovane informativne sestanke), vendar analiza ankete opozarja, da je doberšen del članov kolektiva premalo obveščen oziroma premalo o posameznih izredno pomembnih vprašanjih. Sestavljajo anketne so med drugim vprašali:

- Ali veste, kako se obračunava vaš osebni dohodek?
- Ali ste obveščeni o sklepih delavskega sveta?
- Ali veste, kolikšen je letošnji družbeni plan podjetja?

Na prvo vprašanje, to je ali veste, kako se obračunava vaš zasluzek, je bilo zelo veliko nezgodnih odgovorov. Skoraj polovica, to je 47 %, ljudi v podjetju ne ve, kako je obračunavan njihov prejemek. Izkušnje povedo, da si člani kolektiva marsikdaj predstavljajo, da so bili njihovi prejemki napak obračunani, da ni jernki napak obračunani, da ni jernki napak obračunani. Do pri obračunih pravičnosti. Do takšnih ugotovitev pride, če sami do vseh podrobnosti ne poznajo tehnike obračuna in ne vedo iz česa vse je sestavljen njihov osebni dohodek. Takšna premajhna oziroma nepravilna informiranost lahko škodljivo vpliva na zadovoljstvo delavcev in s tem v zvezi tudi na njihovo storilnost in produktivnost podjetja kot celote. Skoraj neverjetni pa so podatki, da z obračunavanjem osebnih dohodkov niso seznanjeni tam, kjer bi to najmanj pričakovali.

V NEKATERIH ODDELKIH UPRAVE ODGOVARJATA DVE TRETJINI ZAPOSLENIH: NE VEMO

V komercialnem sektorju 68 % udeležencev ankete ne ve, kako se obračunava njihov prejemek. V tehničnem in splošnem sektorju za to ne ve 49 % zaposlenih, v vodilnem sektorju podjetja pa tega ne ve 31 % udeležencev ankete. V tehničnem sektorju so nekateri oddelki prav tako premalo obveščeni o tej stvari. V preizkuševalnici materiala, na primer za to ne ve 67 % udeležencev ankete.

Ugotovitve, da v teh oddelkih oziroma sektorjih, predvsem pa v vodilnem sektorju podjetja, udeleženci ankete ne vedo, kako se obračunava zasluzek, so zelo zaskrbljujoče. Nehote se namreč vsiljuje vprašanje, kdo lahko potem sploh ostalim članom kolektiva razloži, iz česa vse je sestavljen osebni dohodek, kako se obračunava in podobno, če tega ne vedo ljudje iz upravnega aparata, torej v komercialni, tehnični in splošnem sektorju, v upravi podjetja itd.

TRETJINA ZAPOSLENIH NE VE, KAJ SKLEPA DELAVSKI SVET IN KAKŠEN JE PLAN

Tudi s sklepi delavskega sveta so nekateri delavci slabo seznanjeni. Na to vprašanje je od 3045 anketirancev 29 % odgovorilo, da niso seznanjeni s sklepi

delavskega sveta, 26 % udeležencev pritrjuje, da ve o čem delavski svet sklepa, 43 % ve samo deloma za te sklepe, 2 % anketiranih pa na vprašanje sploh ni odgovorilo. V celoti je torej obveščeno o sklepih delavskega sveta 2112 ali 69 % anketirancev.

Na tretje vprašanje, in sicer, ali anketiranci vedo, kolikšen je družbeni plan podjetja? 29 % ali 883 anketirancev odgovarja, da ne ve kakšen je družbeni plan podjetja, 45 % ali 1381 anketirancev ve, kakšne so njihove naloge za prihodnje leto, 24 % ali 734 anketirancev pa odgovarja, da ve le deloma, torej le približno, kolikšen je družbeni plan podjetja.

Ugotovitve kažejo, da je med tistimi, ki vedo kolikšen je družbeni plan podjetja več takih, ki so seznanjeni s sklepi delavskega sveta kot med tistimi, ki vedo le deloma, kolikšen je plan in tistimi, ki sploh ne vedo. Te razlike pa so pomembne, ker opozarjajo da je premajhna obveščenost članov kolektiva celovit pojav.

Drugače rečeno, da so tisti, ki so slabo obveščeni s sklepi delavskega sveta, tudi slabo seznanjeni s planom podjetja.

Ugotovitve ankete opozarjajo na zelo resna vprašanja, to je na premajhno obveščenost članov kolektiva o posameznih vprašanjih. Premajhna je obveščenost kljub temu, da imajo v tovarni dva časopisa, ki redno objavljata sklepe delavskega sveta. Kaže, torej, da nekateri delavci časopisov sploh ne preberejo. Delno opravičilo za to ni bilo lahko, da se veliko delavcev vozi v tovarno iz oddaljenih krajev in ti dostikrat ne najdejo časa, da bi prebrali časopis. Toda ostati samo pri tej ugotovitvi, pomeni ostati na pol poti. Če bi bil časopis bolj zanimiv, to je, da bi z bolj privlačnimi sestavki opozarjal na posamezna vprašanja in tudi sklepe delavskih svetov, bi bralci časopisov prebrali. Gotovo je torej nekaj krivde tudi pri pisnih objavljanih sestavkih, ki na zelo suhoparen način posredujejo kolektivno sklepe delavskega sveta ali ga obveščajo o drugih perečih vprašanjih. O tem bo moral nedvomno razmisliti uredniški odbor in popestriti vsebino tovarniškega lista.

Sodim, da v taki tovarni kot je »Iskra«, kjer razpolagajo z najrazličnejšimi avdiovizualnimi sredstvi (saj izdelujejo kinoprotektorje in telefone) obveščenost kolektiva sploh ne bi smela biti

problem. Gre torej za način, kako delavcem posredovati razne informacije. Za to pa so najrazličnejše možnosti. Zakaj ne bi recimo med odmorom za nekaj minut prekinili glasbo in posredovali delavcem najnovejše sklepe delavskega sveta? Seveda to posredovanje ne bi smelo biti suhoparno in dolgozvočno, kajti pri takšnih oddajah delavci spet ne bi ničesar pridobili, le jezili bi se — in to upravičeno — ker bi bili tako prikrajšani za minute zabavne glasbe. Gre torej recimo za nekajminutni intervju z vodilnimi ljudmi v podjetju, ki bi lahko na razumljiv, pristopen in zanimiv način povedali, o čem je delavski svet razpravljal, o čem je že sklepal, kaj bodo izdelovali, kaj prodali, zakaj nastajajo razlike med osebnim dohodkom in produktivnostjo in podobno?

Pred nedavnim so v podjetju pripravili tudi prvi informacijski sestanek v vseh oddelkih hkrati. Nekateri poročevalci so svoj posel dobro opravili, drugi pa se niso še povsem znašli. Po vsej verjetnosti pa bo že prihodnji mesec bolje, saj pripravljajo informacijska služba v podjetju za vse poročevalce kratke seminarje. Toda če bi ostali samo pri obliki obveščanja članov kolektiva, zanemarili pa bi druge, bi naslednja anketa najbrž zopet pokazala, da obveščanje kolektiva še ni najbolj učinkovito.

MIMICA TOMAŽIČ

OBLJUBA JE IZPOLNJENA: STANOVANJSKI ZADRUŽNIKI V LJUBLJANI SO DOBILI POJASNILA

PRVA STANOVANJA RAZDELJENA

Na sestanku v uredništvu — gradivo smo objavili v sestavku pod naslovom »Rešitev stanovanjske zagonetke«, minulo soboto, je direktor Zavoda za združno gradnjo v Ljubljani tov. ing. Jensterle med drugim napovedal, da bo Zavod v nekaj dneh lahko dal konkretna pojasnila združnikom, ki se — razumljivo — že zelo zanimajo, kdaj se bodo lahko vselili v lastna stanovanja. Ta pojasnila zdaj posredujemo našim bralcem.

»Zavod za združno gradnjo«, je dejal ing. Jensterle, »je te dni pripravil tri sestanke s tistimi združniki, ki so pred letom dni že sklenili tako imenovane predjemne pogodbe. Teh združnikov je blizu 900. Ti bodo lahko takoj po 8. novembru začeli sklopiti premoženjske pogodbe, s katerimi bodo točno določene tako pravice in obveznosti združnikov in Zavoda za združno gradnjo, kakor tudi lastnosti stanovanj (velikost, opremljenost, lega, okvirna cena, rok vselitve in odplačilni pogoji), ki jih bodo dobili združniki. Vsi ostali združniki, ki predjemskih pogodb še niso sklenili, pa imajo s številko zagotovljen vrstni red (teh je okoli 3000), pa bodo za vse podrobnosti (pod kakšnimi pogoji bi jim Zavod preskrbel stanovanja) zvedeli na sestankih, ki jih bo Zavod za združno gradnjo posebej za te združnike sklical v dneh od 15. novembra dalje.

V svojih prostorih je Zavod za združno gradnjo pripravil tudi posebno razstavo, na kateri se združniki lahko vsak čas seznajajo prav z vsem, kar jih zanima. Gre predvsem za to, da iz nazornih prikazov zvedo za vse

podrobnosti (kje bo njihovo stanovanje, v kakšni fazi gradnje je, kdaj bo predvidoma dograjeno in vseljivo, kakšna je cena, ki bo zaradi podražitev med gradnjo za 26 % višja, kot je bilo predvideno). Zavod bo sklepal pogodbe po tistem vrstnem redu, kakor so bile sklenjene predjemne pogodbe.

To pot bo Zavod razdelil stanovanja, ki bodo dograjena še letos (200 stanovanj), in stanovanja, dograjena v prihodnjem letu (predvidoma 400 stanovanj). Kakršnih koli novih pogodb za združnike ne bo, z izjemo posebnega odplačila za vgradištev centralnega ogrevanja namesto klasičnih peči v stanovanjih, ki jih Zavod gradi na Hrvaškem trgu in v Strelški ulici. Združniki, ki se bodo vselili v ta stanovanja, bodo doplačali od 75 do 160.000 din, pač glede na to, za kako veliko stanovanje gre. Ti zneski sicer predstavljajo polovico stroškov za vgradištev centralnega ogrevanja, medtem ko je ostala polovica stroškov že predvidena v predračunski ceni stanovanja.

Vse cene, ki jih ob sklepanju

premoženjskih pogodb Zavod določi za stanovanja, so zgolj okvirne. Točna cena stanovanj pa bo znana šele po prevzemu stavb, je še povedal direktor Zavoda za združno gradnjo v Ljubljani, tov. ing. Jensterle.

-mG.

»TOBI« in združitev

Kaj menijo o tem v kolektivu, ko so po letu dni spet oživele govorice o združitvi s »HIMO«

Pred dobrim letom dni smo v našem listu v sestavku »Kot da ni delavskih svetov in demokratičnosti v odločanju« spregovorili o predlagani oziroma takrat že kar potrjeni združitvi podjetja »TOBI« iz Bistrice s »HIMO« iz Maribora in grajali način združevanja. Obe podjetji naj bi se združili po omenjenem predlogu do letošnjega leta. Pozneje je bil ta predlog umaknjen, naš sodelavec pa v svojem sestavku opozarja, da so takšni predlogi znova oživele.

Govorice o napovedani priključitvi tovarne »TOBI« k mariborski »Hidromontaži« so spet oživele. Takšne govorice povzročajo v prizadetem kolektivu zmedo, negotovost in preplah, skratka demoralizacijo. Taka »moralna diverzija« prinaša razen moralne tudi gospodarsko škodo, posebno tedaj, kadar je ideja o združevanju preuranjena ali pa neutemeljena. Vsaka združitev, utemeljena ali ne, pomeni moralni udarec za kolektiv. Brez pravega vzroka izgubiti samostojnost, spremeniti vodstvo ni mala reč, zlasti tedaj, če je podjetje zabredlo v težave zaradi objektivnih okoliščin in morda zaradi nespretnega vodstva. Kako presojajo te zadeve v tovarni TOBI. Tole pravi:

»Vprašanje, kaj bo z nami nas moti in zaskrbljuje, saj to ni prvič. Toda tovarna je delo naših rok, zrasla je iz starega mlina. Od nje živi okoli 500 ljudi. Koliko truda je bilo, preden smo se uveljavili s svojimi izdelki na tržišču. Trg priznava, da so naši hladilniki in električni štedilniki zelo kakovostni. Prvi v Jugoslaviji smo jih začeli izdelovati in razen tega še brez tujih licenc. Vzgajili smo si dober tehnični kader.

Res je, trenutno smo v stiski. Ljudje ne kupujejo toliko električnih štedilnikov kot prej, ker se je podražila električna energija. Tudi v proizvodnji hladilnikov se je zataknilo. Ne dobimo namreč dovolj deviz za nakup raznih uvoženih delov. Razen tega nekateri kupci neradi izpolnjujejo svoje dolžnosti. Naša

Dogajajo se stvari, ki jih človek z zdravom pametjo ne doume. Sedaj ko si prizadevamo, da bi trg čimbolj sprostil, da bi tu deloval zakon ponudbe in povpraševanja, da bi odpravili še zadnje dirigirane cene, se na določenih področjih ogrevajo za nasprotno stvar. So za dirigirane, za predpisane cene, izdajajo odloke, ki prisiljujejo gospodarske organizacije, da kupujejo določene proizvode pri najdražjem ponudniku, ker je takrat njihova marža in s tem dohodek večji.

Da bom konkretnější, gre za kvarne pojave na tako imenovanem žitnem trgu.

Čeprav nam letos vreme ni bilo naklonjeno, je bila žetev vendarle dobra. Posledice so razveseljive, ponudniki moka iz žitornih krajev jo

po ceni moka, ki je višja, naj to razliko odvede v nek sklad. Kdo bo upravljal z denarjem v tem skladu, zakaj bo denar potrošen, to je za sedaj še neraziskana skrivnost.

In zato, da bodo stvari še bolj zamotane, potrošnik pa seveda prikrajšan, v nekatere ljudskih odborih pripravljajo odloke o podražitvi kruha. Kjer se ogrevajo za takšne odloke pravijo, da bo čez čas moka prav gotovo dražja, da bo torej treba podražiti tudi kruh in da bodo lahko sedaj s to razliko v ceni obnovili najmanj — pekarnice.

Lepa reč. Torej takrat, ko bi si lahko potrošnik obetal zaradi večje proizvodnje pocenitev določenih predmetov, pa čeprav bi veljala ta pocenitev le kratak čas, takrat z umetnimi odloki povišanje

LEPA REČ!

prodajajo ceneje. Na nižjo ceno moka so nedvomno vplivale tudi rekonstrukcije mlinov obratov v tamkajšnjih krajih. Grosisti, ki prodajajo moko pravijo, da je edinole v milarški industriji še tako huda konkurenca na trgu, kot je na imenovanem žitnem področju (če konkurenca vpliva na znižanje cen to potrošniki pozdravljamo). Toda v nekaterih naših krajih posledice te konkurence ne občutimo in jemo kruh spečen iz moka, ki je dražja. Nekateri ljudski odbori so namreč za to, da bi podaljšali življenje posameznim grosistom, sprejeli odloke, da ima gospodarska organizacija, recimo pekarna večjo maržo — torej večjo korist — če kupi moko po višji ceni. Zato je kruh ponekod dražji, drugje, kjer niso sprejeli takšnih odlokov in kjer dobivajo ne žito, temveč moko iz žitornih krajev, pa cenejši.

Zato, da bi ta ukrep še doledneje uveljavili, pa so se na nekaterih področjih odločili še za tole: gospodarska organizacija, ki kupi moko po nižji ceni, kruh pa prodaja

cen. Le kdo bi si še potem prizadeval — če bi seveda dopustili takšne kvarne pojave tudi na drugih področjih — poviševati storilnost, izdelati več proizvodov, skratka založiti trg z njimi tako, da bi le-ta avtomatično vplival na znižanje cen. Mogoče je res, da bo čez čas ta ali oni kmetijski pridelek dražji. Toda zakaj ne bi bile cene sedaj dostopnejše, če je na to vplivala večja proizvodnja.

Ob vsem tem gre pa še za nekaj tehtnejšega. Gre za kršitev samostojnosti gospodarske organizacije, za uveljavljanje odlokov, ki krše delavsko samoupravljanje. Podobni odloki in predpisi onemogočajo lastno pobudo kolektivu in njegovemu samoupravnemu organu, onemogočajo mu smotrno gospodarjenje.

Dogajajo se torej stvari, ki jih človek z zdravom pametjo ne doume in ena od teh je takšne ne smiselne oblikovanje cen, ki ga bo treba z ustreznimi ukrepi preprečiti.

P. D.

SPET NA VRAT, NA NOS

(Nadaljevanje s 1. str.)

benih planov (dokončani bi morali biti že do konca septembra). Pripravlja sedaj že četrti osnutek okrajnega družbenega plana — zgolj na podlagi lastnih podatkov in analiz!

Ob tem pa velja omeniti še drugo stran tega problema: na opozorila gospodarskih organizacij. Vprašujejo se, če so najprej okrajni zavodi za plan in potem občine dovolj zgodaj zahtevale osnovne podatke iz podjetij in če bil rok štirih oziroma osmih tednov dovolj dolg, da bi podjetja lahko izpolnila zahtevane podatke. In dalje: ali je mesec dni dovolj, da občinski ljudski odbori analizirajo podatke podjetij — če bi jih pravočasno dobili — in če v tem času lahko pripravijo letne in perspektivne družbene plane, ki bi nastali predvsem na podlagi podatkov podjetij in ti upoštevali ne toliko količinska kot kakovostna razmerja in ki bi služili za sestavljanje okrajnih

družbenih planov prav tako s teh vidikov?

Po teh pripombah sodeč občine niso krive, ker podjetja niso poslala podatkov; podjetja pa niso kriva, ker niso imela dovolj časa. Toda vse to je le videz. Resnica je kljub temu očitna, čeprav je zakrita z objektivnimi vzroki oziroma težavami: ti odgovori kažejo, da med ljudskimi odbori in podjetji ni pravega in predvsem stalnega sodelovanja, kadar gre za pripravljanje gradiva v zvezi z gospodarskimi načrti komun in podjetij in da je za nekatere plan le tehnokratsko opravilo in ne tudi politična obveznost.

Vendar sestavljanje družbenih planov (podjetij ali pa politično teritorialnih enot) ni formalnost, ki bi jo ljudski odborniki oziroma samoupravni organi v podjetju potrdili mimogrede, kot »nujno zlo«. Ljudski odbori in podjetja morajo redno zbirati in analizirati celotno gradivo, ki je v zvezi s plani in sploh z načrti komun

in gospodarskih organizacij.

Prav in nujno je, da o teh načrtih temeljito razpravljajo tudi družbene in politične organizacije in zbori volivcev in ne da so vsi ti postavljeni pred gotovo dejstvo. Gre torej za to, da bi se v razpravo o načrtu plana podjetja oziroma družbeni plan komun vključili vsi proizvajalci in vsi občani. Samo tako je mogoče izdelati res dobre načrte dela za prihodnje krajše ali daljše razdobje. To pa je treba omogočiti!

Če bodo torej v komunah in gospodarskih organizacijah redno razpravljali tudi o teh zadevah, sestavljanju planov s teh vidikov (in ne samo o izpolnjevanju tekočih planov), bodo občine imele dovolj časa, da na osnovi načrtov posameznih gospodarskih dejavnosti na svojem območju realno in smotno usmerjajo svojo gospodarsko politiko. To naposled pomeni tudi demokratično urejanje zadev ali drugače rečeno — konec načrtovanja za zeleno mizo.

MILAN GOVEKAR

- Koliko težav in koliko gorja so že zarisali projektanti
- v načrte, ki so jih zavrnila razne komisije, v tlorise, ki so
- razočarali naročnika? Toda — kakorkoli to ugotavljamo,
- razpravljamo in pišemo o tem, projektivni biroji so ostali
- takšni, kakršni so bili, in projektanti še vedno radi rišejo
- tako, kakor so pač vajeni. Upravičeni očitki naletavajo
- na gluha ušesa, očitne površnosti pa vselej padajo na rame
- edino prizadežega, na račun — investitorja!

Projektant utemeljuje:

»Ti, investitor, si kriv, ker se ti je tako prekleto mudilo! Zdaj pa imaš svoj načrt, ki je slab in — drag! Plačal ga seveda boš, uporabil pa nikoli!«

Kdo bi zameril projektantu!? Resnica je, da so investitorji v mnogih primerih dokaj nečakani. Po vsej sili hočejo ta ali oni načrt — investicijski, idejni, splošni — do tega in tega dne, sicer ne bodo mogli na konkurz in bodo izgubili kredit, pravzaprav — ga sploh ne bodo dobili! V tej naglici zavestno dajejo projektantu nepopolne, celo netočne podatke, nepremišljene zahteve, pritiskajo na posameznega arhitekta; navadno jim je vseeno, kakšen bo načrt — samo da bo načrt! — in koliko bo veljal. Potem pa, ko komisija načrt zavrne, so polni ogorčenja!

No, a kdo bi zameril investitorju!? Le-ta se ukvarja s podobno dejavnostjo le enkrat na določen čas, saj ne gradi vsako leto! Zameriti je projektantu, načrtovanje je vendar njegov poklic! On bi moral opozoriti investitorja na nestrpnost, ga podrobneje sprašati po njegovih zahtevah, s premislekom določiti dan, ko bo načrt izdelan, in s svojim znanjem, z izkušnjami, napraviti takšen načrt, da ga nobena komisija ne

Ni miru med arhitekti

bo mogla odkloniti. Projektanti pa hlajstajo za naročili, grabijo za najkrajšimi roki, se zadovoljujejo s še tako skopimi podatki — samo, da zaslužijo!

Zaslužijo! Medsebojni odnos — investitor: projektant — še ne pozna nagrajevanja za dobro opravljeno delo kot tudi primerne denarne odškodnine za slabo uslugo, ki bi jo moral projektant plačati investitorju! Za dobro in za slabo delo — enako plačilo, enak zaslužek. Ta zaslužek pa ni majhen!

Zaradi tega zaslužka je položilo na mizo v Projektivnem biroju v Kopru več kot polovica uslužbencev svojo odpoved delovnega razmerja.

Zakaj?

Projektivni biro v Kopru je v petih letih svojega obstoja izdelal nepregledno vrsto dobrih, pa tudi slabih načrtov. Njegovi arhitekti in tehniki so se vključevali v gradbeniško dejavnost koprškega okraja z neverjetno prizadevnostjo, saj so se od 35 milijonov v prvem letu dokopali letos že kar do 80 milijonov prometa, ne da bi pri tem število svojih sodelavcev bistveno spremenili. Med temi milijoni jih je seveda lepa vrsta takšnih, ki tiče v zavrženih načrtih. Naročnik jih je plačal tako rekoč — za prazen nič!

Ob tem »plačevanju v prazno« se niso nikoli zamislili naročniki, še manj pa — projektanti! Naročniki so krivili »sistem, ki zavrača«, projektanti pa so se veselili kakršnegakoli naročila, delali so pozno v noči in — dobro služili.

Piranska občina se hudoje nad 45 izgubljenimi milijoni, ki so jih »pospravili« projektanti za urbanistično ureditev, a niso vsi načrti skupaj vredni počenega grošja!

Občina v Kopru si grize nohte ob zapravljenih milijonih za turistične objekte, katerih načrti, ne ustrezajo. Tu srečamo dvoje nasprotij: občina je tista, ki vpliva in »pritiska« na projektanta, da napravi (slab) načrte v najkrajšem času, obenem pa je občina sodnik, ki pozneje, oboja projektanta, češ, le zakaj ste tako salamensko hiteli in — slabo napravili!

Izhod iz tega labirinta (to je le skromen odsev zrcala!) je našla uprava Projektivnega biroja v Kopru. Odločila se je namreč (zadnji čas!), da bo v bodoče sprejemala v delo le toliko načrtov, kolikor jih bodo njeni projektanti lahko dobro, zadovoljivo izdelali.

Direktor se je vprašal:

»Kako je le mogoče, da na primer Projektivni atelje v Ljubljani ustvari s 45 tehnikov 100 milijonov, mi pa z 20 že tudi 100 milijonov letnega prometa! Kdo je tu — nesoliden!«

Odgovoril bi nam lahko podatek, s katerim pa žal ne razpolagamo, ki kaže, koliko milijonov si da izplačati Ljubljana za nesolidno opravljeno delo in koliko — Koper! Podatek bi nas tudi opozoril na družbena sredstva, ki jih družba meče skozi okno!

Delavski svet v Projektivnem biroju Koper pa se je postavil po robu direktorjevemu vprašanju. Celo več! Direktorjevemu namenu se je odločno uprl. Njegovo stališče je:

»Delati, delati in spet — delati!«

Oprijemljivejša vsebina tega »vzklika« je pravzaprav:

»Zaslužiti, zaslužiti in spet zaslužiti — za vsako ceno!«

Teh dvoje težjen se je dolgo časa lomilo med seboj! Uprava je hotela z določenimi administrativnimi ukrepi uveljaviti disciplino in odgovornejše delovne odnose; člani delavskega sveta s predsednikom vred pa so še naprej podpisovali pogodbe z naročniki brez vednosti uprave in še kar naprej vztrajali pri politiki »zaslužka za vsako ceno!« Pri tem so se skrivali za žigom podjetja, do katerega je imel malone vsak dostop.

O nagrajevanju po delu se niso nikoli pogovarjali, niti ne o kakršnikoli delitvi osebnega dohodka! Njihov dohodek je bilo opravljeno delo, ki pa v mnogih primerih ni prav nič doprineslo k dobremu imenu podjetja, vsekakor pa je polnilo posameznikov žep.

Direktor ni popustil, delavski svet — tudi ne! Direktor je bil mlad (komaj dobro leto je v podjetju!), člani delavskega sveta pa so se prištevili med stare, izkušene »ase«, ki jim ne more nihče do živga. Boj med obema je vzkipev v odločitve, alternativo, ki jo je postavil delavski svet:

»Ali mi — delavski svet in še nekateri, ali pa direktor in še nekateri, nekdo mora iz podjetja!«

No, direktor in uprava sta ostala pri svoji nameri kljub grožnji, da bo podjetje sicer propadlo, brž ko bodo začele padati prve odpovedi. Odpovedi delovnega razmerja pa so prihajale na mizo — druga za drugo! Več kot polovico uslužbencev je zapustilo podjetje in odšlo tja, kjer se še dela po starem, po njihovem, kjer se še dobro in na lahek način zasluži!

Projektivni biro v Kopru ne bo zaprl svojih vrat! Nasprotno, naročila milijardnih vrednosti (ureditev trgovinskih lokalov v okraju, gradnja nove bolnice v mestu, industrijski objekti...) razgrinjajo pred birojem vrsto zahtevnih nalog, ki pa jim zna biti kos prerojen, in čeprav zdesetkan kolektiv.

V tem dejanju »mnogičnih odpovedi« ne tiči zlo le v nekaterih posameznikih, ki so zlorabljali položaj v samoupravljanju in so zdaj podjetje zapustili, pač pa je dobršna mera zla v vplivu teh posameznikov na nekatere poštene in dobre delavce, ki so zaradi bogsigavedi katere »solidarnosti« prav tako zapustili podjetje. Žal ni bilo med njimi nikogar, ki bi se resno zamislil nad sporom med delavskim svetom in med direktorjem, ki bi s trezno presojo segel v razgovore in v prepire ter bi naposled bolj premišljeno opredelil svoje mnenje v korist kolektiva.

Naša beležka nas samo opozarja na dolgo in težko pričakovano dramljenje med arhitekti, ki bodo enkrat za vselej zametali grdo navado zaslužkarstva s pošteno opravljenim delom. Prav je, da ne bo miru med njimi vse dotlej, dokler ne bodo našli vsi naši projektivni biroji enotnega jezika in odnosa do investitorjev, naročnikov.

Tako kot v Kopru, tako že marsikje...

DUŠAN KRALJ

POMENEK OB MALICI

Motiv iz tovarne »Žičnica« v Ljubljani

»V. d.« pred upokojitvijo

Vršilec dolžnosti direktorja je dokaj hvaležen poklic. Prizadeti nima niti vseh obveznosti niti vseh dolžnosti, še manjša pa je njegova odgovornost.

Tako vsaj pojmuje svojo vlogo »V. D.« v celjski »Obnovi«, v pozabljenem podjetju. Pozabljenem pravim zato, ker se za to podjetje nihče ne briga. Delavce v njem nihče ne obišče, nihče se z njimi ne pogovarja, kaj šele, da bi se našel kdo, ki bi prisluhnil težavam, s katerimi se bode kolektiv.

Pa so težave! Nemara je ves

njihov izvor v skrivnostni moči »V. D.«!?

V našem primeru je to človek, ki mu je malo mar kolektiv, delavsko samoupravljanje, sindikat... Gospodari tako kot se mu zdi prav in če že pride kaj navskriž, se naglo skrije za iznajdljiv zagovor, češ, dokler sem samo to kar sem, mora biti tako, ko pa pride pravi direktor, potem bomo pa — upravljali!

»Pravega direktorja« pa ni od nikoder! Občina, ki bi ga morala postaviti, se pač ne pri-

tožuje nad delom že dolga leta samo začasnega izvrševalca dolžnosti direktorja; ob poročilih, o delu in gospodarjenju, ki jih prejema neposredno iz njegove roke, se pa še sploh ne gane.

Kolektiv čaka!

V tem čakanju jemlje kot samo po sebi umeven način, da »V. D.« sklicuje seje delavskega sveta in narekuje dnevni red, da »V. D.« kar sam razdeljuje skupna sredstva, da razveljavlja sklepe upravnega odbora, da opozarja člane delav-

skega sveta, ki prisostvujejo upravnim sestankom, na strogo molčečnost...

Vse to si »V. D.« lahko dovoli, ker je pač samo V. D. Ko pa bo v podjetju pravi direktor, tedaj bo bojda drugače.

Ta šola, če je tako imenovana, je vsekakor dragocena, čeprav malce draga izkušnja, s katero se je obogatil delovni kolektiv. Brez zle namere so se ljudje, delavci, pogovorili med seboj na svojem sindikalnem sestanku. Položili so kartel izhod iz labirinta vsakodnevnih nepravilnosti so hitro našli. Prisodili so »V. D.-ju« nekakšno upokojitvijo. Hočejo pravega direktorja. Pa ne, samodirektorja, ki bo strokovnjak v svojem poklicu, pač pa predvsem človeka, ki bo znal prisluhniti težnjam kolektiva, ki bo skupaj s kolektivom uveljavljal samoupravno gospodarjenje.

Do tega razgovora pa seveda ni prišlo kar čez noč in odločitev kolektiva se je dolga časa oblikovala v zavestno hotenje, ki pa je danes tolikanj trdno, da mu bodo morali prisluhniti vsi, tudi tisti, ki so do zdaj pozabljali na življenje in delo podjetja v zapuščenih mestnih četrti. Tudi tam so — naši delavci!

D. K.

REFERENDUM Z VPRAŠANJEM

Pravzaprav — zgodba z vprašanjem?

Referendum se pri nas šele uveljavlja. Na kratko povedano, to je zavestna akcija nekega kolektiva, skupine državljanov, ki z glasovanjem odloči o tem ali o onem. Takšna odločitev je nepreklicna, je tako rekoč — zakon.

No, v celjskem podjetju »Dom« je kolektiv sklenil, da bo z referendumom odločil o svojem direktorju. Bilo je namreč tako, da si je direktor marsikaj dovolil na račun kolektiva. Delavci so mu seveda zamerili, mnogokrat so mu odkrito očitali njegove napake; ko pa ni vse skupaj nič zalego, so na kolektivnem sestanku izglasovali nezaupnico in direktor se je moral, hočeš ali nečeš, posloviti.

Do referenduma je bilo vse v najlepšem redu. Po njem pa so se začele težave. Odslovljeni in obenem užaljeni direktor je prešel vse stopnice, kar jih vodi na sodnijo ali pa na občino, je otipal vse kljuke, ki so mu odpirale vrata v različne urade. Z neverjetno prizadevnostjo je poiskal še tako nezmatne razpoke v zakonodaji, da je lahko vlagal tožbo za tožbo in se pravdal, kot se pravda še danes.

Tožbo dobi, tožbo izgubi! Izgubljeni tožbi sledi protitožba. Protitožbi spet tožba...

Državne takse, stroški, izgubljen čas... Delovni kolektiv mora na vseh mogočih koncih dokazovati upravičenost svojega dejanja, zakonitost referenduma. Sindikalna organizacija mora zbirati gradivo in tehtne dokaze, da se lahko brani, mora razpravljati o pravnih, listati po zapisnikih že malone pozabljenih sestankov.

Koliko časa še? — In čemu vse to?

Odslovljeni direktor samozadovoljno dokazuje bližnji okolici svoj »edino pravilni« prav. On je prepričan, da se bo še vrnil v »svoje podjetje« kot di-

rektor in potem bodo že videli tisti, ki so segli po referendumu!

Bližnji opazovalec se ob vsem tem le začuden vpraša: »Kakšno veljavo pa ima potemtakem referendum, če ga ne

upoštevamo? Kakšen pomen pravzaprav, če smo po njem še vedno pripravljeni na različne razprave, celo na pravde s ciljem, da rezultat referenduma postavimo na glavo!«

D. K.

Kmetijska zadruga v Bujanovcu je prevzela v začetku letošnjega leta od kmetijske zadruge v Kleniku kmetijsko tehničarko Ljubinko Kitano-
vič in jo z odločbo 281, datirano s 15. februarjem, postavila na delovno mesto evidentničarke tretje kategorije z mesečno plačo 12.000 din. Dva meseca kasneje je sprejela za-

lživ kakor prvi, se je zgodil pred dobrim mesecem, tudi v Bujanovcu. Dobrinka Jovičič, administratorka zadrugne poslovne zveze za poljedelstvo, mehanizacijo in preskrbo kmetijstva, je dobila odpoved. To bi morda ne bil zadosten razlog za pisanje o njej, če bi ji delovno razmerje odpovedala gospodarska organizacija,

samo v njem — ponazarja tudi »primer« Sabana Ejupa Demiroviča, delavca iste zadrugne zveze, ki mu je »Poljooprema« z odločbo 343, datirano z 31. avgustom letos, odpovedala službo, potem pa mu je dala še drugo odločbo (št. 499 z dne 29. sept. t. l.), s katero sklepa z njim delovno razmerje, medtem ko na upravi obrata še

Ljudje ali lutke

druga — pod številko 677 z 21. aprilom — novo odločbo, ki je postavila Ljubinko na delovno mesto kmetijskega tehnika z mesečnimi prejemki 18.000 dinarjev, znižanimi za 25 %, torej s čisto plačo 13.500 din.

Menda ni treba posebej poudarjati, da je bila mlada tehničarka vesela, saj je dobila naziv, na katerega se je pripravljala štiri leta, vsekakor pa tudi višji prejemki niso bili nepomembni. Njenega veselja pa je bilo kmalu konec. Pet dni zatem je namreč druga izdala tretjo odločbo, ki je Ljubinko Kitano-
vič postavila na delovno mesto evidentničarke, vendar to pot z mesečno plačo 11.000 din, znižano za 10 %! Zakaj je upravnih odbor zadrug sprejel v tako kratkem časovnem obdobju tri odločbe, bo ugotovila delovna inšpekcija, h kateri se je Ljubinka Kitano-
vič navedla nazadnje morala zateči po zaščito.

Drug primer, ki je — milo rečeno — prav tako nerazum-

ni kateri je bila zaposlena Službo pa ji je odpovedala »Poljooprema«, t. j. samostojni obrat zadrugne zveze, s katerim sploh ni bila v delovnem razmerju.

Na intervencijo inšpekcije za delo so odpoved razveljavili, težav pa s tem ni bilo konec. Nekaj dni po intervenciji inšpekcije za delo (29. septembra) je dobila Dobrinka Jovičič od »Poljoopreme« dva spisa: z enim so jo sprejeli v službo s 1. aprilom letos, z drugim pa so ji službo odpovedali!

Nekomu je torej očitno šlo za to, da bi Dobrinka Jovičič zapustila zadrugno poslovno zvezo, pa čeprav na podlagi sumljivega »prevzema« pet mesecev nazaj. Pri tem pa se niso menili niti za dejstvo, da »Poljooprema« 1. aprila sploh še ni bilo, ker so jo ustanovili šele 1. julija letos.

Da v tem obratu nekaj škripnje — vprašanje je, ali

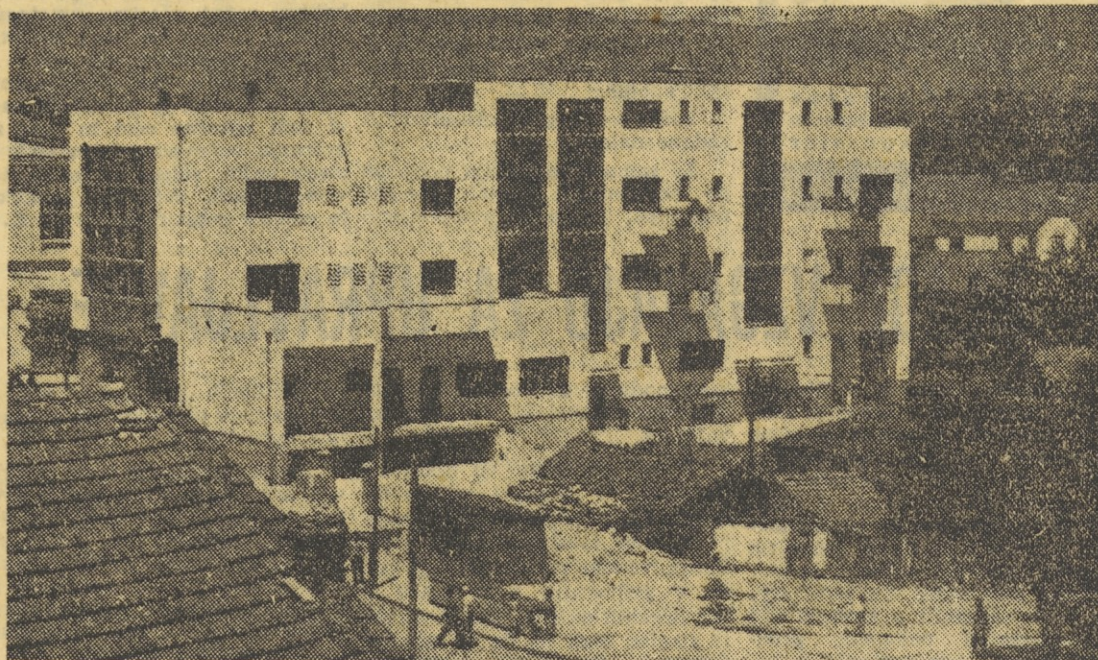
vedno menijo, da odločba o odpovedi velja?

Vsi ti trije »primeri«, ki nam o njih piše Milorad Kostić, bi bili morda celo smešni, če bi njihova vsebina ne pripovedovala o rečeh, ki so v nasprotju z zakonskimi predpisi. Ljudje v bujanovski kmetijski zadrugi in na kmetijski poslovni zvezi, ki bi morali sprejemati odločbe o sklepanju in prekinitvi delovnih razmerij, očitno ne poznajo ustreznih predpisov ali pa si jih narobe razlagajo. Naj je tako ali drugače, posledice so lahko hude.

Sporti zaradi tega »primerov« so se verjetno že poravnali, kolikor se niso, pa bodo urejeni v skladu z zakonskimi določili. Se nadalje pa ostane vprašanje, kako dolgo bodo posamezniki videli v spisih, ki jih podpisujejo, le papir, ne pa tudi ljudi, ki nosijo na njih napisana imena.

M. P.

JAZ PA MOLČIM.

Še zadnji posvet

Smo nakupili vsega dovolj za kosilo? Tako se vsak dan vprašujejo dijaki ljubljanskega učiteljskega. Sklenili so, da bodo sami opravljali vsa dela razen kuhanja in tako pocenili hrano. Sedaj plačujejo za okusno kosilo tako le 55 dinarjev. Na sliki: dijaki učiteljskega na ljubljanskem trgu nakupujejo zelenjavo.

NA DNEVNEM REDU V GORENJSKI PREDILNICI

Rekostrukcija in stanovanja

Kolektiv Gorenjske predilnice v Škofji Loki je na zadnjem skupnem sestanku, ki ga je organizirala sindikalna podružnica, razpravljala o gospodarskih uspehih, doseženih v devetih mesecih letos. Iz poročila je razvidno, da so dobro gospodarili, saj so presegli lanskoletno realizacijo kar za 294 milijonov. Prav tako so povečali dohodek za 70 milijonov, čeprav so število zaposlenih zmanjšali od 650 na 619 delavcev.

V litijski občini še niso zadovoljni s HTZ

Za teden varnost št. občinska komisija za higieno-technično zaščito in svet za delo občinskega ljudskega odbora v Litiji izdelava obširen program prireditve, razstav, predavanj in poučnih filmov. Že pred tednom varnost so imeli v Litiji občinsko konferenco o higieno-technični zaščiti, ki naj bi se je udeležili predstavniki samoupravnih organov in uprav podjetij litijske občine. Za ta udeležbo ni bila najboljša. Na konferenci so menili, da bo treba kljub temu, da je na območju litijske občine vedno manj nesreč in bolezenskih izostankov, posvetiti večjo pozornost higieno-technični zaščiti pri delu in da bodo morali pri tem sodelovati vsi, tako uprave podjetij, samoupravni organi, sindikalne podružnice, kakor tudi sami člani kolektivov, ker bo le tako moč število izostankov še zmanjšati. (K)

MLADE VZGAJAJO ZA UPRAVLJAVCE

Delavska univerza v Slovenskih Konjicah bo v letošnjih zimskih mesecih posvetila posebno pozornost vzgojnim delavcem, ki delajo v organih upravljanja. V ta namen bo pripravila v petih večjih gospodarskih organizacijah seminarje za člane delavskih svetov, upravnih odborov in sindikalne odbornike. Na seminarju se bodo seznanili s konkretnimi gospodarskimi nalogami, predvsem še z vlogo podjetja v komunalnem sistemu ter odnosih

med podjetji in občino oziroma delavskimi sveti in zbori proizvajalcev.

V teh podjetjih bo delavska univerza še posebej pripravila seminarje za mlade proizvajalce, ki še niso člani organov upravljanja, vendar pričakujejo, da bodo v prihodnjih letih začeli v teh organih aktivno delati. Glavni namen tega je, da bi mladim delavcem že sedaj posredovali osnovno znanje o gospodarskih

10 LET DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA IN 15 LET OBSTOJA »ELANA«

Odprli obrat družbene prehrane

Preteklo nedeljo so v Tovarni Sportnega orodja »Elan« v Begunjah na Gorenjskem proslavili 10. obletnico delavskega samoupravljanja in 15-letnico obstoja podjetja ter odprli obrat družbene prehrane.

O pomenu delavskega upravljanja in razvoju podjetja od ustanovitve do danes je govoril predsednik delavskega sveta Janez Janc. Omenil je uspešen razvoj podjetja v tem času in težave, s katerimi so se srečavali. To podjetje se je razvilo iz male rokodelske delavnice v pomembno podjetje. Leta 1945 je v podjetju delalo samo 44 delavcev in so ustvarili letno okoli 240 tisoč dinarjev bruto produkta. Leta 1956 in 1957 pa pomenita obdobje hitrega razvoja, saj je tedaj podjetje zaposlovalo 514 delavcev z bruto produktom preko 480.000.000 dinarjev. Leta 1958 in 1959 so bili, zaradi močne konkurence predvsem na zunanjem tržišču, kamor podjetje izvažajo večji del svojih izdelkov, in zaradi drugih težav, tik pred likvidacijo. S prizadevanjem delovnega kolektiva in organov de-

lavskega upravljanja kakor tudi oblastnih organov, so se stvari izboljšale in vse kaže, da bodo planske zadolžitve v letošnjem letu uresničili, čeprav imajo s plasiranjem svojih izdelkov na domačem in zunanjem trgu še vedno velike težave.

Na tej slovesnosti — 10-letnice delavskega samoupravljanja in 15. obletnice obstoja — so odprli obrat družbene prehrane, ki ima 60 sedežev. Prostori tega obrata so lepo urejeni in sodobno opremljeni. Za topli obrok bodo delavci dali 50 din dnevno, ostalo pa bo prispevalo podjetje z dotacijami. Tako se je tudi Elan priključil vrsti drugih podjetij, ki so uvedli topli obrok med delovnim časom.

Ob koncu slavnosti so denarno nagradili zaslužne delavce, tiste, ki več kot 10 let delajo v podjetju in tudi upokojece.

N. B.

»Jelovica«:

vse z lastnimi sredstvi

Kolektiv lesnega podjetja »Jelovica« v Škofji Loki je pred dnevi proslavil 10-letnico delavskega upravljanja. Podjetje, kjer je zaposlenih sedaj 470 delavcev, je v zadnjih petih letih podvojilo proizvodnjo pri nebitnem povečanju števila zaposlenih. Od leta 1956 do sedaj so povečali število delavcev namreč le za 5%, celotni dohodek na zaposlenega pa od 1.450.000 na 2.243.000 dinarjev. Zaradi boljše poslovneje so povečali narodni dohodek zaposlenega od 576 na 1.061.000 dinarjev.

Organi upravljanja pa niso mislili le na povečanje produktivnosti, temveč so skrbeli tudi za boljše delovne pogoje zaposlenih. Tako so uredili delavnice, garderobe, odsejalne in toplotne napeljave, odprli so delavsko menzo ter skupno z Gorenjsko predilnico ustanovili obratno ambulanto in dom oddiha. Zgradili so tudi 17 novih stanovanj ter preuredili obrat vezanega lesa. Vse to so naredili z lastnimi sredstvi. M. O.

KOLEKTIV »ODEJE« PROSLAVIL DESETLETNICO SAMOUPRAVLJANJA

VSAKDO POLDRUGI MILIJON

Delovni kolektiv Tovarne prešitih odev in tapetništva »Odeja« Škofja Loka je pred dnevi proslavil desetletnico delavskega upravljanja. Proslavljali so v prenovljenih prostorih podjetja. Iz

poročila predsednika delavskega sveta tovariša Omeja je razvidno, da je podjetje v tem obdobju izredno napredovalo. Leta 1950 je 23 zaposlenih ustvarilo le 48 milijonov dinarjev bruto dohodka, leta 1955 se je število zaposlenih povečalo na 36 in bruto dohodek na 104 milijone dinarjev, letos pa je zaposlenih 77 delavcev, predvidevajo pa, da bodo ustvarili 350 milijonov dinarjev. Po devetmesečnih uspehih sodeč bodo tudi do števila do konca leta presigli.

Delavski svet pa je v teh letih skrbel razen tega tudi za delovne pogoje delavcev. V tem času so z lastnimi sredstvi in manjšimi krediti uredili delovne prostore, položili parket, napeljali centralno kurjavo in nabavili ustrezne stroje za proizvodnjo. V Strunjanu so kupili tudi weekend hišico, tako omogočili prijeten poletni oddih delavcem, letos pa so uvedli tudi topli obrok.

Toda pri tem nočejo ostati. V prihodnjih petih letih nameravajo povečati bruto dohodek na 500 milijonov. Seveda bodo zapo-

slili tudi nekaj novih delavcev, predvsem žensk.

Ob koncu proslave je predsednik delavskega sveta podelil 19 delavkam, ki so v podjetju že deset let, ročne ure, s katerimi jih je za njihovo prizadevnost nagradil delovni kolektiv.

Spomenik padlim talcem v Gobovcih pri Podbrezjah

Pred kratkim so v Gobovcih pri Podbrezjah svečano odkrili spomenik petim talcem, ki so jih Nemci ustrelili 3. julija 1942. leta. To so bili: Alojz Pavlin, Vinko Golmajer, Jože Bodlaj, Jože Kobal in Peter Dolenc. Svečanosti se je udeležilo več kot 300 ljudi iz Podbrezj in Podnarta. Uvodni govor je imel predsednik OOOB Kranj Ivan Brtončelj. Razen recitatorjev in domačega pevskega zbora je na slovesnosti sodelovala tudi godba na pihala iz Kranja. C. R.

PO STOPINJAH DELAVSKE ENOTNOSTI

Dobil je stanovanje

V 38. številki »Delavske enotnosti« z dne 24. septembra smo pisali pod naslovom »Borca z družino postavili na cesto« o prisilni izselitvi delavca Tovarne iz Lesc Rajka Demšarja. Vsi člani sindikalne podružnice »Verige« so tak nehuman korak Okrajnega sodišča v Radovljici proti njihovega člana kolektiva ostro obsodili. Tovariš Demšar je priden delavec. Tedaj (14. septembra) pa so ga s štiričlansko družino — dvema majhnima otrokoma

— enostavno postavili na cesto. Preselil se je v Poljce pri Begunjah in si postavil posteljo na seniku. Tam je spal z ženo in enim otrokom v eni postelji, drugi otrok pa je spal v neki kuhinji.

Sindikalna podružnica »Verige« si je nenehno prizadevala, da bi tovariš Demšar dobil stanovanje. Sprva je slabo kazalo, kajti stanovanja, ki jih gradi »Veriga«, bodo gotova šele v prihodnje leto. Seveda pa njihov delavec v takih pogojih

ne bi mogel čakati do prihodnjega leta. Zato so nenehno iskali novih rešitev. Pri tem so sodelovali prav vsi, tako organi upravljanja in uprava podjetja, pa vse do Občinskega sindikalnega sveta in sveta za socialno skrbstvo pri Občinskem ljudskem odboru v Radovljici. Odločili so se, da bo treba, če le ne bo šlo drugače, misliti na utesnitev nekaterih družin. Seveda bi bilo to težko uresničljivo.

Predzadnjo soboto pa so bili vsi zadovoljni, ker njihova prizadevanja niso bila zaman, delavec Demšar pa je toliko bolj, ker je končno po tolikih letih bivanja v eni sobi in skoro pol drugem mesecu domovanja na seniku le dobil stanovanje, ki mu ga je dodelila Tovarna verig.

ZADNJA RUNDA

Demokratski kandidat John Kennedy je na enem izmed zadnjih predvolilnih zborov ognjevitost vpil državljanom: »Ne gre samo za boj med Nixonom in menoj, temveč za boj dveh partij, dveh moči, dveh izvorov energije!«

Sicer pa bo v sredo zjutraj svet vedel, ali bo odslej gospodar Bele hiše demokrat Kennedy ali republikanec Nixon. Zdaj bideja zadnja runda. Hud je ta boj. Nihče ni pričakoval, da bo tako enakovreden. Med tem, ko so bili govori obeh kandidatov o vseh izboljšavah notranjepolitičnega življenja tako dolgočasni, da so volivci zehali, pa so govori o prihodnji smeri ZDA na zunanje-političnem oceanu burni in žolčni.

Znano je, da je ameriški volivec len in nezainteresiran, pa tudi celo nepristopen za nekatere sodobne ideje. Vendar pa sta ga boj obeh kandidatov in njun koncept zunanje politike ogrela. Ameriški volivci je ob tem brž potegnil črto in našel skupni imenovalec za oba: kdo bo bolj razumel, oziroma, kdo bo bolj kos predsedniku Hruščevu. To ime nastopa v vsej ameriški predvolilni kampanji po pravici, kajti Nikita Hruščev kot »tretji«, je človek prav tako v središču ameriške pozornosti.

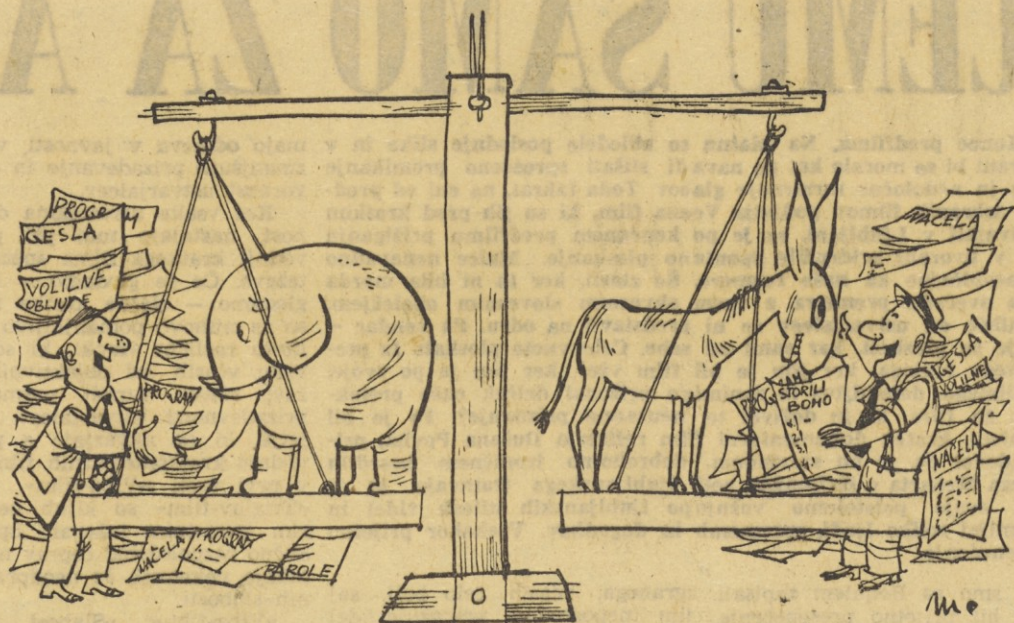
Znani ameriški novinar Walter Lippman, ki je republikanec, je pred dnevi tole zapisal: Kennedy je bil v minulih dvobojih o svetovnih temah, posebno na televiziji, močnejši od »svojega tekmeča, in nadaljuje, da zelo zameri Nixonu razgovor o Kve-moju in Macuju, v katerem ni vedel, kakšno pot bo ubrala politika njegove administracije, medtem ko je Kennedy »odlično krmilil z dejstvi«. Po Lippmanovemu mnenju je se republikanski kandidat »večkrat pokazal kot neodločen človek, ki mu manjkata notranji ogenj in samozavest, elementa, potrebna za predsednika«.

Ko je Nixon izjavil, da »ZDA ni šlo še nikoli tako dobro, kot pod republikanci«, je Kennedy brž našel odgovor, ki ga je še podčrtal z dokazi številnih ekonomistov in sociologov. Na Nixonovo pripombo je namreč opetovano ponavljal, da so v letih, ko drže republikanci krmilo, »ZDA odrasle v primerjavi s SZ v vojaškem in gospodarskem pogledu«.

Udarec je vedno čakal protitudarec in zdaj sta oba kandidata še sredi naporov za osvojitve velikega dragulja — Kalifornije. Eden ali drugi, tako vsaj poročajo, lahko na tem območju z glasovi potisne tehtnico na svojo stran. Seveda je treba poudariti, da je v obeh taborih zategadelj opaziti rahlo nervozo. Demokrat-ski podpredsedniški kandidat Johnson je rekel za Nixona, da v tej paniki »skače kot mačka na razbeljeni pločevinasti strehi«. Stevenson, bivši demokratski kandidat, pa je Kennedyja javno vprašal: »Ali veste, da boste morali kot predsednik ZDA vsak dan delati 18 ur in ne zadevati 18 lukenj pri golfu?«

Sope pelina okuša ena in druga stran, odgovora na vprašanje, ki ga postavljajo dr. Galuppu in njegovemu Institutu za prognoze, komu bolje kaže, pa ni. Težava je v tem, tako pravi dr. Galupp, ker gre za činitelja, ki povsem zamračita vsak poskus »znanstvenega predvidevanja« tega velikega boja. Činitelja pa sta: vpliv osebnega »šarma« obeh kandidatov in vpliv religije na psiho volivcev. Doslej še noben predsednik ZDA ni bil katoličan in doslej tudi ni noben katoliški kandidat uspel osvojiti takšno popularnost, kot jo je John Kennedy.

Zmaga je na tehtnici. Nervozna raste, da je že morasta. Minuti morajo le še trije dnevi in svet bo vedel rezultat prizadevanj Kennedyja in Nixona.

POSLEDNJE KRMLJENJE PRED TEHTANJEM
— Nič ne skrbi, saj ti ne bo treba tega prebaviti!...

ČETRTA GENERACIJA

Na Poljskem govorijo: bila je generacija poveljnikov (v vojni), potem velikih graditeljev v socializmu (v obnovi in izgradnji dežele). Tretja generacija je generacija s posojenimi ideali in razočaranji, zdaj pa je začela živeti četrta generacija — rojena v letih 1944 in 1945. O njej skrbijo: družina, šola, država in politično družbene organizacije. Vsi ti poskušajo, da jo analizirajo in da jo definirajo. V tem je precej nerealnega opešavanja. Eno je gotovo: od tistih, z rdečimi kravtami (simbol socialističnih entuziastov) do tistih, z rdečimi nogavicami in drugimi znaki zakasnelega in naivnega eksitencializma, vse do neumivanja in do huliganstva — se širi paleta različnih, še neformiranih likov in mnenj, ki se uvrščajo na diametralno nasprotnih koncih. To kaže tudi življenje, iz katerega jemljemo dve zgodbi:

DVAJSET »JEZNIH LJUDI«

V nekem provincijskem mestu je dvajset mladih ljudi organiziralo »demonstracijo«. V »gosji vrsti« so krenili iz parka po ulici do krajevne komiteja Zveze socialistične mladine. Fant je na čelu nosil transparent: »Zahtevamo zabavo!« Mladeniča iz skupine sta poskušala pogovoriti se s sekretarjem mladinskega komiteja, pa ga nista našla.

Po tem dogodku je kazensko administrativni kolegij krajevnega odbora vse tri kaznoval bolj, kot kaznujejo pijance za nereda na cestah. Eden izmed njih se je pritožil. Na pomeni razpravi so jim zvišali kazni. Vse pa se je spremenilo v »veliko afero«. Mladini niso dali na razplogo barake, ki jo je zahtevala za svoje sestanke in zabavo. Mladi ljudje pa niso odnehali. Toliko časa so se bo-

čili, da je teh dvest »jeznih ljudi« dobilo od krajevne komiteja partije konferenčno dvorano komiteja, ki jim je bila vedno na razpolago za sestanke in zabavo, če ni bila zasedena.

MARGARETA

To je njen psevdonim. Ko je bila stara šestnajst let, je bila »šef« skupine huliganov, ki so kradli denar. Na sodišču je priznala več, kot pa so jo obtožili. Sodniki so jo razumeli: hvalila se je in »igrala« junaka. Poslali so jo v zavod za prevzgojo mladine. Več kot eno leto dni, vse do pred nekaj dnevi, so njeno pravo ime objavljali v časnikih. Zdaj pa je glasilo mladine objavilo pismo, ki ga je Margareta z doma pisala redakciji:

»Spoštovani urednik«, je pisala, »ko sem kradla, sem bila mladoletna. Ker pa mi je pre-

Za povojno tarifno politiko na Nizozemskem je značilna odločilna vloga države pri določanju splošne ravni mezd. Nizozemski mezdni sistem je zasnovan na centraliziranem tristranskem pogajanju, pri katerem sodeluje odbor posrednikov, ki ga imenuje vlada, in drugi dve telesu: ustanova dela in socialno-ekonomski svet.

Vse kolektivne pogodbe predložijo najprej v oceno komiteju za mezde pri ustanovi dela, potem pa odboru vladnih posredovalcev, ki da dokončni pristanek. Tako je mogoče sklepati kolektivne pogodbe med sindikalnimi organizacijami in delojadalc, vendar je splošna raven mezd odvisna od vladnih sklepov.

Tak sistem nadzorstva nad mezdami je imel določeno vlogo pri izboljševanju težavnega gospodarskega položaja, v katerem se je znašla Nizozemska po drugi svetovni vojni.

Prvič so skušali uveljaviti določeno diferenciacijo v mezdah leta 1956, ko so določili razpon v povečanju mezd od nič do šest odstotkov. Vendar ta poskus ni dal pričakovanih rezultatov, mezde so se na splošno zvišale maksimalno — za 6%. Pomembne spremembe v sistemu mezd so nastopile šele avgusta 1959, ko je vlada sprejela odlok o uvedbi diferenciranega meznega sistema, ker je menila, da je splošni gospodarski položaj ugoden za takšno modifikacijo.

Uporaba novega diferenciranega meznega sistema pomeni opustitev sistema splošnega državnega nadzorstva nad mezdami in prenos odgovornosti za formiranje mezd z državnega aparata na zasebni sektor ob določeni kontroli države. Višina mezd je odvisna od produktivnosti gospodarskega sektorja ali podjetja, določa pa se obdobje, predvideno v kolektivni pogodbi. Predloge za zviševanje mezd še nadalje potrjuje odbor vladnih posredovalcev. Cene pa slej ko prej ostanejo pod kontrolo, višje mezde ne smejo povzročiti višjih cen. Sleherno zvišanje maloprodajnih cen in cen na debelo je treba prijaviti, sleherni znižanje cen surovin pa naj bi ustrezno vplivalo na prodajne cene.

Sistem diferenciranega formiranja mezd v letu 1959 praktično ni spremenil ravni mezd, čeprav so se cene na splošno zvišale, in sicer v glavnem zaradi motenj v cenah kmetijskih pridelkov, kar je bilo posledica suše. Tarifne postavke so se zvišale povprečno približno za 2%, nominalni zaslužki delavcev pa za 3%. V primerjavi s cenami so se realne mezde zvišale znatno manj. V letu 1960 so življenjski stroški nadalje naraščali, in sicer zaradi višjih najemnin, ki so začele veljati 1. aprila. Kot nadomestilo za višje najemnine so se mezde zvišale za 3,6%. Razen tega, pričakujejo, da bo uveljavljanje diferenciranih mezd vplivalo na nadaljnje naraščanje mezd približno za 4,5%. Predvideno je torej, da se bodo skupni nominalni zaslužki zvišali do konca leta 1960 za 8,5% v primerjavi z letom 1959.

OBISK VIŠOKEGA GOSTA

Afganistanski kralj Mohamed Zahir — predstavnik prijateljskega naroda, ki se nenehno trudi, da bi uresničil napredek svoje dežele — pri nas

Danes je obiskal Ljubljano s svojim spremstvom kralj Afganistana Mohamed Zahir. Ljubljancani so draga gosta prisrčno sprejeli, saj so pozdravili najvišjega predstavnika prijateljskega naroda, ki se neprekinjeno trudi, da bi uresničil napredek

svoje države ter okrepil njen neodvisni mednarodni položaj.

Afganistanski kralj Mohamed Zahir je že nekaj dni gost v naši deželi. V Beogradu sta se pogovarjala s predsednikom republike Titom o zunanjepolitični situaciji in v teh razgovorih prišla do medsebojnih razumevanj v številnih vprašanjih. Politični razgovori med afganistansko in jugoslovansko vladno delegacijo so minili v prisrčnem vzdušju. Sad teh razgovorov je že tudi konvencija med Jugoslavijo in Afganistanom o kulturnem sodelovanju med tema dvema deželama.

Visoki gost je s spremstvom obiskal že precej naših krajev. Dva dni se je mudil v Bosni in Hercegovini, kjer ga sprejeli v Sarajevu in Zenici, obiskal pa je tudi Institut za jedrske raziskave v Vinči. Afganistanski gostje so v Sarajevu obiskali Gazi Husrevbegovo knjižnico, ki spada med najbolj opremljene

orientalske knjižnice v Evropi. Po obisku v Sarajevu je kralj Mohamed Zahir odpotoval v Zenico, kjer se je mudil v obratih Metalurškega kombinata. Včeraj je visoki gost prebil v Zagrebu, kjer se je pogovarjal z najvišjimi predstavniki te bratske republike.

Kralj Afganistana Mohamed Zahir je ob obisku v Beogradu odlikoval večje število jugoslovanskih voditeljev z visokimi afganistanskimi odlikovanji. Z Redom Sardare ara je odlikoval predsednika Zveze ljudske skupščine Petra Stambolića, podpredsednika Ljudske skupščine Srbije Jovana Veselinova, predsednika Sabora Hrvatske Vladimira Bakarića, predsednika Ljudske skupščine BiH Djura Pucarja in državnega sekretarja za zunanje zadeve Koča Popovića. Afganistanski kralj Mohamed Zahir pa je odlikoval še Ivana Gošnjaka, Krste Cervenkovskega, Svetislava Stefanovića, Lea Matasa in dru-

BEograd — Predsednik republike Josip Broz-Tito pozdravlja afganistanskega kralja Mohamada Zahira

ge. Predsednik republike Josip Broz-Tito pa je odlikoval z visokimi jugoslovanskimi odlikovanji člane spremstva kralja Mohamada Zahira.

Višje mezde zaradi diferenciranega meznega sistema pa niso zajele vseh kategorij delavcev. Okoli 70% vseh delavcev prejema višje mezde. Približno tretjina delovne sile, torej 800.000 do 900.000 delavcev, vključno s tistimi, ki niso zajeti v kolektivnih pogodbah, letos ni dobila višjih mezd. Zato nastane vprašanje življenjske ravni tistih delavcev, ki nimajo pogojev za višje mezde, to pa so predvsem kmetijski delavci in tisti, ki so zaposleni v servisih.

Razen tega je problem delavcev, ki so dobili višje mezde, vendar sorazmerno malo v primerjavi z drugimi podjetji. Tako so se delavcem nekaterih industrijskih panog zvišale mezde le za 3%, v nekaterih drugih pa tudi za 10%. Delavci niso zadovoljni s temi razlikami; posledice tega nezadovoljstva se kažejo tudi v pogostnejših letošnjih stavkah.

Vsekakor začenja sistem diferenciranega določanja mezd proces opuščanja državnega nadzorstva nad mezdami, s čimer se začenja na Nizozemskem novo obdobje v formiranju mezd. Nadaljnji razvoj bo nedvomno odvisen od tega, v kolikšnem obsegu bo sindikalnim organizacijam uspelo ubraniti interese delavcev.

VJERA BRZIC

NEMŠKI ŠKORNJI V CHAMPAGNI

Po pogodbi med francosko in zahodnonemško vlado, ki so jo podpisali pred dnevi v Parizu, so Bundeswehru na razpolago oporišča v vinogradih znane francoske pokrajine Champagne. Zaradi »pomankanja prostora« v svoji deželi bo 35.000 vojakov zahodnonemške armade začelo vojni večbo na francoskem ozemlju. Batalion mladih nemških vojakov v polni vojaški opremi je že prišel v Verdun. Ostali bodo »dopotovali« prihodnje dni ali pa konec meseca, potem ko bodo, tako kot so prvi, z odličnim uspehom končali tečaj, ki so ga imenovali »mali psihološki svetovalec«.

To, kar vam bomo povedali, se je zgodilo v vojaškem taborišču Schwarzenborn. V neki dvorani so bili zbrani podčastniki, častniki in vojakovi ter pasivno poslušali predavanje komandanta Diebala iz Bonna, da psihološko pripravi štiri batalione Bundeswehra pred odhodom v Francijo.

Strogo in zelo dostojanstveno se je komandant Diebal sprehajal gor in dol po dvorani in govoril: — V Franciji se morate obnašati tako, kot bi bili v gosteh, tako, kot bi želeli, da se obnašajo drugi, ko so pri vas. Bodite ljubeznivi in zelo rezervirani proti Francozom. Proti vsaki se obnašajte kot proti svoji sestri. Ne pozabite — je nadaljeval Diebal — da bo to že četrta, ko bodo Francozi srečali oborožene Nemce, tokrat bo srečanje miroljubno. Ko je komandant to govoril, je vzel kredo in na tablo z velikimi številkami napisal dosežanja francosko-nemška srečanja: 1870, 1914, 1940...

Po vsem tem, kar je govoril, je bilo očitno, da komandant Diebal zelo dobro pozna Francijo. Bil je namreč francoski dijak in bivši Hitlerjev pilot-lovec.

Nadaljeval je: — Vi ste prvi nemški oficirji, ki odhajate v Francijo. Vaš prihod lahko označi neizpitne spomine

Po vašem obnašanju bodo Francozi sodili, kakšna je Federalna republika. Zato je vsak od vas v nekem smislu — veleposlanik. Vi veste, da morate biti v uniformi tudi tedaj, kadar greste na sprehod, kadar nimate službe, ker Francozi se morajo navaditi na nemške uniforme. Povsod pripovedujte, da so Francozi naši zavezniki in da se bomo v primeru potrebe skupaj bojevali. Pripovedujte tudi, da se mi ne bi znali braniti brez sodelovanja s Francozi.

Po tem je bil komandant Diebal nekoliko konkretnjši: — Ko boste prosti, se ne zbirajte v skupinah, ne bodite hrupni! Spoštujte francoske oficirje in podoficirje, saj so bili v Afriki, in za tega delj lahko govorijo z mnogo večjo avtoriteto kot vi. Ne spominjajte zadnje vojne. Govorite raje o ribolovu in o filateliji. Ne pijte, posebno ne pijač, ki jih ne poznate.

Ne pričakujte, da vas bodo v francoskih vaseh in kavarnah sprejeli z razširjenimi rokami...

— Ne pozabite, da nas v Franciji smatrajo za zelo nesramne avtomobiliste. Če boste za krmilom, vozite počasi in zelo previdno. Proti pešcem se vedite, kakor da bi bili le-te lepe ženske. Ne diskutirajte!

Diebal je govoril tudi o francoskih komunistih, ki so se bojevali med drugo svetovno vojno, in o francoski Komunistični partiji, ki ni prepovedana kakor Komunistična partija v Zahodni Nemčiji. O tem pa je seveda govoril zelo informativno. Svoj govor je bil Hitlerjev pilot-lovec končal z opozorilom:

— Če vaša pozornost slučajno privabi kak protinemški plakat, ne glejte ga, če je smešen, ne smejte se. Umaknite se, vendar ne tako, da bi bilo videti, da ste pobegnili. Če bi vam slučajno kdo hotel o plakatu kaj več reči, mu recite: »To je francoski plakat, to me ne zanima«.

Za »solidarnost« z zahodnonemškimi psihološkimi tečaji je neki pariški levčarski časnik objavil nekaj malih psiholoških nasvetov mlademu francoskemu vojaku iz taborišča Mouteron (kamor bodo prišli batalijoni Bundeswehra na orožne vaje).

— Ne osramotite svojih zahodnonemških kolegov s tem, da boste boljše korakali kakor oni. Pustite njim to zadovoljstvo.

— Ne šalite se n. pr. s »Heil Hitler!«. To lahko »škod« politični diskusiji.

— Ne kihajte: prvič, ker francoski vojak ni nikdar prehlajen in drugič, ker bi fonetično A—ci—ha lahko tolmačili A—A—Achtung! Med našimi gosti bodo tudi nekateri, ki so že bili v Franciji. To dokazuje, da ljubijo našo deželo...

— Oprostite jim to. — Naposled pa vam bodo naši častniki že pokazali, kako se morate obnašati v prvih stikih z Bundeswehrom...

TA TEDEN SMO IZBRALI

Prvi popularni koncert

Slovenska filharmonija je idejo ljudskih simfoničnih koncertov, ki je v lanskem sezoni dobila prve otipljive oblike, letos se razširila in poglobila. Namesto enega smo dobili dva abonmaja in namesto akustično resnično nezadovoljive dvorane Gospodarskega razstavišča dve drugi lokaciji: dvorano Slovenske filharmonije in Unionsko dvorano. S tem sta občinstvu, ki ga sicer poredko srečamo na simfoničnih koncertih (pa upamo, da ga bomo v bodoče pogostejši), na voljo dva precej različna, čeprav oba dostopna programa: lahko izbira tisto, kar mu bolj »leži« in za kar se navdušuje. In če ima nemara glede izbora del za oranžni abonma tudi (upravičene) pomisleke, mora vendarle priznati, da so sporedi zelenega abonmaja izbrani premišljeno, z jasnimi cilji in z okusom. Mimo priljubljenih in znanih del so enakovredno zastopane tudi domače in tuje sodobne skladbe, poleg znanih dirigentov in solistov pa tudi taki, ki jih bolj poredkoma srečamo na našem koncertnem podiju. Vsekakor lep primer, kako je treba pripravljati ljudske koncerte.

V ponedeljek, 31. oktobra smo poslušali prvi koncert tega abonmaja, ki ga je pripravil mladi pri nas po svojih kvalitetah že dovolj znani dirigent Anton Nanut iz Dubrovnika. Mimo Merkujeve »Baročne uverture«, ki je doživela svojo prvo izvedbo ter Gouldovih »Spirituov«, s katerimi smo se prav tako srečali šele prvič, je spored obsegal tudi Beethovno IV. simfonijo ter Hačaturjanov Violinski koncert. Solist Dejan Bravničar je s svojo doživeto in resnično virtuosno interpretacijo tega dela navdušil dvorano. Spored je bil občutno predolg za svoj popularni namen ter ni pokazal dirigenta in orkestra vselej na tisti višini, ki smo jo pričakovali in ki smo je bili od njih vajeni.

Haroun Tazieff: Živi ognjeniki

Med še vedno dokaj skromno zbirko poljudnoznanstvenih knjig, ki v programe naših založb še niso prodrle v zadovoljivi količini, čeprav je zanimanje in potreba po tej vrsti literature vsak dan večja, smo pred kratkim uvrstili novo in zanimivo delo geologa in vulkanologa Harouna Tazieffa Živi ognjeniki. Ze sam naslov pove, da so glavni junaki vulkani in pisatelj nas popelje prav do roba in celo v vulkanska žrela. Ker je pisatelj sam, mnogokrat v smrtni nevarnosti, iz neposredne bližine opazoval in raziskoval delovanje ognjenikov, je tudi izredno živo in prizadeto opisal vsa dogajanja, ki spremljajo grozljivo veličastne izbruhe vulkanov. Pisatelj kot znanstvenik ni pozabil na potrebno znanstveno razlago posameznih pojavov, vendar pa so te razlage neprisiljeno vpletene v celotno pripoved, tako, da je delo razumljivo prav vsakomur in se bere kot nenavaden, a napet roman. Skoraj polovico knjige porabi pisatelj za opis in dogajanja okoli izbruha ognjenika Kituro v Centralni Afriki, z daljšimi in krajšimi opisi pa nas seznanja tudi z drugimi še delujočimi in mrtvimi ognjeniki v Afriki, Aziji in Evropi. Ko preberemo knjigo, nam postanejo ognjeniki in njihove muhabe, a za prebivalce okoli njih mnogokrat katastrofalne lastnosti mnogo bolj poznani, saj v dobi ko vsepovsod slišimo o skorajšnjem prodoru človeka v vesolje, včasih kar pozabimo, da nam tudi zemlja skriva še vrsto svojih bolj ali manj nerazjasnenih in zanimivih naravnih pojavov, ki bi jih morali poznati. In tako poljudno pisanih knjig, kakor so Tazieffovi Živi ognjeniki, si želimo čimveč.

Knjigo je izdala Cankarjeva založba v svoji zbirki Nova ljudska knjižnica, prevedla jo je Mara Puntar, opremljena pa je tudi z bogatimi ilustracijami.

»Podaj roko hudiču«

Angleži sodijo med največje mojstre akcijskega filma, ki želi ne le razgibati gledalca s svojo značilno fabulo, ampak poudariti hkrati tudi nekatere globlje elemente, ki jih sleherni akcijski slej ko prej vsebuje. Morda daje prav ta nenehna težnja angleških ustvarjalcev filmov z Otoka tiste znane značilnosti, ki jih največkrat pavšalno označujemo s pojmom — solidnosti.

Tudi film Michaela Andersona je po tej plati tipično angleški. Režiser, ki je hkrati tudi scenarist je posegel v čas kmalu po prvi svetovni vojni, ko so se irski domoljubi z veliko gorečnostjo borili za osvoboditev domovine izpod oblasti angleških zavojevalcev. Tema partizanskega boja mu je nudila dovolj akcijskih elementov s katerimi bi se marsikdo zadovoljil, Anderson pa se je popolnoma pravilno odločil za tisto obdobje boja, ko so angleški oblastniki spoznali, da so prisiljeni popustiti, vsaj deloma, zaradi česar je avtor lahko zastavil globljio psihološko-etično dramo na konfliktu med pripadniki odporiškega gibanja. Tako daje filmu obračun s starim profesorjem, ki je bil ves čas vsestranski spiritus agens odporiškega gibanja, globlje, predvsem etične dimenzije. Oračun s profesorjem je obračun z vsakim zaslepljenjem, fanatizmom, ki je vselej samo škodoval uveljavljenju progresivnih idej. Ob vsem tem pa osnovna misel filma, ki odklanja nasilje in zagovarja rešitev problemov na miren način, izveni zelo aktualno. Morda nam je spričo tega film še ljubši, zlasti še, ker je v vsem korekten, kar zadeva igralsko zasedbo (James Cagney, Don Murray) pa naravnost izvrsten.

ČEMU SAMO ZA ARHIV?

Konec predfilma. Na platnu so zbledele poslednje slike in v dvorani bi se moralo kot po navedi slišati sproščeno premikanje teles in nedoločeno mrmranje glasov. Toda takrat, na eni od predstav izbranih filmov podjetja Vesna film, ki so jih pred kratkim predvajali v Ljubljani, se je po končanem pred filmu prižigalju luči v dvorani pridružil spontano ploskanje. Malce nenavado in neobičajno za naše razmere. Še zlasti, ker to ni bila morda kaka svečana premiera z vsem obveznim slovesnim obeležjem, in nihče od ustvarjalcev se ni predstavil na odru. Pa vendar — ljudje so ploskali, kar sami od sebe, Celo vneto ploskali. Iz preprostega razloga, ker jim je bil film všeč, ker jim je po svoje, po filmsko, dojemljivo in zanimivo prikazal delček naše preteklosti. In film, ki je doživel to neuradno priznanje? To je bil Requiem, kratak dokumentarni film režiserja Dušana Povha, pripovedoval pa je ob sprememni, dobrohotno ironičnem besedilu Janeza Menarta o življenjski poti ljubljanskega tramvaja, ki je med svojo polstoletno vožnjo po ljubljanskih ulicah videl in spremljal toliko ljudi, sprememb in dogodkov. Vsekakor prijetno presenečenje.

Če smo za Requiem zapisali, da je bil prijetno presenečenje, pa lahko isto trdimo še za nekaj kratkih filmov, ki smo jih lahko videli prav v zadnjem času. Naj omenimo samo igrani kratki film »Sestra« režiserja Jožeta Pogačnika ter »Prvi koraki« Dušana Povha, ki presegata dosedanje povprečje slovenskega kratkometražnega filma. Za popolnejšo sliko lahko prištejemo sem še nekaj starejših stvaritev kot na primer »Na sončni strani ceste« Matjaža Klopčiča in morda še katerega — če bi ga videli! Tu pa lahko ponovno pričemo poglavje o kratkometražnem filmu, za katerega že vrsto let ne moremo najti dostojnega konca. Kajti kratki film, bodisi slovenski ali jugoslovanski, je še vedno samo izredni gost na platnih naših kino dvoran in največkrat vidi te filme samo maloštevilna publika na raznih svečanih premierah in izrednih predstavah. In ker se še ob tistih redkih priložnostih, ko zaide kratki film v redni program, izbirajo filmi slučajno brez kriterija, kar je pač takrat ravno pri roki, se seveda dogaja, da gledamo povprečne in slabe kratke filme ne samo slovenske, ampak tudi drugih jugoslovanskih filmskih podjetij, ki so na žalost v celotni produkciji še vedno v večini. Razumljivo je, da taki filmi med gledalci naletijo na neodobravanje, film jih dolgočasi in ustvarijo si mnenje, da je prikazovanje kratkih filmov pravzaprav odveč. Nasprotno pa so redka predvajanja kvalitetnih kratkometražnih filmov pokazala, da so gledalci za dober tovrsten film prav tako dovzetni kot za

igranega, včasih celo bolj, saj jim neposredno prikazuje del njihove lastne preteklosti in sedanjosti. Ob vsem tem, ob ugotovitvi, da kratki film seveda kvaliteten, ni samo zaradi tega, da izpolni program, ampak ima svojo zelo pomembno vzgojno in dokumentarno vrednost in do katerega gledalec, če mu ju razumljivo, dobro in nevsiljivo prikazan, ni brezbržen, se pojavi kopica vprašanj. Zakaj ne vidimo kratkometražnih filmov, zakaj gledamo po večini slabe filme in kaj smo storili za boljše proizvodnjo in distribucijo kratkometražnega filma?

V gledalcu bo vedno odpor proti takemu kratkemu filmu, kjer bo videl samo togo, neefektivno nizevanje slik o nekem dogodku, prav tako pa ne sodijo v kino dvorane preveč strokovni in vsiljivo poučni filmi, ki so bolj primerni za predvajanja ob zaključnih predavanjih in po šolah. Zato je nedvomno edno kvaliteta tisti pogoj, ki bo povečal vrednost in zanimanje za kratki film.

Na nedavnem posvetovanju filmskih delavcev, ki se ukvarjajo s kratkometražnim filmom, so največ govorili prav o kvaliteti letošnje proizvodnje slovenskega kratkometražnega filma. Glede na količino — do konca leta bo izdelanih skupno okoli 20 filmov — je stanje zadovoljivo, vendar pa je kvaliteta razen nekaj izjem še vedno samo povprečna. Kratki film zahteva prav tako skrb kot dolgometražni. Pri mnogih filmih pa se vidi, da so ustvarjalci prehitro zadovoljni. Tudi dejstvo, da se ti filmi nikjer ne predvajajo, da ni

majo odmeva v javnosti, včasih zmanjšuje prizadevanje in odgovornost ustvarjalcev.

Kot vsaka ustvarjalna dejavnost, nastajajo tudi pri proizvodnji kratkega filma specifične težave. Če se gledamo — kadar gledamo — slabše kratke filme, so za njihovo pomanjkljivo kvaliteto različni vzroki, ki so odvisni včasih od objektivnih težav, včasih zaradi premajhne prizadevnosti ustvarjalcev. Podjetja, ki se ukvarjajo s proizvodnjo kratkometražnih filmov — v prvi vrsti »Viba-film«, manj »Triglav-film« so kljub nekaterim trenutnim težavam optimistično razpoložena, čeprav ne zanikajo nekaterih še neodpravljenih slabosti.

»Viba-film«: »Slabost filma nastane največkrat pri njegovi realizaciji, medtem ko so scenariji kvalitetni dokaj dobri. Režiserji pa se večkrat precej oddaljijo od scenarija, morda tudi zato, ker je izbira režiserjev večkrat odvisna še od slučaja. Velika ovira pa so tudi nezadostne tehnične možnosti, saj imajo pri Film-servisu prednost dolgometražni filmi in se včasih težko najde potreben tehnični material in čas za snemanje kratkih filmov. Ta neenakopravnost med režiserji dolgometražnih in kratkometražnih filmov ustvarja pri zadnjih negotovost in zato tudi nastanejo pri realizaciji nekatere površnosti. V programu naših kratkih filmov bomo nadaljevali z vsemi vrstami kratkega filma, zlasti pa s tako imenovanimi družbeno-kritičnimi filmi, ki so nekak kritični prikaz nekega dogodka iz naše stvarnosti.«

»Triglav-film«: Ker je bila letošnja proizvodnja usmerjena predvsem na dolgometražne filme, smo posneli samo en kratki film, ker za večjo produkcijo ni bilo na razpolago niti režiserjev niti tehničnih pripomočkov. Nadaljujemo pa s proizvodnjo lutkovnih filmov, kjer smo prebredli začetne težave in dosegli sicer ne odlične, vendar zadovoljive rezultate. Pri lutkovnem filmu je eden glavnih problemov pomanjkanje časa, saj so priprave za lutkovni film zelo dolgotrajne, prav tako pa imamo sitnosti z razvijanjem, ker barvni film razvijajo samo v Beogradu. Pri lutkovnih filmih iščemo neko svojo smer in nočemo kopirati drugih in je zato morda potreb-

nih več poskusov, preden bomo dosegli res dobre rezultate.

Če smo se tako na kratko seznanili, kako poteka proizvodnja kratkometražnih filmov v naših podjetjih, pa se povrnimo na tisto osnovno vprašanje: zakaj teh filmov ne vidimo.

V distribucijskem podjetju »Vesna-film« so nam povedali: »Mi odkupimo prav vse kratkometražne filme in jih skupno z dolgometražnimi prodamo kinematografskim podjetjem. Zato je samo od njih odvisno ali se ti filmi predvajajo ali ne. In čeprav so po zakonu zadošeni, da morajo predvajati določeno količino kratkih filmov, marsikdaj raje plačajo kazen in filma ne predvajajo. Pravijo, da zaradi komercialnih razlogov ne morejo podaljševati predstav, ker bi s tem zmanjšali število predstav.«

Vsa dobra volja in prizadevanost se torej ustavi pri kinematografskih podjetjih, ker so to pač komercialna podjetja, ki imajo kot taka svoje dolžnosti. Kratki film se predvaja samo ob zelo kratkih dolgometražnih filmih. Ali tu res ni mogoče ničesar storiti? Govorimo o vedno večji pomembnosti kratkega filma, o njegovih vedno večjih kvalitetah, gledalec pa je še vedno prikrašan za gledanje kratkih filmov, ki ostajajo še vedno samo slučajnostni gosti in ga zato ne zna prav ceniti. Začarani krog se znoče in noče odpreti.

»Mesec knjige«

Že nekaj let se v naših republikah organizirajo akcije »Mesec knjige« z namenom, da bi široko aktivizirale vse družbene sile, ki morejo in morajo pomagati pri reševanju najaktualnejših problemov založništva, propagande in širjenja knjig. V teh akcijah so sodelovale številne družbene politične, kulturne in druge organizacije in ustanove, pa še vrsta vidnih osebnosti javnega in kulturnega življenja.

Glede na velike uspehe in pomen teh akcij, pa še glede na nujnost, da bi jih vskladili, so se dogovorile družbeno politične, strokovne, kulturno-prosvetne in zložiške organizacije in ustanove, ki se bavi s problemi založništva, propagande in širjenja knjig in s kulturnimi problemi nasploh, da letos prvič organizirajo jugoslovansko akcijo »Mesec knjige«. Jugoslovanska akcija »Mesec knjige« nima samo propagandnega namena, pač pa naj bi pokrenila vrsto dejavnosti za približevanje znanstvene, poljudnoznanstvene, strokovne, družbeno politične literature in lep slovja čitateljem.

Ker je težnja naše družbene ureditve, da naši delovni ljudje dosežejo čimvečjo splošno, družbeno ekonomsko in strokovno izobrazbo, se moramo še posebno potruditi pri popularizaciji in propagiranju strokovne in poljudnoznanstvene literature.

Ta akcija pa naj obenem pospeši tudi reševanje vprašanj naših knjižnic, bibliotekarske mreže, knjižarn, založb, še posebno pa materialnih in kadrovskih vprašanj na tem področju.

To, da se je akcija »Mesec knjige« organizira v času, ko se vrše priprave za novi perspektivni načrt razvoja naše domovine, pa nudi možnost in podčrtuje potrebo, da se problemi tega področja rešujejo v skladu s perspektivnim načrtom razvoja tako naše družbene skupnosti kot celote, kakor posameznih republik in komun.

Nobenega dvoma ni, da se nekateri od teh problemov že sedaj uspešno rešujejo, vendar pa je še vrsta nerešenih vprašanj, predvsem v zvezi s širjenjem in uveljavitvijo knjige.

Po svojem značaju vsejugoslovanska, mora biti akcija »Mesec knjige« tudi doprinos pri nadaljnjem razvijanju enotnosti naših narodov s pomočjo še širšega in popolnejšega spoznavanja in zblizevanja narodnih kultur. Jugoslovanski odbor apelira na vse družbeno politične, kulturno-prosvetne, založniške in druge organizacije in ustanove, šole in organe ljudske oblasti, javne in kulturne delavce, da po svojih najboljših močeh pomorejo pri izvajanju in uveljavitvi te akcije.

Jugoslovanski odbor
»Mesec knjige«

Prizor iz zelo uspešnega kratkega igranega filma Sestra, ki ga je po scenariju Dušana Pogačnika režiral Jože Pogačnik, v njem pa nastopa tudi znana zagrebška igralka Marija Kohn

Lahko bi storili več

ZAPISKI

Zadnji občni zbor delavsko-prosvetnega društva Svoboda II Hrastnik je prav gotovo prelomnica v dosedanjem delu. Društvo je imelo le malo članov (trenutno jih ima 168), čeprav sta na območju, kjer društvo deluje, kar dva večja delovna kolektiva (Steklarna in Tovarna kemičnih izdelkov). Pa tudi na mladino so prerađi pozabljali. Zato ni prav nič čudno, če so na zadnjem občnem zboru na primer ugotavljali, da dramski družini manjka igralcev. Sicer pa tudi v drugih sekcijah tega delavsko-prosvetnega društva ni najbolje s kadrom. Sklep, da se v prihodnje temeljiteje posvetijo vključevanju mladine v društvo, ni samo potreben, ampak celo nujen.

Delo v zadnji sezoni je bilo zadovoljivo. Tako dramska sekcija, godba, pionirsko gledališče, šahovska sekcija, pevski zbor, knjižnica in kino odsek so delali. Imeli so težave, delno objektivnega, delno pa subjektivnega izvora. Godba na pihala se na vso moč trudi, da bi dobila za vadbe primeren prostor. Tudi knjižnica se bori za primerne prostore, saj je v dosedanjih delu sila oteženo. Kljub temu pa velja poudariti, da je med 216 izposojevalci knjig kar 85 mladih ljudi.

Na občnem zboru so tudi ugotovili, da je za zdaj kino še vedno edino razvedrilo prebivalcev spodnjega dela Hrastnika. Kinoprojektor je pa dotrajan in se

lahko vsak hip zgodi, da odpove. Potrebno je, da s skupnimi močmi v kar najkrajšem času rešijo ta problem, saj samo društvo in v tako ugodnem finančnem položaju, da bi lahko samo nabavilo nov kinoprojektor.

Sprejeti načrti za delo v novi sezoni dajo upati, da bo poslej bolje. Resno se bodo prizadevali vključiti čimveč novih članov v društvo, sodelovali bodo z vsemi društvenimi organizacijami in društvi, skrbeli za izobraževanje in izpopolnjevanje aktivnega članstva društva, skušali bodo pa uvajati v delo društva tudi nove oblike, ki so v nekaterih drugih spodbujajo delo Hrastnika. Kinoprojektor je pa dotrajan in se

Najdalj v razvoju slovenskega knjižničarstva je doslej prišla kranjska občina. Sistem knjižnic, kot so ga izoblikovali v Kranju, zagotavlja, da bo res vsaka knjiga lahko našla pot do človeka. Na naši sliki motiv iz matične občinske ljudske knjižnice v Kranju

KDO JE KRIVEC?

Pravijo, da je slovensko knjižničarstvo močno zaostalo za celotnim razvojem našega kulturno-prosvetnega življenja. Pravijo, da je razpredena mreža knjižnic še vedno precej redka. Pravijo, da so knjižni fondi večine naših knjižnic že zastareli. Pravijo tudi, da pomen knjižnic v našem družbeno političnem življenju še vedno ni tak, kot bi moral biti. Pravijo še marsikaj. In navsezadnje imajo tudi prav.

Pa vendar...

Menda se ne bomo kdo ve kako zmotili, če rečemo, da so bile v vsem našem kulturno-prosvetnem življenju prav knjižnice denne najmanj pomoči. V vsakem primeru pa so dobile veliko manj, kot pa bi je potrebovale. Zato bi bilo nadvse krivično, naprtiti vso krivico za dosedanj razvoj in za vse sedanje razmere v slovenskem knjižničarstvu prav knjižničarjem. Če je že kdo v tem primeru kriv in če je že treba na nekoga pokazati s prstom, potem smo pošteno povedano, krivi tega mi vsi. Mi, ki smo člani družbeno-političnih organizacij, mi, člani samoupravnih organov, mi, ki sedimo v občinskih odborih, komisijah, svetih in proizvajalci upravljalci. In priznati si bomo morali, da so nas dogodki tudi že pošteno prehiteli. Ves sistem vzgoje in izobraževanja, tako rednega šolskega kot izobraževanja odraslih, namreč zastavlja knjižnicam

tolikšne zahteve, ki jim že dlje ne morejo več ugoditi.

Obseg in poglobljenost vzgoje ter izobraževanja na današnji razvojni stopnji sta namreč takšna, da terjata bogato založeno knjižnico, bolj razpredeno mrežo tovrstnih ustanov, boljše obveščanje o novih knjigah, terjata od knjižnice, da ne ostaja več samo pri posredovanju vrednosti, temveč da postane tudi njihov soustvarjalec. Z drugimi besedami povedano, knjižnica naj ne bo samo tisto mesto, kjer se izposoja knjige, postati mora pomembno žarišče vsega kulturno-prosvetnega življenja nekega področja.

Zato si že dlje prizadevamo, da bi si ustvarili tako imenovane matične občinske knjižnice, to je knjižnice z dovolj bogatim knjižnim fondom, s strokovno dovolj usposobljenim kadrom, s primernimi prostori, z zadostnimi

finančnimi sredstvi, skratka take knjižnice v občinskih središčih, ki bi lahko v celoti zadostile v občini prav vsem potrebam po knjigi. Vendar je treba pripomniti, da je na Slovenskem za zdaj le malo knjižnic, ki bi v celoti ustrezale tej zamisli. Če je že zadosti bogat knjižni fond, potem skorajda zagotovo ni primernih prostorov, če so že zagotovljena finančna sredstva, potem spet ni strokovno dovolj usposobljenega kadra. Tako je skorajda povsod. Zato tudi enake težave: denar, prostor, kadri. O njih sicer razpravljajo na občinah, v gospodarskih organizacijah razumejo te težave, v družbeno-političnih organizacijah se jim zdi pomoč celo nujna, a vedno znova se morajo z njimi spoprijeti v vsakdanjem življenju spet — samo knjižnice. Prav to je pravzaprav vzrok, da takih matičnih občinskih knjižnic še nimamo, da hifi ne morejo nastati, ker samo formalni odloki njihovega sedanjega bivanja ne morejo spremeniti.

Tako smo namesto hotelih in potrebnih matičnih občinskih knjižnic ostali še vedno pri resda ne preveč skromnem številu manjših knjižnic, katerih ustanovitelji so družbenopolitične in gospodarske organizacije, društva. Bistvene značilnosti teh knjižnic pa so nikoli zagotovljena finan-

na sredstva, več kot skromni prostori, volonterski knjižničarski kader z vsemi svojimi sposobnostmi in nesposobnostmi, vse prej kot bogat knjižni fond in seveda tako značilna usmerjenost v leposlovje. In bralci so se že kar nekako privadili, da si leposlovje izbirajo v domači ljudski knjižnici, medtem ko izbirajo strokovno, politično in poučno literaturo na policah najbližje študijske knjižnice, ki pa je v večini primerov, čeprav je najbližja, še vedno od rok. Zgubljati besede o tem, ali take knjižnice lahko zadostijo potrebam prebivalstva po vzgoji in izobraževanju, je menda povsem odveč.

Prav zaradi takih in podobnih razmer so ponekod priključili knjižnice delavskim univerzam. Tako so na primer storili v Velenju, Ribnici, Zalcu, Kamniku. Vendar je tudi to le bolj ali manj formalna rešitev. Naloge občinske matične knjižnice so preveč obširne in vse preveč raznovrstne, tako da lahko z vso upravičenostjo pomislimo, ali ne bo tudi taka rešitev vplivala na enostranost v razvoju knjižnic. Prav nasprotno smer pa je ubrala kranjska občina, ki je osnovala Osrednjo knjižnico občine kot zavod s samostojnim finansiranjem s tremi oddelki — za ljudsko, študijsko in pionirsko knjižničarstvo — in s temi matičnimi knjižnicami v središču občine. Ker ti oddelki povezujejo tudi vse sorodne knjižnice v kranjski občini, ker je vključena vanje tudi potujoča knjižnica, lahko govorimo o res sistematično razpredeni mreži knjižničnih ustanov.

Zamislil si Kranjčanov sicer ni moč v celoti posplošiti, je imeti za nek splošno veljaven recept. Vendar je treba hkrati priznati, da bi bilo moč vpeljati nekaj podobnega tudi v drugih občinah. Ta njihova zamisel, samo o zamisli pravzaprav ne moremo več govoriti, saj so jo v Kranju v pretežni meri že uresničili in tudi že uveljavili v vsakdanjem življenju, namreč znova potrjuje navedeno, da terja sedanja stopnja našega družbenega razvoja organizacijsko, materialno in kadrovskega dodatna utrjena ter samostojne matične občinske knjižnice, da je moč šele preko njih in z njihovo pomočjo razpredi dovolj razpredeno in učinkovito mrežo knjižničnih ustanov.

Kako pa uresničiti to zahtevo, je vprašanje zase. Dobršen del bodo sicer morale opraviti knjižnice same, še veliko bolj pa je ves nadaljnji razvoj knjižničarstva odvisen od razumevanja in pomoči občinskih ljudskih odborov, družbeno političnih in gospodarskih organizacij, komune, društev in sploh vseh kulturno-prosvetnih činiteljev. Zato je tudi toliko bolj nemiselnemu pričakovanju nekaterih, ki se še vedno, hote ali nehoti, to je zdaj vseeno, slepe, da bo pot iz zagate pokazal novi zakon o knjižničarstvu. Vsem tem še enkrat: zakon ne more dati neke splošne veljavne formule, kako postaviti na noge sistem knjižnic. Kakšen pa naj bi bil le-ta, bo morala odgovoriti vsaka komuna zase, upoštevaje seveda pri tem sedanje potrebe in perspektivni plan razvoja. Prepustiti nadaljnji razvoj knjižnic samemu sebi pa je toliko, kot spodkopati temelje vsega družbeno-političnega življenja komune.

S. B.

KOMENTAR OB ROBU

PO POSVETOVANJIH O STROKOVNEM IZOBRAŽEVANJU ZAVODA LRS ZA PRODUKTIVNOST

- Kjer že lahko označimo dejavnost izobraževalnega središča za sistematičen in nepretrgan proces izobraževanja, tam sredstva v skladih za kadre ne zadostujejo.
- Najresnejši »praktični« problem izobraževalnih središč so predavatelji in instruktorji.
- Delo v centrih otežkoča pomanjkanje sodobnih učnih pripomočkov, učnih knjig, priročnikov, skript.

Rekli smo že, da sta za dobro organiziran center v prvi vrsti potrebna pomoč in razumevanje upravnih organov. Smotnost in nepretrganost v sistemu izobraževanja za delovna mesta pa je odvisna tudi od materialne osnove centra. Od predavateljev in instruktorjev in ne navsezadnje tudi od učnih pripomočkov. Vsa omenjena posvetovanja Zavoda LRS za produktivnost o strokovnem izobraževanju so razkrila, da so prav ti problemi na današnji stopnji razvoja izobraževalnih centrov osrednji »praktični« problemi izobraževalnih centrov. Zato ne bo odveč, če prav njim tokrat posvetimo naše razmišljanje.

Kar zadeva finančna sredstva so prav vsa posvetovanja pokazala, da slej ko prej še vedno velja sicer že nekoliko »postarana« ugotovitev: tam, kjer dejavnost izobraževalnega središča že lahko označimo za sistematičen in nepretrgan proces izobraževanja za delovna mesta, tam tudi finančna sredstva v skladih za kadre ne zadostajo, in si gospodarske organizacije pomagajo s sredstvi iz drugih skladov, predvsem iz sklada skupne porabe. Tako je v Iskri, tako v mariborski Metalni, tako v Železarni Store, tako v celjski Emajlirki, tako v slovenjegraškem Koroškem gozdnem gospodarstvu... Nasprotno pa v tistih gospodarskih organizacijah, kjer dejavnost izobraževalnega centra še ni v celoti zaživel, ostajajo neizkoriščena finančna sredstva v skladih za kadre. Od tod tudi tako zelo pogosta vprašanja v kakšne namene lahko podjetje črpa sredstva v skladu za kadre. Zato je razumljivo, s tem pa še ne opravičljivo, da se pod klavzulo »za strokovno izobraževanje kadrov« še vedno skrivajo nekateri sumljivi izdatki gospodarskih organizacij.

Kot sta pokazali posvetovanji predstavnikov industrije gradbenega materiala in gradbeništva ter predstavnikov slovenskih gozdnih gospodarstev, so prav v tovrstnih gospodarskih organizacijah preskromna finančna sredstva za izobraževanje na delovnih mestih že resna ovira za nadaljnji razvoj izobraževalnih središč. V gradbeništvu in gozdarstvu se namreč formirajo skladi za kadre z dvema odstotkoma za minimalne osebne dohodeke in ne s štirimi kot v večini gospodarskih panog. Ker pa gre prav pri gozdarstvu in gradbeništvu za nerazviti gospodarski panogi, bo bržčas potrebno

VSADKANJE NADLOGE

temeljito pretehtati, ali tako formirani skladi za kadre res zadostajo za sistematičen in nepretrgan proces izobraževanja za delovna mesta.

»Menda še veliko bolj kot finančna sredstva vpliva na dejavnost izobraževalnih središč pomanjkanje sodobnih učnih pripomočkov. Flanelograf, zidni list in morda še maketa sta za sedaj osnovna pripomočka v večini izobraževalnih centrov. Glavni vzrok temu je cena sodobnih avdiovizualnih sredstev in to, da jih domača industrija v veliki meri še ne proizvaja. Tako je zlasti teoretični del izobraževanja še vedno ukljen v tiste stare »šolmašterske« sponke.

Če smo se že odločili spregovoriti o učnih pripomočkih, potem ne bo odveč še nekaj besed o učbenikih. Ne bo nobeno revolucionarno odkritje, če povemo, da učbenikov izobraževalna središča sploh nimajo. Tudi za tiste splošne predmete ne, kot so matematika, fizika, kemija... Predavatelji so v tem primeru odvisni le od sebe in svoje lastne iznajdljivosti: ali si skušajo zagotoviti kak učbenik starejšega datuma ali pa snov predavajo. Prav zaradi tega je tudi pri slusateljih skrben na minimum tisti del izobraževanja, ki mu pravimo samoizobraževanje. Zato nekatera podjetja — spet so svetel vzgled kranjska Iskra, Železarna v Storah, in morda še katero drugo podjetje — rešujejo ta problem z izdajanjem skript. Povsem razumljivo pa lahko podvomimo, ali je v resnici smotno, da vsako izobraževalno središče zase pripravlja skripta in vsako zase išče strokovnjake, ki bi jih hoteli napisati. Zato bo v bližnji prihodnosti nujno, da se bo našel na Slovenskem kdo, ki bo vendarle pripravljen pripraviti vse potrebne učne knjige in priročnike ter jih seveda tudi založiti.

Najresnejši problem v razvoju izobraževalnih središč pa so predavatelji, instruktorji. Vodja centra je hkrati tudi instruktor za metodo, saj je od njegove sposobnosti v marsičem odvisno delo v centru. Se vse preveč pogosti pa so primeri, da gospodarske organizacije imenujejo za vodjo središč tistega, ki ga v proizvodnji najmanj pogrešajo. Da taka navedena politika podjetij ni preveč uspešna, ni treba še posebej prepričevati. In kar ima včasih še težje posledice, take gospodarske organizacije le nerade žrtvujejo za nekaj ur v tednu svoje strokovnjake, ki bi poučevali v izobraževalnem centru, ob tem pa so vedno in povsod pripravljene potarnati, da za izobraževanje nimajo dovolj predavateljev, instruktorjev.

Za nekatere splošne predmete bodo lahko izobraževalni centri res iskali pomoči pri delavskih univerzah in drugih izobraževalnih institucijah izven podjetja, vendar pa, če bodo le hoteli, da bo njihovo izobraževanje res smotno in nepretrgan proces izobraževanja za delovna mesta, potem se bodo morali opreti tudi v prihodnje predvsem na lastne sile. Nekaj podobnega, kot so storili v Iskri, Železarni Store, podjetju Stol v Duplici, Koroškem gozdnem gospodarstvu. Nekaj podobnega, kot v celjski Emajlirki, kjer si prizadevajo, da bi bili instruktorji za stroko prav vsi mojstri v obratih, kjer poučujejo v centrih res najboljše strokovnjaki podjetja. In psiznati moramo, da je edino ta način — opreti se na lastne sile — res rentabilen, da samo taka pot zagotavlja smotnost in nepretrganost v sistemu izobraževanja za delovna mesta.

In če ob koncu naših razmišljanj o problematiki izobraževalnih središč, ki so jo razkrila posvetovanja Zavoda LRS za produktivnost, še enkrat povzamemo naše osnovne ugotovitve, potem moramo ponovno zarditi, da je smotnost in nepretrganost v sistemu izobraževanja odvisna predvsem od analitične ocene delovnih mest od do potankosti izdelanih profilov kadrov, smotnega in dolgoročnega planiranja potreb po izobraževanju, od temeljito pripravljenih programov izobraževanja, od pomoči in razumevanja upravnih in samoupravnih organov podjetja, od materialne osnove centra, od učnih pripomočkov ter od strokovne usposobljenosti predavateljev in instruktorjev. In bržčas ni potrebno še posebej pripovedovati, da so vsi ti pogoji odvisni drug od drugega, da je eden od njih pogoj tudi za drugega in za vse nadaljnje.

Bojan Samarin

PO STOPINJAH DECENTRALIZACIJE

Kranjski okraj je letošnje jeseni prvi v Sloveniji prenesel večino strokovnih šol iz pristojnosti okraja v pristojnost občinskih ljudskih odborov, gospodarskih organizacij in združenj. Nekaj šol je do nedavnega še ostalo v pristojnosti okraja, ker še ni bilo rešeno vprašanje finansiranja. Med temi šolami je bila tudi srednja tehnična tekstilna šola v tekstilnih tovarnah v Kranju. So sicer menili, da Srednja tehnična šola v Kranju sploh ne daje takih strokovnjakov, kot jih tekstilna industrija potrebuje, po drugi strani pa so se v tekstilnih podjetjih prav malo zanimali za delo šole in nikoli niso prihajali na seje šolskega odbora. Končno pa so zainteresirane gospodarske organizacije spoznale, da bodo prišle do strokovnjakov, kakršnih si želijo, le na ta način, da bodo same usmerjale program šole, se pravi, da bodo morale šolo prenesti v svojo pristojnost. Nekatere gospodarske organizacije pa so komaj čakale, da bi šole prišle v njihovo pristojnost, tako zlasti Železarna na Jesenicah in kranjska Iskra.

Da bi si zagotovila kar največ za konkretna delovna mesta strokovno usposobljenega kadra, je Iskra že meseca julija letos priključila Industrijsko šolo tovarni. Podjetje je sicer že prej delno vplivalo na šolski program, vendar je bila velika ovira v tem, da je šola bila pod nadzorstvom šolskih organov. Tako je upravni odbor Iskre že pred leti ugotavljal, da predavatelji na Industrijski šoli niso seznanjeni z novimi v proizvodnem procesu in da tako ne nudijo dijakom

šole tisto znanje, ki bi ga potrebovali v proizvodnji. Priključitev šole k podjetju je narekovala tudi potreba po kadrih. Tovarna si bo namreč sedaj lahko zagotovila dovolj strokovnih kadrov, ker bo odslej izobraževala dijake v šoli predvsem za svoje potrebe in se bo odstotek absolventov Industrijske šole Iskra, ki so odhajali v druga podjetja — doslej 40 % — občutno zmanjšal.

Ze letos so v učni program Industrijske šole vnesli nekatere spremembe in popravke. Predvsem so uvedli periodični pouk, pri čemer so podaljšali praktični in skrajšali teoretični del izobraževanja. Sestavili so tudi še komisijo, ki bo pregledala, kakšno izobrazbo potrebujejo delavci v posameznih poklicih in na osnovi tega sestavila učni program v šoli.

Odslej bodo v Iskri izobraževali po sistemu šolskega izobraževanja v Industrijski šoli, po sistemu izvenšolskega izobraževanja pa v izobraževalnem središču. To izvenšolsko izobraževanje pa bo razdeljeno na tri stopnje. Prva stopnja bo obsegala strokovno izpopolnjevanje članov kolektiva na ravni absolventa Industrijske šole, druga na ravni absolventov srednje tehnične šole, tretja stopnja pa bo obsegala izobraževanje na ravni visoke šole. Posebna komisija v podjetju je doslej že izdelala program za tehnike na posameznih delovnih mestih, ki obsega program izobraževanja za 11 delovnih mest razvojno-konstruktorske smeri. Program je izdelan po novih načelih tako, da si pridobijo tehniki potrebno znanje v treh

letih, pouk pa bo v popoldanskem urah. Da bi ocenili znanje, ki ga morajo imeti kandidati za to šolo, bodo najprej sprejemni izpiti, in sicer iz slovenščine, tuje jezika, matematike, fizike in kemije. Ker bo za to šolo veliko kandidatov, bodo za selekcijo uporabljali tudi testiranje. Po vsej verjetnosti bodo začeli z novim izobraževanjem tehnikov za posamezna delovna mesta kmalu po novem letu. Predavali bodo povečini predavatelji iz tovarne in šole. Za tretjo, višjo stopnjo izvenšolske izobrazbe, letos ne bodo sestavljali programa.

V izobraževalnem centru pa izobražujejo tudi za nekatera druga področja, pač po potrebah podjetja. Tako so organizirali tečaje za tuje jezike, tečaje za administrativne uslužbenke in razne seminarje, med katerimi velja omeniti predvsem uvalne seminarje. Te pripravljajo izobraževalni center za nove delavce in uslužbenke, ki se na teh seminarjih seznanijo z zgodovino in razvojem tovarne, njeno perspektivo, z organizacijo v podjetju, pravicami in dolžnostmi v delovnem razmerju, nagrajevanjem pa tudi s higiensko-tehnično zaščito.

Tako je torej v Iskri, kjer so tudi delavci že spoznali pomen izobraževanja, saj je v anketi, ki jo je lani izvedel v podjetju Zavod za izobraževanje kadrov in proučevanje organizacije dela v Kranju, od 2152 anketiranih kar 68 % izjavilo, da se želijo še nadalje izobraževati. Letos je ta odstotek še večji, saj se od 2873 anketiranih želi izobraževati kar 69 %.

MIMI TOMAZIČ

ANTIBUS

»Zares ne vem, o čem govorite.«
»To je tisto dekle, ki sva se o njej pogovarjala v avtobusu,« sem rekel.
»Mar res iščete kako dečul? Mislim, da je to šala ali krinka, s katero ste hoteli prikriti, da zasledujete nas.«
Z nočnim dežurnim sva se spet spogledala.
»All je ta nepridiprav zares tako prebrisan ali pa v resnici ne ve ničesar o izginuli Veri?«
Vrata so se odprla, v urad je stopil šef.

XV

Igra živcev je trajala do svita. Šef je bil in šel, čez čas se je vrnil.
Prav gotovo je bilo tisto zasliševanje doslej najtežje v mojem življenju. Predstavljajte si: zaslišuje človeka, ki o njem veš, da je kriv, to je jasno tebi in njemu, ne veš pa skoraj ničesar o njem, o njegovem kaznivem dejanju, iz katerega izhaja vse drugo. Hlebar je bil drzen in izvaljen, ker se je zavedal, da je zanj zdaj vsega konec, da bo že drugi prišel v zapor, da bo javni tožilec sprožil proti njemu obtožnico zaradi ponovnega poskusa uboja istega človeka.
Onadva, tisti s čepico in oni v klobuku, sta se prav tako skušala izmikati. Ker pa smo ju še tisto noč našli v naši kartoteki, sta se vdal. Potem je bilo znano laže.
Bila sta Nikola Krajčević in Omer Džev-dževović, čudna tička, dotlej obsolena zaradi drobnih prekrškov, ki so jih storili, kar je bilo najhujše: njuni dotedanji prestopki so bili povezani z tihotapstvom.

Sprico tega smo si izbral tihotapstvo kot osnovno izhodišče.
Najprej Fred: že prej smo sumili, da organizira tihotapljenje nekaterih predmetov v našo deželo in da se mudi pri nas zato, da bi preprečil tihotapstvo blaga spravil kar najbolje v denar.

Povedal sem že, da so Janka Hlebarja zasliševali zaradi tihotapstva. Zdal pa se ta dva...
»Kaj ste nosili v komisijah trgovine?«
»Verjemi, tisto, kar zaslišuješ, je zadrževal Omer, fant s pošastnim nosom, in živčno vrtil čepico med prsti.«
»Degenacija je bila očitna, že tista begovska, tista, ki je izkazovala ne le nos, temveč tudi dušo, in napravila iz človeka navadnega malega podleža, kriminalca najslabše sorte. Prepričan sem bil, da bi bil ta človek sposoben napraviti najgrošje reči. Toda — vsaj za četečnik ni hotel priznati ničesar.«

»Verjemi, tovariš, to mora biti pomota! Tisti, ki se je pripeljal s črno limuzino, tisti tujec mama je rekel, naj spremljiva Hlebarja in naj pretepeva tistega, ki ga bo on pokazal. Nikola in jaz sva dobila vsak svoj tisočak vnaprej, preostalo je obljubil za kasneje...«
»Ali ne poznate tistega tujca?«
»Kje neki? Z Nikolo sva sedela v »Bal-kanu« in kramljala, pa naju je tam izbrskal in naju nagovoril k temu.«
Jasno je bilo, da laže. Res je. Nikolovo in Omerjevo tihotapstvo je bilo staro štiri leta. Odsedela sta krajše kazni, zdaj pa nista bila zaposlena. Prav gotovo nekdanji opravki... Neznanim ljudem ne boš kar tako nazaj, naj koga ubijemo. Fred ni navlen, pohleven star človek, sem ugotovil.
Priznali so se poskus napada name. O tihotapstvu ničesar.
Jutranji svet je pobelil okna, zato smo si privoščili malo oddiha. Zamenjal naju je preiskovalni, ki sva ga poklicala na pomoč. Vztrajati je bilo treba, precej volje in moči je zahtevalo to delo, da smo nazadnje le nekaj izvedeli.

»Tega Freda pošli,« mi je rekel šef, ko smo pili kavo v njegovi sobi.
Izkoristil je priložnost in je med zasliševanjem opravil nekaj dela, za katero mu je čez dan zmanjkalo časa. Mislim, da je pripravil poročilo.
Na njegove besede sem skomignil z rameni. To je razumel tako, kakor da hočem reči, da nam ne bo kaj kmalu uspelo prijeti Freda Boguslavskega.
Se isto noč je bil izdan nalog za aretacijo Freda Boguslavskega, ker so njegovi pomočniki priznali na zasliševanju, da je on zasnoval napad. To je zadoščalo, mar ne? Vendar do jutra nismo prejeli sporočila, ali je že uspelo. Fred njegovim uradom so postavili zasedo, potem ko je centrala ugotovila, v kateri ulici je telefon, na katerem je Fred dvignil slušalko, ko sem ga bil poklical.

Spominjam se, da smo nekoga poslali v stanovanje gospe Bube. Pripeljal naj bi njo in njenega nečaka, nemirnega Mirka.
Gospo Bubo so pripeljali, seveda je na veliko pretakala solze, Mirko pa se še ni vrnil domov po neuspelem napadu name. Vsaj tako je rekla gospa Buba.
Pri zasliševanju je bila precej precej težava, ker je kar naprej dobivala »srčne napade« in se je onesveščala. Vedno iznova smo morali šteti kapljice valerijane, ki so padale na kocko sladkorja.
Izvedeli smo, kje stanuje gospa Buba. Tudi tja se je nekdo odpravil, drugih imen pa gospa Buba ni hotela povedati.

Za Freda Boguslavskim so izdali tiraličo. Vse obneje organe smo obvestili za primer, če bi skušal Fred z avtom čez mejo. Stori mi vse, kar se nam je zdelo potrebno in prav. Tega Freda smo morali ujeti. Seveda je povsem razumljivo, da sem se za vse to sam še posebej zanimal.
Zadeva, ki sem jo skušal razvozlati in ob kateri smo mimogrede prišli na sled tej toli, se ni bila urejena.
Vere še vedno nismo našli.
Beil sem si glavo, skušal sem povezati nočno vožnjo, med katero je izginila študentka Vera, s to toli, ki me je napadla. Povezava je bila težka, vendar, tega sem se dobro zavedal, vse skupaj je bilo le domneva, uganjanje brez podatkov in tudi brez pravega namiga.
Zadnilo se je že, ko sem se odpravil spat. Mama je zbudila šumenje vode v kopalnici, v mojo sobo je stopila isti trenutek kot jaz, je skozi draga vrata. Prav gotovo ji je moj obraz dovolil zgovorno odgovoriti o doživljanju in neprespani noči, zato me ni začela grajati.

Pri priti sem zaspal kot ubit.
Ne vem, koliko časa sem spal. Zbudil sem se. Nekdo me je stresal za ramo: »Boca, sine, vstani! Šef te kliče!«
»Boca, kaj pa?«
S težavo sem prišel oči. Mama se je sklanjala nadme. Seveda sem takoj vstal, ker sem vedel, da mora biti nekaj važnega.
»Posrečena zamisel. Mislim na tisto, da smo sporočili našim ljudem v Novi Sad, naj pogledajo, ali se ni tisti Mirko vrnil v Cortanovec. Kar v postelji so ga sneli. Fred ga je bil pripeljal, odložil ga je, sam pa je namenil dalje. Tovariši iz Novega Sada so dali brskati. Čez čas so ugotovili, da je ušla črna limuzina s tisto njegovo številko čez novosaški most, menda malo pred svitom.«

»Kje pa je Mirko?«
»V sosednji sobi le. Zbudil sem te, oprosti! Moral sem ti povedati, da je tvoja domneva povsem upravičena. Zares so tihotapci, Mirko je priznal. Fred je prejemal blago po svojih kanalih, ki nam jih bo moral malo opisati. Tihotapili so v glavnem dragulje in nakit, ure, nyonske nogavice; vse to so prodajali po komisijah trgovinah v naših mestnih deželah. Trije, ki smo jih

prijeli, so bili neke vrste trgovski potniki, raznašalci prethotapljene blaga...«
»Kaj pa pravi Mirko o Veri?«
»Ravno prav, da si me spomni. Tega ga še nismo vprašali.«

Ob tem pogovoru sem se dodobra zbudil. Sefu sem obljubil, da bom takoj prišel v urad, pa je rekel, naj kar ostanem doma in se naspim. Tudi on gre domov, je rekel.
Vrnil sem se v sobo in ugotovil, da se mi je ura ustavila.

Odprl sem radio: poročilo o vodi. Torej je šele polnoč mimo...
Pol ure kasneje sem se obrnil in okopan, v čisti srcaji, ki je dišala po sivki — te rastline ima mama vedno v omari s svežim perilom — ugodno počutil ob pogledu na nemirnega Mirka, ki se je bil že nekajkrat razjokal nad neusmiljeno usodo.

»Tovariš preiskovalni, zapeljali so me, uničili so mi mladost! Vsega je kriv Fred, on me je speljal na to pot, le malo je manjkalo, pa bi me bil napravil za zločinca...«
Nisem si mogel kaj, da se ne bi v obraz zasmeljal tej grdi podganji.

»Glej no, česa ne poveš? Zlostna zgodba, fanti, je pa še nekaj, kar bo treba pojasniti...«
»Saj sem že vse priznal!«
»Samo nekaj še: povej, kdo je ubil Vero Stojšić?«

Mirko je za trenutek pozabil na jok, potem pa je povedal o izginulem dekletu nekaj zelo zanimivega.

XVI

»Ne vem, kaj vse vam je znano o Veri,« je rekel, kar zbrano začel, vendar je bila zares nerodna punca. Vsaj jaz tako mislim o njej. Pravi čudak je bila. Ni imela smisla za zabavo, vsaj ne za takšno, kot je bila v navadi pri nekaterih na naši šoli v Karlovcih. Hodila sva, kakor se temu reče, bila sva fant in punca, vendar nisva živela. Spominjam se, zvečer sem jo peljal v Vlatičin vrt gori nad gimnazijo, počakala sva teme in komarjev, ona pa mi ni dovolila, da bi jo poljubili! Težave sem imel z njo, vam

znamke sta veliko vredni, zato sem ponudbo sprejel...«
Kako preprosto in naravno, kakor da je samo po sebi umevno, je Mirko povedal vse to! Koliko nepoštenosti in pokvarjenosti je v prodaji človeške usode, dekliške sreče za dve ročni uri, pravzaprav za nepomemben denar, če upoštevamo ceno! Ta misel me je obsela, vendar nisem hotel pretrgati Mirkove pripovedi.

»Vedel sem, da s prigovarjanjem ne bi ničesar opravil, zato sem pripravil drugače: načrt! Vera si je že od nekdaj želela biti samostojna, neodvisna. Maturo je imela, nekajkrat mi je potem rekla, da si želi primerne zaposlitve, vendar ji je težko, ker bi s tem ušla očetu, ki jo ima zelo rad in si želi, da bi nadaljevala študij. Tako mimogrede sem ji omenil, da bi ji morda našel kakšno primerno zaposlitve, in sicer zvečer, pri nekem tujcu, kjer bi lahko zaslužila denar, ki ji je potreben, hkrati pa bi nadaljevala študij. To ji je bilo všeč in tako se je igra zasukala: namesto da bi jaz njej prigovarjal, je začela ona mene siliti, naj ji čimprej prikrbim delo pri tujcu...«
Kako zahrbtno igra! Kar predstavljal sem si, kako je Vera proslila tega nepridiprava, naj — jo spravi v nesrečo in morda celo v smrt.

»Vse je šlo zlahka in naglo od rok. Začela je delati, se pravi zvečer hoditi v Fredovo pisarno, kjer je posedala tako rekoč brez dela. Dela pravzaprav ni bilo, vendar si je stari lisjak izmislil nekakšno opravko, pri katerih ga je nadomeščala. Vsak večer je bil tam ves nadišavljen, pa cvetico je nosil v gumbnici! Bedak! Kakor da bi se sodobna dekleta menila za take reči! Nenehno jo je sprehajal po zadnjem avtobusu, skušal je peljati na večerjo ali jo povabiti v kakšno nočno lokal. Enkrat je šla z njim, pa se je napil in izgubil v lokalno oblast nad seboj. Menda je bil nedostojen ali kaj. Vera je takrat spoznala, kaj ima za bregom. Naslednji dan je prišla k meni in rekla, da ne bo več delala. Dolgo sem jo prepričeval, preden sem jo pripravil do tega, da se ni prenačlila. Stari pa je že začel frčati za

Moral sem ga pripraviti, do tega, da bi nadaljeval zgodbo v tem smislu, da bi povedal, kaj sta se s Fredom menila v avtomobilu med vožnjo v Cortanovec.

»Fred je rekel, da vas je hotel prijeti, da bi tako izvedel, kaj veste o njem. Bal se je, da so mu prišli na sled. Ni rekel, da vas je nameraval ubiti.«

Mirko si je položil roko na srce in me pogledal svetlo in igrano iskreno, kakor da me hoče na vsak način prepričati, da bi mu verjel. Četudi bi mi ne verjel, Mirko je bil bolj izjavec in hkrati tudi dovolj pameten, da se ne bi vmešaval v uboj preiskovalca tajništva za notranje zadeve. Verjamem celo, da mu Fred tudi ne bi povedal, ker bi se lahko zgodilo, da bi strahopetni fantič kar na lepem odpovedal. Fred Boguslavski pa jih je tisti trenutek potreboval prav vse. Pomagal naj bi mu in dal milico opraviti, dokler se ne bi on umaknil na varno.

Tisti trenutek me je obsela misel. Telefonski sem stražnik, naj odpelje nemirnega Mirka. Potem sem izklučil magnetofon. Nujno sem se nekam odpravil.

XVII

Res je, Fred bi mogel biti Verin morilec, vendar bi mu tega tudi v trenutni skrbi za varnost ne bilo treba storiti. Prav zaradi naključja, da sem pri iskanju sledov za izginulo Vero njemu prekril pot, se je začel bati, da se bodo v nadaljnjem začele razpletati niti njegove tihotapske mreže.

Dobra je bila zamisel, da sem začel slediti vse reči pri zadnjem nočnem avtobusu. Povsem očito je bilo, da ima tihotapstvo določeno zvezo s to zadnjo prometno zvezo v Avtalu. V istem avtobusu je bil Hlebar že takrat, ko me ni še nihče pričakoval, ker nisem imel še nobenega sledu za izginulo Vero.

Hlebar je bil v avtobusu, Fred je poznal zvočniški Lepotca. Niti dveh zgodbic so peljale po Ulici vojvode Sepe proti Avall. Hlebar je bil v zaporu, vedel sem za njegov voždovski naslov.

rečem. Z nekajkrat sem jo hotel pustiti, da je bila preveč lepa, najlepša dekle naše šole. Mnogo se jih je vrtele okoli nje, pa nič. Nobenemu ni uspelo, niti najmanj ne. Jaz sem bil njen fant...«

Gledal sem tega fanta in nisem mogel doumeti, kako da si je Vera izbrala prav njega, tega malega nepridiprava, pobalina brez značaja.

»Kako pa to, da si bil prav ti njen fant?« se nisem mogel izogniti vprašanju.

In se je zasmeljal, kar preveč zmagoslavno se je smejala za svoj bedni položaj.
»Eh, kaj bi govorili! Ni bila ona edina, še več drugih se je zagledalo vame. Sploh sem imel največ veljave pri dekletih na naši gimnaziji. Kakor druge se je tudi ona zagledala, njena mačeha pa jo je pri tem podpirala...«

Na to sem bil že čisto pozabil.
»Skromna je bila, sama zase je živela. Kite je nosila, skoraj do pasu so ji segale, šele majka, tik pred maturo se je kar na lepem zelo spremenila. Kite si je dala odrezati, čevljiček z visoko peto si je kupila, njeno novo krilo je bilo tako široko kot prvi srebrski sod. Takrat sem že študiral v Beogradu. Lepega dne se je pripeljala. Zares, kar pogledal sem, tako lepa je bila. Mnogo lepša kot beograjske punčke, mislim tiste, ki se oblačijo po modi. Vse od zimskih počitnic se nisva videla, medtem sem se v Beogradu že zagledal v drugo dekle. Ta Verin obisk pa sem izkoristil za to, da sem jo peljal na ples, tja na košarski stadion na Kalemegdan...«

Pozno sva se vračala. Vera naj bi spala pri tati Bubi, tako je bilo zmenjeno. Jaz pa sem jo peljal v mojo sobo, da bi skupaj prišli na tisto glasbi z nekaj mojimi novimi plošč. Poslušala sva v temi...
Vedel sem, kaj vse se je zgodilo v tisti temi. Skoraj sovražno sem ga pogledal. Uganil je mojo misel in sklonil glavo.
»Tako se je spet začelo. Vsako nedeljo je prišla v Beograd, vendar me je sovražila. Le kdaj pa kdaj, zelo poredko, sem se ji mogel približati...«

Nemirni Mirko je nadaljeval:
»Nekoč je bil pri nas Fred. Včasih je prišel k tati Bubi. Takoj ko je videl Vero, me je začel nadlegovati, češ naj mu pomorem, da se bo seznanil z njo in se ji približal. Poznam Vero, zato sem že takrat vedel, da to ne bo moglo. »Seveda,« nemirni Mirko se je nasmehnil, »seveda, tega Fredu nisem mogel povedati, še posebej ne zato, ker sva bila neke vrste poslovna sodelavca, ker mi je dajal odstotke od prodanih nyonskih nogavic in ur. Potem pa je nekoč prinesel dve uri znamke »Doxa« in rekel: »Ves denar bo tvoj, če me dobro seznaniš s tisto tvojo prijateljico, s tisto lepoto...« Dve uri take

njo. Pozabil je na mero in na vse drugo, izgubil je zvezo z resničnostjo...«

Isti večer se ji je začel vsiljevati v pisarni. Poprej je zaklenil vrata in utrnil luč, kakor da bi bila že odšla. Tam je bila potem pravcata predstava, v kateri se je dedec izmenoma vsiljeval in spet jokal, prošil usmiljenja in izsiljeval. Strgal ji je bil bluzo, vendar se ga je odkrila. Izmaknila mu je ključ iz zobe — naravnost k meni. Dolgo sva se sprehajala tisto noč, opravičeval sem se, češ da nisem slutil, da je stari tak ženskar. Tisti večer sem jo pospremil do avtobusa, drugo pa veste...«

»Torej je izginila tisto noč?«

»Da, od tistega večera je ni več.«

»Ali misliš, da jo je Fred ubil?«

Nemirni Mirko me je pogledal:
»Ne vem, kaj naj rečem. Res je, stari dedec je živina, človek brez vesti in pred-sodkov, vendar ne verjamem, da bi se tako naglo maščeval. Vem, da se ni peljal s tisti avtobusom...«

Na misel mi je prišlo, da ima Fred Boguslavski avto in da bi lahko prehitel avto-bus. Vsaj v mojem primeru se je zgodilo tako. Ta sum sem prihranil zase, hkrati pa sem hotel še izkoristiti Mirkovo zgornost:

»Ali je Vera rekla, da ga bo prijavila zaradi poskusa posilstva?«

»Ne, to bi ne bilo v skladu z njenim značajem. Vselej je hotela sama skrbeti zase.«

»Ali bi Fred lahko pomislil, da ga bo morda prijavila?«

Mirko se je kljubovalno nasmehnil:
»Da. Fred je bolj izjavec, tisti prave sorte. Kar sam ni imel načel, bi mu lahko prišlo na misel, da bi se mogel zgoditi kaj takega. Bojzajljivec je, zato vas je minulo noč napadel. O napadu mi je potem pripovedoval med vožnjo z avtom. Pome je prišel, da bi me spravil iz Beograda. Jaz naj bi ostal doma, dokler bi njemu ne uspelo pobegniti...«

Mirko je utihnil, kakor da hoče oceniti, kako bo učinkovala name ta njegova odkritost, njegovo priznanje. Videl sem, da rešuje svojo kožo, saj je hotel vse napraviti Fredu. Tak bi bil, kakršni so pač vsi njegove sorte, ko jim nazadnje je spodleti. Vendar je vsebina njegova zgodba tudi nekaj resnice. Mislim, da Mirko ni bil neumen in da je doumel, da tudi jaz nisem čez les in da se kar precej vem tako o njem kakor o Veri. Zavedal se je, da bi ga kaj kmalu zalotil pri laži, zato je raje govoril resnico. Dobro si je zamislil nemirni Mirko vso to reči: priznanje je olajševala okoliščina, hkrati pa je bilo vse skupaj bolj grda življenjska zgodba kot pravi zločin. In nazadnje: tudi pri tihotapstvu si je od njega očetel pomoč, češ on je vse iskreno povedal, oni so nepridipravi, on pa je lahkomišeln fant, ki je zabredel v nečedno družino...«

Priskrbel sem si nalog za preiskavo in telefoniral v uradništvu »Novosti«.

»Prosim, rad bi zvezo s tovarišem Mičem Popovićem. Saj je pri vas, ali ne?«

»Da,« je pritrdil ženski glas. »Trenutno pa ga ni tu...«

»Ali bi lahko dobil njegov naslov?«

»Ne vemo, kje je trenutno.«

»Ali bi lahko dobil njegovo vnaslov?«

»Kdo pa ga želi?«

»Dežurna služba tajništva za notranje zadeve.«

Ženski glas je bil malce omeheal.

»Tovariš, do druge ure se bo še vrnil v uradništvu. Pustila mu bom sporočilo, naj vas pokliče. Bi mi povevali telefonsko številko?«

»Pravzaprav potrebujem njegov naslov...«

»Tako, tu je...« Gostivarska ulica 82.«

Zahvalil sem se in stekel po avto.

Kakih deset minut kasneje sem se zagledal v gubasti obraz popolnoma sive starke, ki sploh ni razumela, po čem jo vprašujem.

»Kakšen Lepotca, tovariš? Nobenega Lepotca ne poznam.«

»Z vašim Mičem sta hodila skupaj v šolo. Tu nekeje stanuje, kot otroka sta se igrala. Visoke postavbe je, pravilno.«

Izza starih kletk hrbta se je ozrla po meni ženska, ki je dišala po ocvrtem zrezku. Dotlej je nisem videl, očitno pa je silila ves moj pomenek s staro na važnem pragu.

»Morda pa misli Zagorkina sina. Tiste-ga, ki so ga izklučili iz šole.«

Cepprav njemu se niso bile namenjene meni, sem pritrdil.

»Da, prav verjetno so ga izklučili iz šole. Same odrasle brate in sestre ima, njegov oče je pošten človek, predsednik osnovne organizacije...«

Takoj sem se odpravil tja. Lepotčeva mati me je pogledala vsa v skrbih, kakor da sledi kdo sva.

»Če ni bil moj Mile... Bog ne daj!«

»Ni, tovarišica. Kje pa je zdaj?«

»Ne spi doma. Zaradi očeta, saj veste. Pri mojem najstarejšem sinu je, pri Milanu, tudi na Voždovicu, same onstran Ulice vojvode Sepe, v Ulici Jovo ilica...«

Lepotec mi je odprl vrata.

»Ali vstopite, ali pa bom šel takoj z vami,« mi je rekel skoraj malomarno.

Seveda si je s takim načinom vihljal pogum.

Sla sva v park na drugi strani ceste. Otroci so vriskali in vzklikali, tli zraven je bila kola. Sedla sva na klopi. Kdaj pa kdaj je bilo v parku vse tiho, takoj potem pa so iz otrok kje v bližini spet zagnali krik in vik. Smeja in klavir ni bilo ne konca ne kraja. Ne vem, kako to, vendar se nisem mogel znebiti občutka, da sem nekje na deželi, iz-

ven mesta in značilnega mestnega hrupa in da je vse naokoli samo veselje in radost. Eh, ko bi ne bilo ljudi, kakšen je ta Lepotec!

»Koliko časa si že v tihotapski družini?«
»Frala Boguslavskega.«

»Debelo me je pogledal, kakor da ne razume.«

»Prosim, kaj ste rekli?«

»Daj no, Lepotec, vse vemo! Kaj bi zapravljala časi! Mudi se. Na sled smo prišli družini, ki prekučuje z urami, s prav tistikami, kot jo imajo ti na rekli. Vsi so že pod ključem, zdaj si ti na vrsti.«

Ves iz sebe je Lepotec poskočil:

»Ne, častna beseda, s tem nimam prav nobene zveze! To mi je nekdo podtaknil. Nekdo me hoče spraviti v zaganjo, vrag ga... Nijam zveze z vsem tem, dokazal bom...«

»Vodja družine, tisti tujec Boguslavski... Govorila sva pred nekaj dnevi. On sam mi je povedal tvoje ime.«

»Tisti stari pohotnež? Saj ga niti ne poznam! Nekajkrat sva se mimogrede videla v »Kristalu« ali tam nekje. Dedec ima denar, pa sem vam včasih dovolil, da je dal za pijake...«

»Ne vem. Omenjal te je v zvezi v Vero Stojšić.«

»S kom?«

»Z Vero Stojšić. Saj jo dobro poznate, beži no! Vem, da si jo nadlegoval v avtobusu prejšnji petek, v zadnjem avtobusu...«

»Prejete je skočil k meni in me zgrabil za ovratnik...«

»Kaj vam je, tovariš, kaj govorite? V kakšni zvezi smo mi trije, tisto dekle, starič in jaz? Niti vedel nisem, da ji je Vera ime, tudi njegovega imena ne vem!«

Vse to bi lahko verjel ali pa tudi ne. Tisti trenutek se nisem mogel odločiti. Se ne kaj sem ga vprašal prebenača.

»Ali poznate Hlebarja?«

Zvočniški Lepotec se je zagledal predse, kakor da napeto premišlja, potem pa je rekel:

»Ime mi je znano. Hlebar... Na Voždovicu stanuje neki Hlebar, to vem. Da, spet nisem se, zapt je bil zaradi tihotapstva. Ta je tihotapec, ne pa jaz. Vi pa me...«

»Ali Hlebar nadaljuje prejšnje delo?«

Le trenutek se je obotavljal Lepotec. Tak ljudje imajo nekakšno napisano pravilo, da ni treba milici sporočati, kaj se dogaja v njihovih vrstah. Povsod po svetu je tako, tudi pri nas. Mali zvočnik pa je bil tisti trenutek zamenjal za prebenača, zdelo se mu je, da so ga spravili v zaganjo iz katere bo težko našel izhod. Zaradi te okoliščine je pozabil na tisto »načelo« in brž spregovoril:

»Zagotovo ne vem, mislim pa, da se tihotapi. Kar naprej mu pošiljam pakete iz turčine, v njegovi ulici se pogosto ustavi črna limuzina, kdaj pa kdaj pripelje kak tovarnjak. Hlebar ni zaposlen. Tam stanuje...«

Z roko je pokazal ulico, ki se je križala z Ulico vojvode Sepe, koder je prav takrat peljal tramvaj. Vedel sem, da Hlebar stanuje v tej ulici, zato sem si priiskrbel nalog za hišno preiskavo.

Lepotec se je namutno ni bil potreben.

»Za zdaj lahko greš, vendar pazi, kaj počneš. Takih pičkov ne pozabljamo...«

»Pa kaj jaz...«

»Za zdaj ni. Vendar ti rečem: pazi!«

Ko je odhajal, sem videl, da se mu zrcali strah v očeh in na obrazu.

Pohitel sem v Hlebarjevo stanovanje.

Kako uro je trajala preiskava, potem pa smo našli v dvrnični pod starim bencinskim sodom zrahlanjo zemljo, povsod naokoli pa je bila steptana...«

Ni bilo treba dolgo kopati. Lopata, ki jo je imel v rokah eden izmed obeh pomočnikov, je škrtnila ob nečevini.

Se nikoli dotleč nisem videl na kupu toliko ur.

V duhu sem že videl konec te tihotapske zadeve, le še preiskava je manjkala in potem obravnava, vsekakor brez srečnega konca zanj. Najti je bilo treba le še Freda Boguslavskega, potem pa bi bilo vse v najlepšem redu. Seveda sem potreboval tega človeka tudi zato, da bi mi pokazal sled, po kateri je izginila študentka Vera.

Vedel sem, da bom Freda kaj kmalu prijel. Tujec je bil, tiraličo smo poslali za njim, po zakoniti poti ne bo mogel čez mejo, sem ugotovil.

Sklenil sem: prijete tička bo treba malo bolj izprašati, pa bodo že povedali, kje bi se mogel skrivati njihov gospodar Fred Boguslavski.

Posvetoval sem se s šefom, vprašal sem ga, kaj meni, kod bi bilo treba isk

VBOD V PRAZNO

Marsikdo ne ve, da je Han-
žičev memorial ena glavnih
sabljaških prireditev.

V redu. Našel se bo morda
kdo, ki bo dejal, češ sablja-
nje ni zanimivo. Dovolite, da
ugovarjam: vsaka prireditev,
ki je dobro pripravljena, je
lahko zanimiva, sabljanje pa
še celo, saj je eden najstarej-
ših športov, za katerega je
tudi na olimpiadi v Rimu
vladalo izredno zanimanje
(nabito polne dvorane!).

In kaj je bilo minulo ne-
deljo v slovenski metropoli?
Mojstri sablje so se pomerili
za zaprtimi vrati ob navzoč-
nosti pešice najbolj vnetih
ljubiteljev te športne panoge.

Spet podoben primer, kot
smo ga pred nedavnim zapi-
sali o tenisačih. Kaj nam po-
tem pomaga še tako kvalitet-
na prireditev, če je ne znamo
dovolj izkoristiti kot turistič-
ne atrakcije in zainteresirati
občinstva. Ob vsem tem pa
se vedno znova pritožujemo,
da ni razumevanja, da ni
sredstev, da ni tega, da ni
onega! Zraven se pa še čudi-

mo, kako da je Sabljaška zve-
za Slovenije ena tistih stro-
kovnih zvez Sportne zveze
Slovenije z najmanjšim šte-
vilom članstva.

Vbod v polno (tuše) je toč-
ka. Vbod v prazno pa je pri-
bližno to, če osiromašeno
klasično športno panogo pre-
pustimo sami sebi.

ŠOPKI
PRIJATELJSTVA

Grobosti nekaterih nogo-
metašev v slovenski conski
ligi in poškodovani igralci so
bili redna točka nedeljskih
nogometnih sporov.

Vse to je tudi nogometa-
šem kranjskega Triglava pre-
cej škodovalo, dokler niso ra-
zumni člani upravnega odbo-
ra rekli: stop, takšne navade
ne vodijo nikamor! Dovolj je
bilo grobosti, nedisciplin-
e, zahtev po boljših službah in
podobnih stvari! Zaradi takš-
nih razmer je Triglav že do-
bival glas »vročega terena«
in nešportnih igralcev.

Upravni odbor Nogometne-
ga kluba je suspendiral ne-
kaj igralcev prvega moštva
in tako postal edini klub v
Sloveniji, ki se je upal sredi
sezone pomesti pred lastnim
pragom, hkrati pa predlagal
ostalim, naj v podobnih pri-
merih ne oklevajo in ukre-
pajo prav tako.

Minula nedelja je bila pri-
mer športne igre, kakršnih
nismo vajeni. Preden se je
začela tekma med Maribo-
rom in Triglavom, ki naj bi
bila ena ostrejših, so gostje
iz Kranja že pred sodniko-

vim žvižgom pridobili očinst-
vo — pozdravili so gledalce
s šopki cvetja, da ne govorim
o skupnem sestanku
funkcionarjev in igralcev
obeh enajstoric. Zato ni nič
čudnega, če je imel sodnik na
tej tekmi izredno lahko delo
in da so po končani tekmi
mariborski gledalci ploskali
obema nasprotnikoma ne gle-
de na rezultat.

Ne bi govorili o tem, če ne
bi ti šopki cvetja pred tekmo
pomenili hkrati prve šopke
prijateljstva in športnega to-
varštva, kakršnega si želimo
na vseh športnih prireditvah

USPELA ŠPORTNA PRIREDITEV V POČASTITEV DESETLETNICE DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA

TEK PO CELJSKIH ULICAH

ŠPORTNE PRIREDITVE V POČASTITEV DESETLETNICE DELAVSKE-
GA SAMOUPRAVLJANJA SO POSTALE SKORAJ ŽE NEPOGREŠLJIVI DEL
SLAVNOSTNEGA PROGRAMA. LAHKO TRDIMO, DA PRI NAS SKORAJ NI
VEČ KOLEKTIVA, KI NE BI OB TEJ PRILOŽNOSTI ORGANIZIRAL VSAJ
SKROMNEGA ŠPORTNEGA TEKMOVANJA; SO PA MED NJIMI TUDI
TAKI — IN TEH JE VEDNO VEČ — KI ŽELE PRAV OB TEM POMEMB-
NEM JUBILEJU POKAZATI, DA SO KOLEKTIVI SPOSOBNI IN DOVOLJ
ZRELI, DA ODLOČNO POSEŽEJO V ŠPORTNO ŽIVLJENJE, TUDI V TISTO,
KI JE BILO ŠE DO NEDAVNEGA IZKLJUČNA DOMENA ŠPORTNIH IN
TELESNOVZGOJNIH DRUŠTEV, KJER SO LJUDEM MARSIKDAJ KROJILI
ŠPORTNO DEJAVNOST ZGOLJ S STALIŠČA OZKIH KLUBAŠKIH RAZ-
MER IN RAZPRTIJI!

V prvih večernih urah zaži-
vijo celjske ulice tudi brez po-
mebnih prireditev in dogodkov
v tisto, rekli bi, velemestno
prelivanje življa, ki daje temu
prijaznemu mestu svojstven
utrip.

Tokrat so postale sicer ži-
vahnne mestne ulice že precej
pred napovedano uro skoraj
neprehodne. Na cestišču se je
gnetlo toliko gledalcev, da je
bilo potrebnega precej truda,
preden so miličniki, gasilci in
reditelji-delavci Cinkarne na-
pravili za tekmovalce dovolj
prostora, da je starter nekaj
čez 18. uro lahko pritisnil na
petelina pistole. In potem se je
prizor ponavljal ob vsakem za-
ključenem krogu, ko so tekači
ob navdušenem izpodbujanju
pritekli mimo. Ze tolikokrat za-
pisana ugotovitev, da ima atle-
tika v Celju domovinsko pravi-
co in da je tu doma, tako kot
je recimo doma na Jesenikah
hokej ali nekje drugod nogo-
met, je s sobotno prireditvijo
dobila še eno potrdilo več.

»Želeli smo pokazati, da
cinkarnarji le še nismo za med
staro železo,« je dejal tovariš
Stajner, mojster v valjarni,
eden izmed glavnih organiza-
torjev uspele prireditve.

In kot da njegove besede
niso dovolj jasne, je povzel:

»Ja. Pred leti smo imeli v
Cinkarni športnike, dobre špor-
tnike. Omaro so nam dobese-
dno natrpali s pokali in plaketami.
Pa ne samo v bližnji preteklo-
sti! Iz naših vrst so nekoč pri-
hajali tekmovalci, ki so nekaj
pomenili tudi v državnem me-
rilu, ki so se uveljavili na držav-
nih prvenstvih, balkaniadah...

Potem je počasi vse skupaj
zaspalo. Sicer ne povsem, po-
malem smo še životali, prave
volje pa ni bilo več. Prav zdaj,
ob desetletnici našega samo-
upravljanja, je spet poprijelo
nekaj ljudi, ki bi hoteli dati
športnemu življenju v kolekti-
vu večjo veljavo, zagrabiti
stvari bolj na široko in poka-
zati tudi onim zunaj tovarni-
ške ograje, da smo cinkarnarji
še vedno tu! Prizadevali si bo-
mo, da bi postal »Tek po celj-
skih ulicah« tradicionalna špor-
tna prireditev, organizacijo za
njegovo izvedbo pa naj bi vsa-
ko leto prevzel eden izmed več-
jih celjskih delovnih kolekti-
vov.

Že uvodoma smo dejali, da
so postale delavske športne igre
del naše vsakdanjosti, utrle so
si pot, o njihovi umestnosti ni
treba nikogar več prepričevati.
Povsem nekaj novega pa je, da
je prevzel delovni kolektiv or-
ganizacijo kvalitetne športne
prireditve z udeležbo vrhun-
skih športnikov. Takih prime-
rov poznamo doslej bore malo!

Cinkarna je povabila na
ulični tek vse slovenske športne
klube, poleg tega pa še najbolj-
še klube iz drugih republik. Od
teh zadnjih se je odzval samo
zagrebški Dinamo, ki je poslal
mladinsko in člansko ekipo,
beograjski Partizan pa se je
opravičil, ker zaradi zasedanja
v tujini ni mogel sodelovati.
Vsa ostala vabila so ostala brez
odgovora; verjetno se vodstvom
športnih klubov ni zdelo vred-
no odgovarjati tako »nepo-
membnemu« prireditelju, ki —
kljub ustvarjenim milijardam
na nebu jugoslovanskega ama-
terskega športa vse premalo
notira, da bi se zaradi njega
metali v stroške in trčili znan-
ko za odgovor! Pa menda ni-
samo prišli že tako daleč, da
vzgajamo naše športnike samo
še za velike mednarodne prire-

ditve in da le tam najdejo sebi
primerne nasprotnike!

Zal tudi med slovenskimi
športnimi društvi in klubi ne
manjka takih, ki se spominajo
kolektivov le takrat, kadar tr-
kajo na njihova vrata s prošnjo
za finančne prispevke ali kveč-
jemu takrat, kadar užaljeni za-
tarnajo, da za šport pri nas ni
in ni razumevanja!

Svoje predstavnike so posla-
li le: kranjski Triglav, ljub-
ljanska Olympia, mariborski
Branik, domači Kladivar, Fuži-
nar — Ravne in Trbovlje. Pri-
jetno je presenetilo s svojima
udeležencema tudi edino parti-
zansko društvo TV Partizan
Tabor.

Člani — med njimi je pre-
pričljivo zmagal član Kladivar-
ja Simo Vazič — so nastopili na
skoraj 6000 metrov dolgi progi.
Na polovico krajši so se pome-
rili mladinci športnih klubov,
v prvi skupini na 1500 m pa je
startalo 70 dijakov celjskih
srednjih šol in učencev v go-
spodarstvu. V tej skupini naj
bi nastopili tudi vsi tisti
predstavniki kolektivov, ki
na takšni prireditvi nasto-
pajo prvič. Za cinkarno je
nastopilo sedem vajencev, niso
odločilno posegli v borbo, kljub
temu pa so prvi trije prejeli
posebna spominska darila.

»Ni bil naš namen,« je dejal
mojster Stajner, »da bi na to
prvo prireditev poslali kar naj-
več svojih zastopnikov. Tek je
naporna disciplina. Zanj se je
treba pripravljati, sicer človeku
samo škoduje. Prijavili smo ne-
kaj fantov, vse ostale pa naj bi
s to in podobnimi prireditvami
predvsem mobilizirali v tem
smislu, da bi jim vzbudili za-
nimanje in veselje do športa,
da bi se tudi oni vključili v
vrste športnikov, začeli treni-
rati in potem, ko bodo za to
pripravljeni tudi nastopati. Ko
bi mogel našim mladim fantom
dopovedati kako koristno je
vsak dan nekaj minut teka čez
drn in strn v svežem jutranjem
zrakcu! Posebno za ljudi našega
poklica! Pa kdo bi me poslušal!
Trebalo jih je navdušiti z de-
janji, jim pokazati ljudi, ki so
dosegli uspeh, jim pokazati
športno borbo na visoki ravni.
To je najboljša propaganda. To
ustvarja vzdušje ob katerem se
potem porajajo športniki sami
od sebe. Samo beseda, pa naj
bo še tako lepo povedana, tega
ne zmore!«

Držil!

Prav zato kolektivu celjske
Cinkarne čestitamo za pogumno
zasnovano in obenem uspešno iz-

TOKRAT V
ORGANIZACIJI
DELOVNEGA
KOLEKTIVA
CELJSKE
CINKARNE

vedeno športno prireditev ter
jim želimo, da bi iz njihovih
vrst prišlo, tako kot nekoč, še
veliko dobrih športnikov, takih
na katere ne bodo ponosni sa-
mo oni, marveč mi vsi! M. M.

REZULTATI ULIČNEGA TEKA

Kot je bilo pričakovati je bila
borba najostrejša v konkurenci
mladincev, čeprav se na startu ni
pojavi eden glavnih favoritov Za-
grebčan Stigelmajer. Sledila so tu-
di še presenečenja in razočaranja,
ko sta oba nastopajoča favorita
Fošnarič in Stajner zaradi poškod-
be odstopila. Tako se je zgodilo,
da je pred domačinom Potrato ne-
pričakovano zmagal Zagrebčan Du-
jič, član Dinama. V ostri konku-
renci se je uspešno uveljavil še
Trboveljčan Soba.

Pri članih vprašanje zmagoval-
ca ni bilo problematično. Simo
Vazič je že od vsega začetka ve-
ljal kot favorit, čeprav je v prvih
dveh krogih tekel precej ležerno
ter šele v zadnjem krogu preše-
v nezadržan finiš ter zmagal z ve-
likim naskokom.

Rezultati — člani (6000 m): 1.
Vazič (Kladivar) 19:19,5, 2. Naraks
(Kladivar) 19:34,0, 3. Červan (Mari-
bor) 19:34,2, 4. Ivančič (Maribor)
20:27, 5. Male (Kladivar) 20:37,8, 6.
Florjancič (Rudar) 21:43,0, 7. Polner
(Branik) 21:50,2, 8. Laznik (Rudar)
21:52,2, 9. Ojstršek (Kladivar) 23:22,0,
10. Goligranc (Fužinar) 23:27,0.

V ekipnem plasmanu je zmagal
celjski Kladivar.

Zmagovalec sobotnega teka Si-
mo Vazič na cilju

Mladinci (3.000 m): 1. Dujič (Di-
namo) 9:22,0, 2. Potrato (Kladivar)
9:31,0, 3. Fustrič (Dinamo) 9:32,0, 4.
Vedriš (Dinamo) 9:33,2, 5. Soba (Ru-
dar) 9:33,5, 6. Korbar (Kladivar)
9:43,0, 7. Škrep (Dinamo) 9:44,0, 8.
Gorjup (Branik) 9:46,0, 9. Primožič
(Kladivar) 9:46,2, 10. Lamut (Kladi-
var) 9:55,0.

Ekipno: 1. Dinamo 15, 2. Kladi-
var 27, 3. Rudar 77, 4. Triglav 66,
5. Fužinar 91.

Rezultatov mladih tekačev-dija-
kov iz Celja niso objavili, ker je
bil tek razveljavljen. Organizator
je namreč ugotovil, da se je precej
tekmovalcev poslužilo »separtije«
zaradi velikega števila nastopajočih
izkoristilo priliko in teklo samo
dva kroga, se pravi prvega in zad-
njega, medtem ko so drugi krog
preprosto izpustili. Ker ni bilo mo-
gče ugotoviti točnega števila in
imena vseh teh tekmovalcev, je
predrediti sklenili, da bo tek v tej
skupini še enkrat ponovil v prihod-
njih dneh.

NOVO ŠPORTNO SREDIŠČE?

POMEMBNI OBETI ZA PREUREDITEV MEDIJSKIH TOPLIC V ŠPORTNI PARK

Nedavno je začela občinska zveza za telesno vzgojo v Zagor-
ju širšo razpravo o ustanovitvi oziroma urejanju telesnovzgoj-
nega središča v Medijskih toplinah, znanem turističnem kraju blizu
Zagorja. Predstavniki občinske zveze za telesno kulturo so že poleti
povabili na Izlake predstavnike republiške in okrajne zveze za
telesno kulturo, predstavnike športne zveze in »Partizana« ter za-
stopnike nekaterih večjih telesnovzgojnih društev ter zastopnike
zagorske občine. Prva ugotovitev tega posvetovanja je ta, da imajo
Medijske toplice naravnost idealne pogoje za graditev kompleksa
športnih igrišč in ostalih telesnovzgojnih objektov. Ob kopališču
so velike površine, ki ne bi zahtevale dosti sredstev za ureditev
igrišč za košarko, odbojko, atletiko in druge telesnovzgojne objekte.

Zanimivo je nadalje to, da
bi to telesnovzgojno in športno
središče preraslo občinski okvir,
saj bi dobili vsa igrišča in ob-
jekte na razpolago naši najbolj
znani telesnovzgojni klubi in
športna ter telovadna društva.
Po zatrejanju predstavnikov
okrajne zveze za telesno kulturo
in republiških športnih forumov
bi na teh igriščih in objektih
trenirale tudi nekatere tuje eki-

pe. Ker so Medijske toplice še v
izgradnji, bo dobrodošel tudi
zimski kopalni bazen, ki ga na-
meravajo začeti dokončno ure-
jati že prihodnje leto. Voda je
topla in bi jo morali pozimi
samo minimalno ogrevati. Razen
tega nudijo trije zunanji bazeni
dovolj možnosti za reden tren-
ing, saj ima večji bazen olim-
pijske dimenzije.

Izlake nudijo s svojo okolico
možnost za razne treninge. Za
zdaj imajo Izlake samo poletno
sezono, brž ko bi uredili vse po-
trebne telesnovzgojne in druge
objekte, bi lahko sprejele nad
sto športnikov ali telovadcev.
Občinski ljudski odbor pa bo v
svojem petletnem perspektiv-
nem načrtu določil nadaljnji
razvoj Medijskih toplin. Pred-
vsem namerava zgraditi nekaj
weekend hišic, urediti okolico
in povečati zmogljivost Poči-
niškega doma. Občinska zveza
za telesno kulturo v Zagorju pa
je že naročila idejne osnutke za
izgradnjo telesnovzgojnega sre-
dišča na Izlahah, ki naj bi bilo
predvideno urejeno v naslednjih
treh, štirih letih. Ni dvoma, da
vsega občinska zveza za telesno
kulturo ne bo zmogla, sicer pa
so že okrajni in republiški pred-
stavniki telesnovzgojnih zvez
obljubili pomoč.

V kolikor se bodo uresničile
vse zamisli, bodo Medijske to-
plice postale daleč naokrog zna-
no telesnovzgojno središče, ki
bo razpolagalo z vsemi potreb-
nimi napravami in objekti, ki
bi lahko sprejelo športnike v
vsakem letnem času, še pred-
vsem v jeseni in pozimi, ko dru-
god ni pravih možnosti in po-
gojev za redno delo. Vsekakor
pa je pohvalna tudi volja in
prizadevnost izlaških ljudi, ki so
pripravljeni pomagati pri ureje-
vanju telesnovzgojnih objektov
s prostovoljnimi delom in drugo
pomočjo.

m-

Prizor z zadnjih konjskih dirk v letošnji sezoni. osemletni »Srečko«, last konjeniškega kluba Cel-
lje, tokrat ni imel sreče, saj je bil zaradi treh neposlušnosti diskvalificiran. V opravičilo: konj je
neozdravljivo bolan, lotila se ga je »mesečna slepota«, zaradi katere komaj še vidi, čaka pa ga
popolna slepota. Morda je prav zaradi tega požel pri občinstvu največ priznanja

Iz težav k uspehom

V Splošnem
mizarstvu
Dravljje

O majhnih mizarstvih delavnicah skoraj nikoli ne moremo pisati kaj pohvalnega. Prava izjema je v tem Splošno mizarstvo Dravljje. To obrtno podjetje je res pred nekaj leti še tičalo v velikih težavah in tedaj bi se o njem lahko pisalo samo najslabše. Danes pa moramo zapisati, da je Splošno mizarstvo Dravljje lahko vzor vsem manjšim obrtnim mizarstvom.

Leta 1952, ko je Litostroj zreduciral svojo mizarstvo delavnico, je nekaj mizarjev ustanovilo v Dravljah mizarstvo za-

drugo. To so bili temelji današnjega podjetja. Zadruga pa je kljub prizadevnosti proizvajalcev klavirno napredovala. Uprava ni znala voditi in gospodariti.

Leta 1956 je bilo najbolj kritično. Tedaj so imeli 1.600.000 dinarjev izgube. Občina je sklenila, da zadrugo likvidira, iz nje pa naredi samostojno obrtno podjetje, kajti potrebe po mizarstvih uslugah in izdelkih so v tej občini precejšnje. Prvo leto samostojnega obrtnega obrata je bilo težko. Promet so komaj spravili s 6 na 9 mili-

jonov dinarjev. Kasneje pa so se stvari izboljšale: združili so obrate, si priskrbeli ali pa sami uredili nekaj strojev, uvedli večjo disciplino v delavnicah, zagotovili boljše plačevanje zaposlenih itd. Že kmalu so dosegli 24 milijonov dinarjev prometa, čeprav se število zaposlenih bistveno ni povečalo. Letos bodo ustvarili že 30 milijonov bruto produkta ob povprečno 21 zaposlenih.

Da se je zlasti v zadnjih letih proizvodnja tako povečala, je predvsem posledica učinkovitega nagrajevanja po delu, ki so ga uvedli že pred letom in pol. Za izdelovanje pet ali več enakih izdelkov že uvedejo normo oziroma akord, kajti za vsako obsežnejše delo imajo cenik del.

Modernizacijo svojega obrata so doslej opravljali izključno z lastnimi sredstvi. Šele letos jim je občina dala milijon dinarjev posojila za obratna sredstva. To posojilo je občina prav gotovo dala zato, ker je ugotovila, da je ta mizarstvi obrat prišel na trdne temelje in da ima zdrav razvoj in obetajočo prihodnost.

V prihodnje nameravajo še razširiti in izboljšati svoje obrate. Predvsem bi želeli nabaviti verižni rezkar. Za zdaj sicer še nimajo denarja niti posojila, vendar upajo, da bodo tudi glede tega našli pri vseh merodajnih činiteljih na razumevanje.

Splošno mizarstvo v Dravljah opravlja razen mizarstvih uslug še druge dejavnosti. Največ izdelajo stavbnega pohištva kakor so okna in vrata. Posebej so se specializirali za izdelavo stavbnomizarstvih izdelkov za šole. Povprečno opremiti vsako leto po eno šolo. Prihodnost pa jim kaže, da se bodo orientirali predvsem na izdelavo tipiskih oken.

Ko smo povpraševali, kako živi kolektiv, so nam povedali, da zlasti v zadnjem času ta zelo složno in zavzeto dela za napredek podjetja. Upravni odbor, sindikat in ves kolektiv delata enotno in onemogočata vsako ponovno nediscipliniranost in gospodarsko nazadovanje podjetja.

Obisk pri Mestnem vodovodu v Mariboru

IZVIRA IZPOD SKALCE

Obrneš pipo in — razumljivo: priteče voda. Kolikokrat na dan napraviš to in se na misel ti ne pride, da bi bil komu hvaležen za vodo. Hvaležen zato, da ti jo vodovodna pipa »pričara« v osmo nadstropje, da ti je ni treba kdo ve kako daleč nositi. Se spomniš se ne, kako zelo je voda potrebna za življenje. Šele tedaj, ko te ta ne preveč čislana pipa prevari, ko pri običajnem obratu ne priteče voda, se je spomniš. Tedaj se nanjo zlije ploha tvoje jeze.

Pa poskusimo premagati svojo prirojeno nehvaležnost in se za hipec vživimo v to stvar. Če jo pogledaš, res ni videti kaj posebnega: košček cevi, ki štrli iz stene in prav klavirno poveša svoj konec na posodo, v katero bruhla voda.

Stvar postaja zanimivejša in zbudi pozornost, če se spomnimo od kod ta voda. Koliko človeških naporov in koliko materialnih sredstev je bilo potrebnih, da tako samoumevno priteka iz te cevke v steni voda.

Misel te privede do tistega važnega središča, ki razpošilja vodo podobno kot srce kri po telesu. Kilometre daleč in desetne metrov v višino. Do središča, ki črpa iz zemeljskih neдрij čudovita tekočina in jo po podzemeljskih cevih deli potrošnikom.

Misel te privede do mestnega vodovoda.

Mariborski vodovod je že pred desetimi leti slavil Abrahama, saj so ga začeli graditi leta 1900. Od svojih skromnih začetkov se je do danes razvil v pomembno podjetje. Ki s svojim gostim omrežjem na veliki mestni površini oskrbuje 80.000 potrošnikov. Letos je kolektiv Mestnega vodovoda Maribor v mislih ponovno prehoditi pot, ki jo je opravil v desetih letih upravljanja, premeril in ocenil svoje delo in s ponosom pokazal na svoje uspehe.

Začel je gradnja novih perifernih površin, gradnja velikih stanovanjskih blokov in stolpnice — skratka razvoj mesta — je zahteval razširitev vodovodnega omrežja in novih vodnih virov. Iskanje in gradnja novih vodnjakov je bila za organe upravljanja prva naloga, ki jim je pa prinesla tudi največji uspeh. Od leta 1951 do leta 1956 so opravili obsežna hidrološka raziskovanja na desnem bregu Drave v Betnavi, Pekrah in Bohovi ter na levem bregu med Mariborom in Kamnico. Po petih letih trdega dela se je pokazal prvi uspeh: v Bohovi so odkrili večje količine podtalne vode. Takoj so začeli graditi vodnjak, ki je bil dograjen leta 1958.

Drugi vodnjak, med Kamnico in Mariborom, pomeni dvojni uspeh. Organ delavskega upravljanja so se pogumno odločili za gradnjo poskusnega vodnjaka, ne da bi prej vrtili opazovalne sonde s tem so

prihranili precej milijonov in pridobili na času. Vodnjak — doslej najizdatnejši — je bil dograjen leta 1959 in v začetku letošnjega leta za poskušnje priključen na vodovodno omrežje. Prav zaradi tega Maribor letos tudi v najhujši suši ni čutil pomanjkanja vode.

Ceprav pomenijo manjši vodovodi za podjetje finančno zgubo, je kolektiv pokazal razumevanje za potrebe okoljskih prebivalcev s tem, da je začel graditi vodovod v Bresternci, Ribniškem selu in Malečniku ter prevzel in upravljanje vodovod v Kamnici.

Hkrati z gradnjo vodnjakov je kolektiv opravljal še druge naloge: širil in obnavljal je vodovodno cevno omrežje, nadomestil zastarele črpalne agregate z novimi (85%), zamenjal v delavnici za popravilo črpalke vse obdelovalne stroje in adaptiral obratne zgradbe v vodarni in na vodnjakih.

Z rastjo podjetja se je dvigala življenjska raven zaposlenih. V skladu s svojimi finančnimi zmogljivostmi blazi podjetje stanovanjsko stisko, skrbi, da imajo delavci cenen odhiti na morju in da so za svoje delo učinkovito nagrajevani.

Kljub pomanjkanju, zlasti ne-kvalificirane delovne sile — priliv kvalificiranega tehničnega kadra si zagotovo s štipendiranjem — je ni vodovod v Mariboru v preteklih desetih letih vzorno opravil svojo nalogo.

Spored Radia Ljubljana za teden od 7. do 13. novembra

PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
7. novembra	8. novembra	dne 9. novembra	dne 10. novembra	dne 11. novembra	12. novembra	dne 13. novembra
5.00—8.00 Dobro jutro (pisan glasbeni spored)	5.00—8.00 Dobro jutro (pisan glasbeni spored)	5.00—8.00 Dobro jutro (pisan glasbeni spored)	5.00—8.00 Dobro jutro (pisan glasbeni spored)	5.00—8.00 Dobro jutro (pisan glasbeni spored)	5.00—8.00 Dobro jutro (pisan glasbeni spored)	6.00—8.30 Jutranji pozdrav
5.25—5.45 Nekaj domačih	5.10—5.30 Nekaj domačih	5.25—5.45 Nekaj domačih	5.10—5.30 Nekaj domačih	5.25—5.45 Nekaj domačih	5.10—5.45 Nekaj domačih	6.30 Vedri zvoki
5.30—6.40 Reklame	5.30—6.40 Reklame	5.30—6.40 Reklame	5.30—6.40 Reklame	5.30—6.40 Reklame	5.30—6.40 Reklame	7.15 Reklame
8.05 Drobne orkestralne skladbe	8.05 Popevke na tekočem traku	8.05 Mladi talenti srednje glasbene šole v Ljubljani pred mikrofonom	8.05 Glasbena policia št. 13 (Zabavna glasba)	8.05 Krešimir Baranović: Imbriček z nosom, balmeta, sulta	8.05 Zabavni zvoki	7.30 Radijski kolesar in prireditve dneva
8.40 Ansambel Mojmirja Sepeta	8.30 Operne medigre	8.30 Jesen (razposojenjska glasbena oddaja)	8.35 Poje zbor JLA iz Beograda	8.30 Simfonični orkester radia Beograd	8.30 Risto Savin: Stiri skladbe za violino in klavir	7.35 Pihalni orkester LM
9.00 Naš podlistek	8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo	9.00 Jezikovni pogovori (ponovitve)	9.25 Iz solistične glasbe španski skladateljev	9.00 Naš podlistek	8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo	8.00 Mladinska radijska igra
9.20 To vam bo všeč (Spored operne glasbe)	9.25 Marijan Lipovšek: Voznica	9.15 Za vsakogar nekaj (Spored zabavne glasbe)	10.45 Popevke se vrstijo	9.35 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe	9.25 Ali vam ugaja? (Zabavna glasba)	8.40 Iz albuma otroških pesmi Roberta Schumanna
10.45 Od valčka do rumbe	9.40 Planinski oktet iz Maribora	10.15 Francoske operne arije	10.40 Pet minut za novo pesmičino in Pozdravi za mlade risarje	10.15 Heitor Villa-Lobos: Bachianas brasileiras št. 1	10.10 Orkestralna matineja	8.55 Z zabavno glasbo v novi teden
10.40 Stare tržaške narodne poje pevski zbor iz Barokovlj	10.15 Izberite melodijo tedna! Skladbe slovenskih skladateljev za klavir in violino	11.00 Od plesišča do plesišča	11.00 Melodije iz Sovjetske zveze	10.35 Operne melodije	10.10 Radij jih pošušate (spored popevk)	9.45 Marijan Kozina: Nova gora — simfonična pesnitev
11.00 Zvočna mavrica	11.30 Deset minut iz naše beležnice	11.30 Za clobane	11.30 Sergej Rahmaninov: Koncert za klavir in orkester št. 3 v d-molu	11.00 Prizori iz Boitove opere Mefistofeles	11.30 Pionirski tehnik	10.00 Se pomnite, tovariši... Andreana Družina — Oga: Če ni, tudi vojska ne vzame
11.30 Za otroke	11.40 Španija v pesmi in plesu (Zabavna glasba)	12.00 Vesele hribovci na obisku pri nas	12.00 Vaški kvintet s pevci	11.30 Človek in zdravje (ponovitve)	11.50 Otroci izbirajo pesmice	10.30 Slovenski zbori in samospeli z orkestrom
12.00 Stiri fante igrajo	12.00 Narodne pesmi poje Zenski vokalni kvartet	12.15 Radijska kmečka univerza	12.15 Kmetijski nasveti	11.40 Za ljubitelje popevk	12.25 Za razvedrilo	11.00 Za nedeljsko dopoldne
12.15 Radijska kmečka univerza	12.15 Kmetijski nasveti	12.25 Zabaven opoldanski spored	12.25 Od arije do arije	12.00 Trio Slavka Avenika	13.30 Vesele planšarji vam igrajo	11.30 Nace Grom: Spogledovanje s smrtjo
12.25 Majhni zabavni ansambl	12.25 Pet pevcev — pet popevk	13.15 Obvestila in zabavna glasba	13.15 Obvestila in zabavna glasba	12.15 Radijska kmečka univerza	13.50 Arije iz Verdijevih oper	12.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo
12.45 Felix Mendelssohn: Pesmi brez besed	12.40 Pisani zvoki z Dravskega polja	13.15 Obvestila in zabavna glasba	13.30 Grupa Dalmatincev p. v. Petra Traliča pred našim mikrofonom	12.40 Domači napravi izpod zelenega Pohorja	14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo	13.15 Obvestila in zabavna glasba
13.15 Obvestila in zabavna glasba	13.15 Obvestila in zabavna glasba	13.30 Slovenski samospeli	13.45 Veliki zabavni orkester	13.15 Obvestila in zabavna glasba	15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba	13.30 Za našo vas
13.30 Slovenske skladbe igra Mariborski instrumentalni ansambl	13.30 Naši operni pevci pojo	14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo	14.05 Uroš Krek: Simfonietta	13.30 Zabavni orkester Alfred Scholz	15.40 S knjižnega trga	13.45 Koncert pri vas doma
13.50 Popevke na tekočem traku	14.05 Radijska šola za višjo stopnjo	14.35 »Rdeči nagel«	14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo	13.45 Pij je bratec pij in druge domače	16.00 Zvočni kaledoskop	14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II.
14.15 Jugoslovanske radijske postaje pozdravljajo slovenske poslušalce — V Radio Priština	14.35 Z jugoslovanskimi zabavnimi ansambli	15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba	15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba	14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo	16.00 Zvočni kaledoskop	15.15 Reklame
14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo	15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba	15.45 Radijska univerza	15.40 Iz svetovne književnosti — E. Ionesco: Nosorog	14.35 Poje tenorist Nicolai Gedda	16.40 Moški komorni zbor iz Geda	15.30 Od včeraj in od danes
15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba	15.40 Listi iz domače književnosti	16.00 Koncert po željah poslušalcev	16.15 Pesnikova ljubezen in življenje — III. oddaja	15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba	17.00 Lokalni dnevnik	16.00 Humoreska tega tedna
15.40 Naši popotniki na tujem	16.00 Izbrali smo za vas (Spored zabavne glasbe)	17.00 Lokalni dnevnik	17.00 Lokalni dnevnik	15.45 Radijska univerza	17.15 Po kinu se dobimo	16.20 Kar radi poslušate
16.00 Operne melodije	17.00 Lokalni dnevnik	17.15 Razgovor z volivci	17.15 Sestanek v sredo	16.00 Petkovno glasbeno popoldne	17.45 Cetr ure poje Vice Vukov	17.10 Peti so jih mati moja...
17.15 Soferjem na poti	17.25 L. van Beethoven: Simfonija št. 4 v B-duru	17.30 Plesni orkester Marty Gold	17.30 Plesni orkester Marty Gold	17.00 Lokalni dnevnik	18.00 Jezikovni pogovori	17.30 Radijska igra
18.00 Sportni tehnik	18.00 Iz naših kolektivov	17.45 Jazz na koncertnem odru	17.45 Jazz na koncertnem odru	17.15 Razgovor z volivci	18.15 Sope domačih samospelov	18.11 Pauz Hindemith: Glasba za dve flavti, dve oboi in godala
18.15 Slavni umetniki našega časa	18.15 V tričetrtinskem taktu	18.00 Kulturna kronika	18.00 Kulturna kronika	17.25 Plesni zvoki in popevke	18.30 Češka zabavna glasba	18.20 Godala v tričetrtinskem taktu
18.50 Človek in zdravje	18.20 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe	18.20 Od Gallusa do Hindemitha — V. oddaja	18.20 Od Gallusa do Hindemitha — V. oddaja	18.00 Iz naših kolektivov	18.45 Okno v svet	19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba
19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba	18.45 Novi izobraževalni obzorji	18.45 Pozdrav z gora (Zabavna glasba)	18.45 Pozdrav z gora (Zabavna glasba)	18.15 Napevi z Dunaja	19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba	19.30 Radijski dnevnik
19.30 Radijski dnevnik	19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba	19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba	19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba	18.30 V dvoranah Svobod in prosvetnih društev	19.30 Radijski dnevnik	20.00 Izberite melodijo tedna!
20.00 Zabavne melodije iz studia 14	19.30 Radijski dnevnik	20.00 De la nemških romantikov poje zbor Berlinskega radia	20.00 De la nemških romantikov poje zbor Berlinskega radia	20.00 Lepe melodije	20.00 Praznovanje na deželi	20.50 Godala v ritmu
20.45 Kulturni globus	20.00 De la nemških romantikov poje zbor Berlinskega radia	20.20 Zvočni utrinki	20.20 Zvočni utrinki	20.15 Tedenski zunanepolitični pregled	20.30 R. in A. Becker: Dovolite, ime mi je Cox	21.00 O Verdiju in njegovem delu
21.00 Nat King Cole — klavir v ritmu	20.30 Radijska igra	20.20 Gian Carlo Menotti: Konzult Oper v dveh dejanjih	20.20 Gian Carlo Menotti: Konzult Oper v dveh dejanjih	20.30 Z violino skozi čas	21.00 Melodije za prijeten konec tedna	22.15 Ples ob radijskem sprejemniku
21.00 Koncert orkestra Slovenske filharmonije	21.45 Vargas de Tecalitlan prepeva z zabavnim orkestrom	22.15 Cetr ure z ansamblom Mojmirja Sepeta	22.15 Cetr ure z ansamblom Mojmirja Sepeta	21.05 Joseph Haydn: Sonata za klavir v b-molu št. 32	22.15 Oddaja za naše izseljence	23.05 Nočni koncert
22.05 Plesni orkester RTV Ljubljana	22.15 Komorni večer pri W. A. Mozartu — V. oddaja	22.30 Literarni nočturno	22.30 Literarni nočturno	21.15 Oddaja o morju in pomorščakih	23.05 Plesna glasba	24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje
22.25 Za ljubitelje modernih popevk	23.03 Po svetu jazz	23.05 Iz modernega glasbenega sveta — V. oddaja	23.05 Iz modernega glasbenega sveta — V. oddaja	22.15 Zaplešite z nami! Literarni nočturno	24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje	
23.55 Prijeten počitek!	23.35 Prijeten počitek!	24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje	24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje	23.05 Koncert ansambla Zagrebških solistov		
24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje	24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje			24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje		

Pred kratkim je Občinski sindikalni svet organiziral za vse blejske kolektive praznovanje 10-letnice delavskega upravljanja — Proslave so se udeležili predstavniki organov delavskega upravljanja vseh podjetij — Ob tej priliki smo tudi mi obiskali blejska podjetja in o njihovem življenju zbrali kratke zapiske

PREDSEDNIK OBČINSKEGA LJUDSKEGA ODBORA BLED: V preteklih letih smo vsi skrb usmerili na eni strani na intenzivnejši razvoj predvsem tistih gospodarskih panog, ki so za našo občino specifične, to so turizem in gostinstvo, gozdarstvo, lesna industrija in v zadnjem času kmetijstvo, na drugi strani pa za dvig življenjske ravni našega prebivalstva.

Kljub težavam smo uspeli v zadnjih letih utrjevanja komunalnega sistema napredovati — lahko rečem v vseh gospodarskih panogah, kakor tudi v komunalni dejavnosti. Naša investicijska sredstva, ki so sicer pri gospodarski moči naše občine majhna, smo vedno skušali najbolj racionalno uporabiti tako, da bodo najhitreje lahko dajala družbi čimveč koristi. Največ naših sredstev smo dali gostinstvu in s tem modernizirali ali adaptirali vrsto naših obratov, ki so bili že zastareli in niso mogli več služiti svojem namenu. Uredili smo največjo turistično atrakcijo — Blejski grad, ki je danes že najbolj obiskovana turistična točka na Gorenjskem. Pripravili pa smo tudi elaborat za modernizacijo ostalih hotelskih obratov, katerih ne moremo obnoviti z lastnimi sredstvi, bomo se pa lahko udeležili zveznih natečajev. Uredili smo trgovino, manj pa je bilo napravljene za obrtne uslužnostne delavnice, ki bodo tudi morale priti na vrsto. V gradnji je nov vodovod za Bled in okolice, zgrajena je kanalizacija v centru Bleda, novo kopališče ter vrsta novih poti, mostov in drugega.

Delo blejske občine in njenih organov sloni na čimširšem sodelovanju vsa prebivalstva, predvsem seveda naših delavcev — proizvajalcev v gospodarskih organizacijah. Lahko rečemo, da so prav ti nosilci večine pobud v naših svetih in komisijah kakor tudi v ljudskem odboru samem.

V GG Bled so nam povedali

Gozdno gospodarstvo Bled go-spodari na triglavskem gozdno-gospodarskem področju na površini 32.638 ha gozdnih površin splošnega ljudskega premoženja. Letni posek znaša okoli 100.000 m³ lesnih mas. Podjetje se bavi z vzgojo, varstvom, izkoriščanjem, urejanjem, gozdnim gradbeništvom in ima lastno avto-prevoznništvo. Delovni kolektiv šteje v sezoni do 1000 članov, v zimskih mesecih pa 550 članov.

Problemi, s katerimi so se morali spoprijeti delovni kolektiv in organi delavskega samoupravljanja, so bili težki. V vojni so bili vsi objekti na visokogorskih platojih Pokljuke in Jelovice uničeni. Ti go-

podjetje še bolj razvilo in tudi osnovna sredstva so se bistveno povečala. Število delavcev se je v primerjavi s prvimi letom obstoja podjetja povečalo za 100 %, realizacija pa za trikrat. Za delavce so kupili v tem letu barako na bivišiščji farmi.

Naslednji dve leti sta bili za gradbeništvo sušni leti. To se je pokazalo tudi v razvoju blejskega gradbenega podjetja.

Boljši pogoji so nastali šele leta 1957. Tedaj so nabavili iz sredstev podjetja in z najeti posojili nekaj novih strojev (mešalcev in dvigal), leto kasneje so kupili še en tovarnik in začeli zidati samski dom.

Tedaj so organizirali tudi stalno gradbišče na Jesenicah, kjer so morali prav tako urediti delavsko naselje, ki zdaj more sprejeti že 50

Samostojno je to gostinsko podjetje začelo delovati že leta 1947, zato so tudi že leta 1950 izvolili prvi delavski svet. Devet članov tega delavskega sveta se danes dela v kolektivu.

Kakor vsak kolektiv gostinske stroke, tako je tudi kolektiv »Jelovice« imel težavno pot razvoja.

Kljub vsem težavam pa je v »Jelovici« marsikaj napredovalo. V hotelu »Jelovica« so preuredili nekaj sob ter dozdali novo restavracijo, ki je po svoji ureditvi zelo znana. Uredili so tudi vrti v depandansi Blegas. Precej milijonov sta jih vnela moderna pralnica in adaptacija Mežaklje (ki pa še ni končana).

Za boljši kruh

Blejsko podjetje »Pekarna in slaščičarna« ima tri poslovalnice in pekarski obrat v zaslini zgradbi. Od leta 1956 so povečali promet za dvakrat in zdaj prodajo na leto za 80 milijonov dinarjev svojih izdelkov.

Težav jim ne manjka. Se zdaj jim ni jasno, kdo je pravzaprav lastnik lokalov in tudi peči, ki jo uporabljajo. Upajo, da bodo dobili kredit in to peč obnovili, vendar bo glede lastništva še vedno odprto vprašanje. V načrtu imajo zgraditi posebne pekarske hiše, kjer bi bili v spodnjih prostorih delovni območja za zgoraj pa stanovanja za uslužbence.

Že doslej so precej vložili za obnovo svojih poslovalnic in delavnic. Od svojih sredstev so vložili kar 4 milijone dinarjev.

Razvoj za zdaj nemogoč

«O kakšnem razvoju podjetja v takšnih prostorih, kot jih imamo sedaj, sploh ne moremo govoriti,» nam je dejal upravnik Elektro-radioservisa na Bledu.

O delu našega osrednjega delavskega sveta lahko rečem samo najboljše, čeprav objektivni pogoji niso takšni kot v drugih gospodarskih organizacijah. Prav gotovo je posledica dobrega dela osrednjega delavskega sveta tudi to, da imamo po vseh obratih obratne delavske svete, ki kar dobro posegajo v gospodarjenje celotnega podjetja, čeprav do sedaj niso imeli posebno velikih pristojnosti. V prihodnje nameravamo te pristojnosti razširiti, kajti v vsaki obratni enoti nameravamo osnovati tudi ekonomsko enoto.

Ceprav je podjetje razdrobljeno in je doslej, ko so bile še gozdne poslovne zveze, imelo težave tudi z nakupom surovin — je zlasti v zadnjih letih lepo napredovalo. Celotni dohodek je bil 1954. leta 594.000.000 dinarjev, letos pa kaže, da bodo imeli več kakor 1250 milijonov dinarjev dohodka. Porast dohodka ni samo posledica povečanja števila zaposlenih, ampak tudi večje storilnosti in boljše organizacije proizvodnje. Na enega zaposlenega je bilo ostvarenega 1954. leta 1.594.000 dinarjev, letos pa bo ostvarjenih kar 2.500.000 dinarjev.

Ker imamo obrate zelo oddaljene drug od drugega in se ves kolektiv ne more skoraj nikoli sestati, smo uvedli naše športne igre. Zdaj so bile te igre pozimi, v prihodnje pa bomo takšne igre imeli tudi poleti.

Vsaj dober kamion

Le malokdo ve, da ima blejska občina tudi rudnik. Sicer to res ni pravi rudnik, vendar pa kopelje v goro in pridobivajo dragoceno surovino: belo gorsko kreda. Rovi so v Radovni, uprava podjetja »Kreda« na Bledu, kjer imajo tudi skromen mlin. Belo kreda uporabljajo za steklarski kit in za belo gumo,

BLED OB JUBILEJU UPRAVLJANJA

zdovi niso bili odprti za izkoriščanje. Zato je kolektiv v obdobju po-vojne graditve osredotočil vse svoje sile za zgraditev delavskih bivališ in ostalih gozdarskih objektov ter gozdno cestne prometne mreže, da je lahko pravilno in načrtno gospodaril z gozdovi. Zgradili smo 130 km sodočnih gozdnih cest, ki so podaljšane s potmi in vlekami. Samo s tako sistematično ukrepi smo si zagotovili smotno gospodarjenje z gozdovi. Poseben poudarek dajemo gojenju in varstvu gozdov. Vsa leta nazaj je podjetju primanjkovalo sredstev za uvajanje mehanizacije, ki naj bi šla v korak z razvojem ostalih gospodarskih panog, posebno industrije. Za prevoze lesa smo uvedli kamionski prevoz, za spravilo lesa pa ceste pa razne vrste žonice. Konjsko vprego vse bolj zamenjujejo traktorji. 50 % lesa se spravlja k cestam z mehanizacijo. S konjsko vprego pa bomo še nadalje reševali številne probleme prevoza na težjih terenih. Pretežno se vedno vršimo vsa gozdna dela ročno z blizko obsevnostjo živih sil. Podjetje ni imelo možnosti, da bi nabavilo motorne žage, mehanizirane nakladalne naprave itd. Za mehanizacijo bo potrebno vedno več sredstev, uvesti jo bo treba tudi v gozdno gradbeništvo.

Delavsko samoupravljanje se je utrdilo in dalo poseben poudarek reševanju delovnih pogojev in nastambi na delovnih mestih. Vsi let izgrajujemo delavska sredstva v gozdovih. V teh centrih je organizirano naselje s trgovino, menzo, sanitarnimi in klubskimi prostori. Skoraj vsi centri so že elektrificirani. Dana je možnost za uporabo radio aparatov in televizorjev. V oddaljenejših gozdovih prebivajo delavci v kočah, vendar bomo v perspektivi morali računati na prevoz delavcev iz doline. Podjetje mora graditi stanovanja v gozdu in v dolini. V dolini smo zgradili v zadnjih letih 60 družinskih stanovanj. Uvedli smo družbeno prehrano, 11 menz ali delavskih kuhinj, v katerih se hrani skoraj polovica delavcev. Za izboljšava vpliva na zmanjšanje števila nesreč in različnih bolezni. Organiziran imamo lasten izobraževalni center ter usposabljammo delavce za mehanizacijo in ostala dela.

Potrebna pozornost je bila dana stalnemu izboljševanju organizacije podjetja. Podjetje ima 8 obratnih enot, v katerih bomo v kratkem uvedli obratne delavske svete. Leta 1959 smo uvedli sistem nagrajevanja po moči pridobivanja. Analiza ekonomskih rezultatov v prvem letu stimulativnejših oblik nagrajevanja nam je pokazala, da se je produktivnost v letu 1959 v odnosu na 1958. leto povečala za 10 %, rentabilnost za 1,4 %, randman osnovnih sredstev za 16 %, tehnična opremljenost na enega proizvajalnega delavca za 8 %, ekonomičnost za 4,4 % v odnosu na plan, kar kaže zdrav razvoj podjetja.

Iz malega raste...

Rojstno leto Gradbenega podjetja Bled je bilo 1952. leto. Že leto prej so kazale potrebe, da mora tudi Bled dobiti takšno podjetje. Zato je takratni občinski ljudski odbor sklenil, da ustanovi to gradbeno podjetje.

Vsako gospodarsko podjetje mora imeti temelje v obratnih sredstvih in v osnovnih sredstvih, če hoče kaj proizvajati. Občina Bled je bila tedaj v težavem finančnem položaju, zato so morali biti pri gradbenem podjetju prav zadovoljni, ko so dobili na posodo nekaj denarja in strojev. Največje osnovno sredstvo je bil tedaj njihov stari — vsem bleščancom znani tovarnik »Chevrolet«. Ob koncu leta 1952 so vnela vsa njihova osnovna sredstva 1.017.000 dinarjev. Leto kasneje so precej povečali število zaposlenih in prevzeli razna dela izven Bleda. Že tedaj so pričeli urejati bivališča svojih delavcev. V letu 1954 se je

delavcev. Sedaj imamo tri poglavne gradbene centre: Bled, Jesenice in Bohinjski Bistrici. V vseh teh centrih imajo organizirane tudi menze in stanovanjska naselja delavcev. Za oddih svojih delavcev so si postavili ob morju tudi počitniško hišico.

Ob koncu naj še na kratko v številnih pogledoma gospodarski razvoj blejskega gradbenega podjetja. V prvem letu obstoja so gospodarili 36 milijonov dinarjev, naslednje leto 87 milijonov, leta 1954 so dosegli za takratne razmere rekordno številko 102 milijona dinarjev. Zaradi splošne krize v gradbeništvu so leta 1955 imeli le 62 milijonov dohodka, leta 1956 pa celo samo 38 milijonov. Naslednje leto se je dohodek zopet dvignil in so dosegli 90 milijonov dinarjev. Leta 1958 so dosegli 125 milijonov dinarjev, v letu 1959 173 milijonov dinarjev, letos pa pričakujejo, da bodo dobili kar 200 milijonov dinarjev.

Iz skednja podjetje

Blejsko podjetje »Soboplesk« se je rodilo leta 1951. Tedaj so z družbenimi sredstvi kupili hlev, nad katerim je skedenj. Hlev so preuredili v skromno delavnico in upravne prostore. To je pravzaprav zdaj obrat »Sobopleska«. Zaposlenih je 17 delavcev in 8 vajencev. Od leta 1956 so svoj promet povečali za 150 %. To je predvsem posledica večje storilnosti. Vsi delavci so normirani in nagrajevani po učinku dela.

V prihodnje nameravajo urediti tudi zgornje prostore svojega obrata, kjer je še zdaj skedenj. V teh prostorih bi pleskali pohoivito.

Ker so potrebe na Bledu po takšni delavnici zelo velike, bodo verjetno vsi odgovorni činitelji z razumevanjem sprejeli prošnjo podjetja za približno 3 milijone dinarjev posojila.

Lep razvoj

Ključavničarstvo Bled je kot samostojno podjetje nastalo leta 1952. V letih svojega obstoja je doživelo precejšnje spremembe. Toda vselej je bil ta razvoj pozitiven, vselej so doživljali večje uspehe. Od leta 1953 se je realizacija povečala za 130 %, čeprav se je število zaposlenih povečalo samo za 30 %.

Podjetje opravlja vse ključavničarske in kleparske usluge, težišče dejavnosti pa je pri ključavničarskih delih na novih zgradbah. Zdaj ja zaposlenih 48 ljudi.

Težave imajo zdaj zlasti s kadrom. Težko dobijo vajence in ne-kvalificiran delovni kader.

Težave s prostori

Ko smo vprašali v Ključnici in mesarji Bled, o čem je njihov kolektiv v zadnjih letih največ razpravljaj, so nam povedali, da največ o delovnih in upravnih prostorih. V resnici je uprava v sobi, ki bi bila lahko reprezentativna.

Pravijo da še ni dokončno do-ločeno, kje bi lahko gradili novo obratno poslopje, seveda pa tudi še ni jasno, kje bodo dobili denar za to graditev.

Kolektiv šteje 16 ljudi, ustvarjajo pa letno 108 milijonov prometa. Precejšnje težave imajo v sezoni. Toda kolektiv je enoten in sila pri-zadevan, zato jim uspe, da tudi v najbolj kritičnih trenutkih zadovoljijo tržišče, zlasti potrebe blejskih hotelov. Z dobičkom, ki bi ga lahko razdelili, so kupili kamion, s katerim sami dovažajo živino v ključnico.

Tudi pri njih napredek

Hotel »Jelovica« ima več obratov: hotel in restavracijo »Jelovica«, depandance Mežaklja, Blegas in Bogatin, vrtno restavracijo Blegas, bife Grajski dvor, bifeja na gradu in v kopališču.

Podjetje se je od leta 1950, ko so uvedli delavsko upravljanje, precej razvilo. Tedaj so imeli le 6 do 7 zaposlenih, zdaj jih pa imajo že 16. Brutni produkt je bil leta 1956 11 milijonov 383.000 dinarjev, letos pa bo več kakor 30 milijonov dinarjev. Toda sedaj so dosegli majkslunm razvoja svojega podjetja in dalje ne morejo več.

Težave s prostori so res kritične. So sicer lastniki zgradbe, kateri bi se dalo marsikaj urediti, vendar pri njih gostujeta krojaška in čevljarska delavnica, ki sta za Bled zelo potrebni in se ju ne da postaviti kar tako na cesto. Elektro-radio servis pa ima zaradi tega precejšnje gospodarske težave. V kleti imajo skladišče, kamor ne morejo postaviti občutljivejšega materiala ali občutljivejših električnih naprav. Vselej, kadar je deževje, jim ga namreč zalije voda. Za trenutno rešitev so preuredili eno sobo uprave v skladišče.

Hoteli bi urediti tudi servisno delavnico za popravilo gospodinskih strojev. Vendar jim to prav zaradi pomanjkanja ustreznih prostorov ni mogoče.

Promet se je potrojil

Kot samostojno podjetje je blejska »Moda« nastala šele julija 1954. leta. Tedaj so imeli dve poslovalnici, zdaj pa imajo tri in še posebej prodajalno konfekcije tovarne »Naprijed«.

Podjetje »Mode« so založene z najrazličnejšim blagom, vendar je vsaka poslovalnica orientirana pretežno na eno zvrst izdelkov. Prodajajo kozmetične izdelke, galanterijske, kožno galanterijske, manufakturne, konfekcijske, pleteninske, končno pa še otroške igračke.

Poslovni napredek tega trgovskega podjetja je zelo uspešen. Promet se jim je v zadnjih letih skoraj potrojil. Letos kaže, da bodo imeli več kakor 65 milijonov dinarjev prometa.

In spet moramo govoriti o zastarelih obratih, o rekonstrukcijah in modernizaciji. To je namreč tudi v »Modi« osnovni problem in tisto, o čemer kolektiv največ razpravlja. Za razliko od drugih podjetij pa v tem podjetju ni bistvena težava, kje dobiti denar. Kakor kaže, bi se sredstva že dobila s posojili, marsikaj pa bo skušali vložiti tudi kolektiv sam. Težave so predvsem tehničnega značaja. Nekateri dosedanj lokalni se pravzaprav ne dajo povečati in s tem modernizirati, ker tega ne dopušča konstrukcija posameznih zgradbe oziroma temelji. S tem pa še ni rečeno, da v prihodnje ne bodo marsikaj izboljšali v svojih poslovalnicah. Načrti za modernizacijo se že pripravljajo in če ne bo posebnih zaprek, bo prišlo tudi do njihove realizacije.

Dvojna rekonstrukcija

Lesno industrijsko podjetje Bled ima pet obratov: obrat »Tomaž Godec« v Bohinjski Bistrici, tovarno lesne moke v Soteski, lesno industrijski obrat v Rečici pri Bledu, lesno industrijski obrat na Jesenicah in lesno industrijski obrat v Gorjah.

Ko smo vprašali predsednika delavskega sveta, kaj je poglavitna v prizadevanjih delavskega sveta, nam je dejal: rekonstrukcija. Žele urediti dva osnovna centra proizvodnje, na Bledu in v Bohinju.

Ker se podjetje ukvarja pravzaprav z dvema različnima dejavnostima: s primarno in sekundarno predelavo lesa, po domače z žagarsko in »mizarsko« dejavnostjo, se še zdaj nismo povsem odločili, kaj bi bilo treba najprej rekonstruirati in povečati. Kaže, da se bomo odločili za srednjo pot in povečali zmogljivosti sekundarne predelave tam, kjer je za to največja potreba, primarne predelave pa tam, kjer so osnovna sredstva najbolj zastarela.

zato je kreda zlasti v zadnjem času, ko se gumarska industrija vse bolj razširja, zelo iskana.

Obrtno podjetje »Kreda« je zelo skromno, saj zaposluje le 12 ljudi. Njihova osnovna sredstva so še bolj skromna. Eksploatacija je primitivna, prevoz opravlja do kraja izrabljen kamionček, nilete pa se opravljajo na starem milnu. Na leto nam kopeljejo 3000 ton kreda, kar jim prinese 12 milijonov dohodka.

Že nekaj let se trudijo, da bi povečali svoje podjetje in da bi modernizirali postopek pridobivanja ter transport. Žal jim manjka denarja, zato jim to še ni uspelo.

Njihova poglavitna želja je: imeti vsaj dober kamion.

Obnova je nujna

Med najstarejše hotele na Bledu prav gotovo sodi hotel »Triglav«. Poslopje samo je v prvi svetovni vojni, med obema vojnama, v drugi svetovni vojni in po njej služilo v razne namene. Ko je kolektiv prevzel upravljanje obrata, je bilo vse do kraja dotrajano, neurejeno in uničeno. S težavo — kajti sredstev ni bilo — so hotelske objekte vsaj za silo uredili.

Toda tudi zdaj, vsaj tako so nam povedali, je poglavitna naloga kolektiva, da najde možnost in sredstva, da se njihovi obrati uredijo, kajti v nasprotnem primeru bo moral hotel prenehati služiti svojemu namenu.

Še nekaj vozil

Avtoservis Bled ima dve osnovni dejavnosti: tovarni promet in popravilo avtomobilov.

V prvih letih svojega razvoja je doživel precej sprememb. Leta 1952 pa je nekako temeljno leto za sedanjí razvoj podjetja. Tedaj so imeli tri kamione in še precej ne-urejeno mehanično delavnico. Iz leta v leto pa se je podjetje gospodarsko krepilo. Nabavljali so kamione, vzgajali kadre, razširjali svojo servisno dejavnost itd. Zdaj imajo osem lažjih kamionov, s katerimi opravljajo vse vrste prevoznih uslug. Imajo pa tudi dobro urejeno servisno delavnico s servisnim zastopstvom za tovarni promet in Renault. Zdaj nameravajo prevzeti tudi servisno zastopstvo tovarne Iskre.

O dobrem razvoju podjetja nam prča tudi večanje realizacije. Leta 1958 so ustvarili 24.000.000 din, letos pa pričakujejo, da bo realizacija večja kakor 36.000.000 dinarjev.

Njihova sedanja investicijska dejavnost je bila precej obsežna. Razen za nabavo kamionov in mehanične opreme so precej vložili tudi v ureditev obratnih zgradb, ki jih imajo sedaj razmeroma dobro urejene. Seveda pa mora kolektiv prav zaradi posojil za investicije zelo dobro gospodariti, da lahko odplačuje anuitete.

Želja za prihodnost: dobiti vsaj še nekaj kamionov, kajti potrebe po prevoznih storitvah so v blejski občini vse večje.

Polovica je stalnih gostov

Pred kratkim je kolektiv Grand hotela Toplice z interno proslavo praznoval desetletnico delavskega upravljanja. Ugotovili so, da je skoraj vsak redno zaposleni že bil v tem ali onem organu delavskega upravljanja.

Ob pregledu obdobja delavskega upravljanja so ugotovili, da se je njihov promet od leta 1950, ko so dobili 27 milijonov dinarjev, povečal v letu 1959 na 108 milijonov, da se je število nočitev povečalo za približno 3000 in da so bile tudi investicije za več kakor dvakrat večje. Naj mimogrede omenimo, da se je kolektiv izredno veliko vlagal v modernizacijo in obnovo svojih obratov, saj je v zadnjih desetih letih vložil kar 101 milijon dinarjev.

Grand hotel Toplice si je v zadnjih letih ustvaril velik sloves, zlasti med tujimi turisti. 50 odstotkov gostov na leto je takšnih, ki so že prejšnja leta bivali v tem hotelu. Sicer pa je sploh ta hotel domena tujevc (in tako je prav, saj prinašajo devize), kajti 80 odstotkov vseh nočitev odpade na tuje goste, le 20 odstotkov na domače.

Posebno skrb polaga kolektiv Toplice na vzgojo kadra. Ugotovili so, da je najboljša pot za zagotovitev dobrih uslužbencev učinkovita vzgoja vajencev. Zdaj jih imajo kar 10, ki so jih poslali na štirimesečno praktično in teoretično izobraževanje v novo gostinsko šolo na Bledu. Razen tega skušajo tudi starejši kader izobraževati. Posebno spodbudo dajejo tistim, ki se hočejo učiti tujih jezikov. Pred leti so učence tujih jezikov organizirali v svojem podjetju, zdaj ko posebne tečaje organizira delavska univerza, pa jih pošiljajo na te tečaje.

Zaradi deviz

V Tovarni čipk in vezenin na Bledu je zaposleno 88 ljudi, od tega kar 80 žensk. Podjetje je že pravzaprav staro, saj je nastalo v letih 1922-1924.

Podjetje zdaj dela v razmeroma neustreznih prostorih, klopot strojev pa moti prebivalce, zlasti pa turiste bližnjih hiš. Zato so že pred leti sklenili, da bodo zgradili nove obrate. Rekonstrukcija obrata na Bobnu, kjer bo zdaj tovarna družena poteka h koncu. Se težavnije problem, kakor so poslopija, pa predstavlja za Tovarno čipk in vezenin problem strojev. Sedanjí stroji so do kraja iztrošeni. Za nakup novih strojev nimajo posebnih možnosti. Denarna sredstva v dinarjih bi se že nekako dobila, vendar so težave z nakupom deviz.

Tovarna proizvaja vse vrste čipk in vezenin, ki so na jugoslovanskem trgu zelo iskane. Predvsem prodajo v Srbijo, Bosno in Makedonijo, manj pa ostane v Sloveniji.

Ceprav imamo v Jugoslaviji štiri tovarne za čipke in vezenine moramo še vedno uvažati tovrstne izdelke. Z ozirom na povpraševanje in potrebe našega trga, bi vsakekar kazalo, da se Tovarna čipk in vezenin na Bledu razširi z novimi stroji in da zastarele in neustrezne stroje zamenja z novimi.

Kolektiv podjetja je zelo prizadeven, o fluktuaciji tam skoraj ni govora. Iz dobička so nabavljali stroje, zato lahko upamo, da bodo tudi problem obnove in razširitve podjetja z uspehom rešili.

Tudi sezonci v DS

Z razvojem delavskega upravljanja v gostinskih podjetjih čestokrat ne gre vse tako, kakor bi hoteli. Pravimo, da je temu kriva sezonska delovna sila oziroma sezonsko obratovanje podjetij sploh.

Prav zanimiva izjema glede tega je delavsko upravljanje v Park hotelu na Bledu. Tam je delo organov upravljanja nepretrgano in zelo učinkovito. To so dosegli predvsem s tem, da njihov delavski svet ni sestavljen samo iz stalnih delavcev, temveč tudi iz sezoncev. Na seje delavskega sveta v zimskem času prihajajo tudi tisti, ki tedaj niso zaposleni. Kakor so nam povedali, sezonci sila učinkovito posegajo s svojimi predlogi v gospodarjenje podjetja.

Prav gotovo je uspešen razvoj podjetja v pretežni meri odvisen od dobrega dela organov upravljanja. Park hotel je v zadnjih letih občutno povečal promet. Leta 1958 so redno imeli 66.000.000 prometa, letos pa ga imajo že 83.000.000 dinarjev. Povečanje prometa je predvsem posledica večje storilnosti zaposlenih.

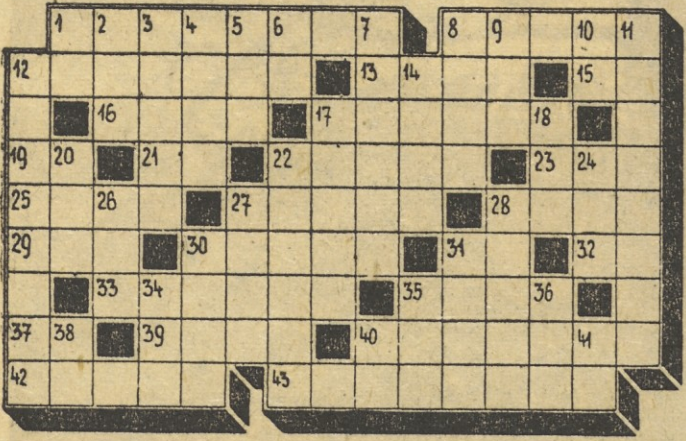
Vsa leta po vojni le moral kolektiv Park hotela veliko trživatvati za obnovo in modernizacijo svojih objektov. Iz svojih sredstev so doslej vložili 150.000.000 dinarjev.

Za prihodnje imajo prav lepe in velike načrte. Stari del hotela nameravajo porušiti, na njegovem mestu pa zgraditi moderen sedemnadstropni hotel, ki bo imel spodaj tudi različne trgovske lokale. Z zgraditvijo novega hotela bi se povečale nočitvene zmogljivosti za 200 %. Prav rekonstrukcija, oziroma gradnja novega hotela je osrednja točka skoraj vseh zasedanj delavskega sveta.

Učinkovito nagrajevanje

Nagrajevanje po učinku v trgovini je pri nas le redko kje ustrezno urejeno. V blejskem trgovskem podjetju »Koloniale« pa so prav na tem področju dosegli prav lepe uspehe. Kolektiv je zelo zadovoljen z novim nagrajevanjem in prav zato se jim tudi stalno povečuje promet.

Trgovsko podjetje Koloniale sicer še nima desetletnica delavskega upravljanja, kajti ustanovljeno je bilo šele leta 1952, vendar ima ob 8-letnici upravljanja marsikaj pokazati. Od ustanovitve podjetja pa do danes so povišali promet kar za trikrat. To ni posledica povečanja obratov (zdaj imajo samo tri stalne in eno sezonsko poslovalnico več), niti znatnega povečanja števila zaposlenih, temveč predvsem posledica velike storilnosti posameznikov. Osnovna njihova težava — kakor marsikje drugje na Bledu — pa je pomanjkanje prostorov oziroma pomanjkanje ustrezno urejenih prostorov. Modernizirajo že obstoječe lokale, vendar to povsod ni mogoče. Pisarniški prostori so neustrejni. Velike težave imajo v poslovalnici Bohinjske Bela, kjer jim sanitarna inšpekcija grozi z zavrnitvijo lokalov. Glede na velike potrebe, ki nujno terjajo ustrezno rešitev, nameravajo zgraditi modernišo trgovsko hišo na Bledu. Refren vseh teh zahtev, načrtov in želja pa je: kje dobiti denar.

KRIŽANKA ŠTEV. 41

Vodoravno: 1. nevarna bolezen ožila, 8. čok, kjer cepimo drva, 12. slovnčni prilastek, 13. železniške proge, 15. okrajšan podredni veznik, 16. grmada, 17. kontinent, 19. kazalni zaimsek, 21. veznik, 22. poslopje za sušenje trave, 23. velika kača, 25. vrbov gaj, 27. vojak inženirskih enot, 28. mlinski žleb, 29. kastran, 30. starogrška povrha halja, 31. oznaka zloglasnih naestičnih jurišnih oddelkov, 32. predlog, 33. pripadnik starogermanskega plemena, 35. vulkanska izmetina, 37. predlog, 39. najmanjši delec snovi, 40. biciklist, 42. borišče, 43. posebna kristalna oblika apnenca.

Navpično: 1. medmet, 2. otok našega Jadrana, 3. ljubezenski pesnik, 4. tropsko drevo s črnim lesom, 5. pripadnik slovanskega naroda, 6. samoglasnik in soglasnik s konca abecede, 7. atenska mestna hiša, 8. drobna prevara, 9. starinsko mesto v

Dalmaciji, 10. nota v solmizaciji, 11. vrsta geometrijskega telesa, 12. nasprotna trditve, 14. pripadnik nekdanjega plemena na naših tleh, 17. pripomoček plezalcev v gorah, 18. grobo orientalsko sukno, 20. pozdrav starih Rimljanov, 22. mesni izdelek, 24. naš organ vida, 26. naplació, 27. vlader, ki je prvi združil južne Slovane v veliko državo, 28. nivo, površina, 30. del stopala, 31. podkožna maščoba, 34. industrijska rastlina, 35. gal, gozdič, 36. najvišje karte, 38. ploskovna mera, 40. duša starih Egipčanov, 41. arabski zrebec.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. kolorit, 7. reaktor, 13. otok, 14. gaber, 16. koma, 17. kokon, 19. poker, 21. nak, s, 22. alodij, 24. manira, p, 27. Ibar, 28. Lido, a, 29. prošek, 31. litota, e, 34. lok, 35. lokal, 37. niham, 39. Oger, 41. tonem, 43. cirl, 44. telepat, 45. kamelar.

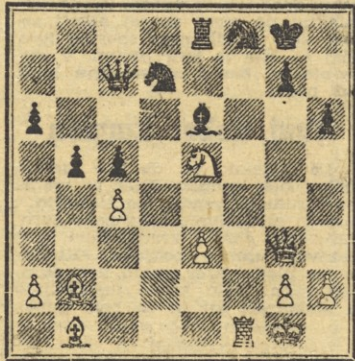
Kombinirajmo

Beli na potezi dobi.

Beli: Kg1, Dg3, Tf1, Lb1,
Lb2, Se5, Pa2, c4, e3, g2, h2,
(11).

Črni: Kg8, Dc7, Te8, Le6,
Sd7, Sf8, Pa6, b5, c5, g7, h6 (11).

Črni je pravkar potegnil Sf6-d7, ker je beli grozil jemati na f6. Črna poteza pa je bila odločilna napaka, ki jo igralec na potezi odlično izrabí. Pri roki ima namreč nenadoma potezo, ki je podobna v pravem pomenu besede blisku z jasnega. Z njo si forsirano zagotovi prednost figure in kmeta, tako da se mora črni takoj vdati.

Resitev: 1. Dg7 : +! Kg7: 2.
Sd7 : +, Kg8 3. Sf6+, Kf7 4.
Sd5+, Kg8 in 5. Sc7:

— Kaj te žena ne obmetava več s krožniki?
— Sedaj je vendar
»Mesec knjige«.

— Ali imate morda kakšno knjigo z modrimi platnicami, ki bi ustrezala barvi moje obleke?

MESEC KNJIGE

— Najprej sem ti hotei kupiti lepo knjigo — ampak toliko denarja pa spet nisem imel...

— Dajte mi tisto največjo!

— Toda, mama, ti si napačno razumela »Mesec knjige«!

— Ne vem, kaj jim je? Nihče se ne zanima za knjige, vsi sprašujejo le za cene.

— Zakaj malo ne podaljšate tega »Meseca knjige?« Tako hitro je res ne morem prebrati.

